

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ผลกระทบของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกาต่อการลงทุน
โดยตรงจากต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

The Impact of Thai-US Bilateral Free Trade Agreement on US Foreign Direct
Investment in Thailand

นามผู้วิจัย นางสาวอัจฉริยา อนันตทัศน์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ศักดิ์สิทธิ์ บุษยพลากร, Ph.D.)

กรรมการ

(อาจารย์จรัสศักดิ์ พงษ์พิชญพิจิตร, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรกฎ วิจิตรพงศ์, บธ.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกาต่อการลงทุนโดยตรงจาก
ต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

The Impact of Thai-US Bilateral Free Trade Agreement on US Foreign Direct Investment in
Thailand

โดย

นางสาวอังกริยา อนันตทัศน์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2552

อัจฉริยา อนันตทัศน์ 2552: ผลกระทบของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับ
สหรัฐอเมริกาต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ศักดิ์สิทธิ์ นุศยพลากร, Ph.D. 105 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของ
สหรัฐอเมริกาในประเทศไทย รวมทั้งศึกษาถึงผลกระทบจากการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของ
ไทยกับสหรัฐอเมริกาต่อการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูล
ทั้งหมด 11 ประเทศ เป็นข้อมูลทศวรรษรายปี ระหว่างปี พ.ศ. 2534-2549 ด้วยเครื่องมือทาง
เศรษฐมิติการวิเคราะห์แบบ Panel Data และแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบจำลองแรง
ดึงดูด

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ระยะทาง
ระหว่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงิน
ฝากประจำ ประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ การเริ่มเจรจาความตกลงการค้าระดับทวิภาคีของ
สหรัฐอเมริกากับไทย มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย และ
ผลกระทบจากการเริ่มเจรจาความตกลงการค้าระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับไทยนั้นทำให้
การลงทุนโดยตรงจากของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

การศึกษานี้มีข้อเสนอแนะว่า ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบหรือเป็นตัวแทนทำการค้าเสรี
ระดับทวิภาคีของไทยกับอเมริกา ควรจะมีนโยบายเพื่อการพัฒนามาตรการต่างๆ ในการทำ
การค้าเสรี และนำปัจจัยทางเศรษฐกิจจากผลการศึกษาที่ได้มาใช้เพื่อเพิ่มการลงทุนโดยตรงจาก
ต่างประเทศ

Achareeya Anantathas 2009: The Impact of Thai-US Bilateral Free Trade Agreement on US Foreign Direct Investment in Thailand. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics.
Thesis Advisor: Mr. Saksit Budsayaplakorn, Ph.D. 105 pages.

The main purposes of this study are to examine the economic factors that directly affect US direct investments in Thailand as well as the consequences of the Free Trade Agreement between Thailand and the United States. The data used here are secondary annual data including 11 countries from 1991 to 2006. The data are analyzed by applying the Gravity model with Panel data.

The results show that the economic factors such as Gross Domestic Product, distance between countries, real exchange rate, inflation, interest rates, the dummy variables indicating island characteristic and Free Trade Agreement initiation have direct effects on US direct investments in Thailand. Particularly, indicate that the results Thai-US Bilateral Free Trade Agreement initiation results in an increase of US direct investment in Thailand.

In light of this study, there are a few suggestions to offer. Those who are representatives or responsible for the negotiation of the Free Trade Agreement between Thailand and the United States should also consider are other economic factors included in the study in order to raise US direct investments in Thailand.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

“จงวางใจในพระเจ้าด้วยสุดใจของเจ้า และอย่าพึ่งพาความรอบรู้ของตนเอง
จงยอมรับรู้พระองค์ในทุกทางของเจ้าและพระองค์จะกระทำให้อำนาจของเจ้าราบรื่น” สุภาษิต 3: 5-6
จึงขอขอบพระคุณพระเยซูคริสต์องค์พระผู้เป็นเจ้าที่พระองค์ประทานสติปัญญาและ โอกาสใน
การศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อ.ดร.ศักดิ์สิทธิ์
บุศยพลากร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ท่านได้กรุณาให้แนวทาง คำแนะนำ ตลอดจนคำปรึกษา
อันมีคุณค่ายิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ
อ.ดร.จิรศักดิ์ พงษ์พิชญพิจิตร และอาจารย์กรกฎ วิจิตรพงศ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้
กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี
ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณ อ.ดร.สันหะ เหมวนิช ที่ช่วยอธิบายให้ผู้เขียนเข้าใจเรื่อง
Panel Data Analysis

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา และพี่สาวทั้งสองของครอบครัวอนันตทัศน์ ผู้ซึ่งให้การ
สนับสนุนและให้กำลังใจในช่วงของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณพระเจ้าสำหรับพี่น้อง
คริสตจักรพันธสัญญากรุงเทพฯ ที่อธิษฐานเผื่ออย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะคุณจินดากร เฉยเฟือกและ
ทีมแคว้น AI ให้ผู้เขียนได้มีกำลังใจอย่างไม่ย่อท้อ และขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์
ประสาทวิชา รวมถึงผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความต่างๆ ที่ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิง
ในการศึกษาครั้งนี้

คุณค่าอันพึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นถวายเกียรติแด่พระเจ้าที่ยิ่งใหญ่ และ
ตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน หาก
เกิดความผิดพลาดประการใดผู้เขียนขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

อัจฉริยา อนันตทัศน์

เมษายน 2552

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
ขอบเขตการศึกษา	8
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	10
ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	10
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
วิธีการศึกษา	30
สมมติฐานของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	41
บทที่ 3 ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทย	44
ภาพรวมการเปิดเสรีการลงทุน	44
สาระสำคัญของความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทย กับประเทศคู่ค้า	46
สาระสำคัญของความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกา กับประเทศคู่ค้า	50
มาตรการและระเบียบสำหรับการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย	60
ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย	63
การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย	68
ภาวะการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	81
การประมาณการ โดยใช้ Panel Least Square หรือ Multiple Regression Model	81

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การประมาณการโดยใช้ Fixed Effect Model และ Random Effect Model	83
การเลือกแบบจำลองในการประมาณการ	84
การเลือกสมการในการประมาณการ	85
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	92
สรุป	92
ข้อเสนอแนะ	94
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	95
ภาคผนวก	98
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	105

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	สัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย ปี 2540-2549	5
1.2	เงินลงทุน โดยตรงจากสหรัฐอเมริกาไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชีย ปี 2540-2549	6
1.3	การนำเข้าจากประเทศคู่เจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทย ปี 2547-2549	7
1.4	การค้าไทยกับสหรัฐอเมริกา ปี 2549	8
2.1	ลักษณะความร่วมมือของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	15
2.2	ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองแรงดึงดูด (Gravity Model) ในการศึกษาในอดีต	20
3.1	เงื่อนไขการลงทุนจัดตั้งธุรกิจภายในความตกลงการค้าเสรีไทยกับออสเตรเลีย	48
3.2	กรณีการฟ้องร้องภายใต้หัวข้อการลงทุนของข้อตกลงนาฟต้า	56
3.3	โครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน	69
4.1	ผลการวิเคราะห์สมการที่ใช้แบบจำลอง Fixed Effect	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.2	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(Correlation Coefficients) ของตัวแปรอิสระ ในสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์	87
4.3	ค่า Period Fixed Effects (PER=F) ของผลการประมาณการสมการที่ใช้ ในการวิเคราะห์	88
ตารางผนวกที่		
1	การประมาณการ โดยใช้ Panel least Squares หรือ Multiple Regression Model	99
2	การประมาณการ โดยใช้ Fixed Effect Model	100
3	การประมาณการ โดยใช้ Random Effect Model	101
4	ผลการทดสอบโดยใช้ Hausman Test	102
5	การประมาณการ โดยใช้ Fixed Effect Model โดยมี Slope Dummy Variable	103

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
3.1	เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทย	64
3.2	เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทยจำแนกตามประเทศผู้ลงทุน	65
3.3	เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทยจากประเทศคู่ความตกลงการค้าเสรีและประเทศคู่เจรจาที่สำคัญในช่วงปี 2523-2550	67
3.4	มูลค่าของการสะสมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา แยกตามประเทศผู้รับการลงทุน ณ สิ้นปี 2549	72

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 ที่ผ่านมา กระแสของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีในระดับทวิภาคี เป็นที่กล่าวถึงกันมากในประเทศไทย โดยรัฐบาลไทยภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย ณ เวลานั้น ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี (Bilateral Free Trade Agreements) เป็นอย่างมาก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีขึ้นมากำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามความตกลงจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศหรือกลุ่มประเทศต่างๆ เพื่อให้การเจรจาเป็นไปตามยุทธศาสตร์และแนวทางที่วางไว้ รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตรได้ใช้การเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีนี้เป็นยุทธศาสตร์การค้าที่สำคัญของประเทศ (กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 26 กุมภาพันธ์ 2547) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในการส่งออก และปรับโครงสร้างการผลิตในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ยุทธศาสตร์การเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreements: FTA) เพื่อรักษาตลาดเดิมที่เป็นตลาดหลักของไทย เช่น สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น และขยายตลาดใหม่ทั้งในแนวกว้างและเจาะลึกในตลาดที่มีศักยภาพ เช่น จีน อินเดีย ตลาดที่เป็นประตูการค้าในภูมิภาคอื่นๆ เช่น บาร์เรนในตะวันออกกลาง เปรู ในทวีปอเมริกาใต้ เป็นต้น และพิจารณาเตรียมความพร้อมในการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีก้าวต่อไป เช่น สหภาพยุโรป แคนาดา แอฟริกาใต้ ซิลี เม็กซิโก เกาหลี และกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ (Southern Common Market: MERCOSUR)

ในระดับทวิภาคี ในช่วงปี พ.ศ. 2546-2549 ประเทศไทยได้เจรจาจัดทำเขตการค้าเสรีกับ 8 ประเทศ โดยได้ลงนามความตกลงแล้วกับจีน (ตามกรอบอาเซียน-จีน) ออสเตรเลีย อินเดีย บาร์เรน และได้ลงนามในกรอบความตกลงกับประเทศเปรู ทั้งนี้ ในปี 2547 ไทยมีการเจรจาอย่างจริงจังกับอีก 3 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์และ ญี่ปุ่น สถานการณ์ล่าสุดนั้น ประเทศไทยได้ลงนามการทำเขตการค้าเสรีกับญี่ปุ่นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2550 ภายใต้การนำของ

รัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปีนั้น ได้ลงนามกับประเทศญี่ปุ่น มีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในการลงนามทำสัญญาเป็นอย่างมาก เนื่องจากบางฝ่ายเห็นว่า ประเทศไทยจะเสียเปรียบในการทำข้อตกลงการจัดทำการค้าเสรีครั้งนี้ โดยเฉพาะในกรณีการนำเข้าขยะเสียจากญี่ปุ่นมาทิ้งในประเทศไทยและข้อตกลงต่างๆควรมีการพิจารณาให้รอบคอบมากกว่านี้ เช่นเดียวกัน ในกรณีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ประเด็นเรื่องการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีปรากฏต่อสาธารณชน ก็มีข้อกังวลจากหลายฝ่ายว่าการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกา จะนำมาสู่ข้อเสียเปรียบของไทย และไม่เห็นความจำเป็นที่ไทยจะต้องเร่งทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกา

การเจรจาเพื่อเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทย และสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นขึ้นจากการจัดทำสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) ระหว่างสองประเทศตั้งแต่ปี 2509 โดยนักลงทุนและบริษัทของสหรัฐอเมริกา จะได้รับสิทธิพิเศษในการลงทุนในประเทศไทยทุกสาขาการผลิตและการบริการ ยกเว้น 6 สาขา อันได้แก่ การสื่อสาร การขนส่ง การดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การธนาคารที่เกี่ยวกับการรับฝากเงิน การค้าภายในที่เกี่ยวกับผลิตผลทางการเกษตรพื้นเมือง และการแสวงหาประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ

ทั้งนี้ การทำสนธิสัญญาดังกล่าวอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นของหลักประคับคองชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง(Most Favoured Nation: MFN) ขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) โดยประเทศไทยได้รับการยกเว้นเป็นเวลา 10 ปี ซึ่งการยกเว้นดังกล่าวได้สิ้นสุดลงในวันที่ 1 มกราคม 2548 แล้ว และภายหลังจากที่พ้นระยะที่ได้รับการยกเว้นแล้ว ประเทศไทยจะต้องตัดสินใจกำหนดทำทีในขั้นต่อไปว่าควรจะยกเลิกสิทธิตามสนธิสัญญาให้แก่นักลงทุนจากสหรัฐอเมริกา หรือให้สิทธิตามสนธิสัญญาต่อไปโดยการขอต่ออายุการได้รับยกเว้นกับองค์การการค้าโลก(WTO) หรือขยายสิทธิให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นในองค์การการค้าโลกให้เท่าเทียมกับที่นักลงทุนสัญชาติสหรัฐอเมริกาได้รับจากประเทศไทย ทั้งนี้ จุดยืนของสหรัฐอเมริกา คือ ต้องการจะจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับประเทศไทยเพื่อทดแทนสนธิสัญญาดังกล่าว ซึ่งความตกลงการค้าระดับทวิภาคีจะไม่ขัดกับGeneral Agreement on Trade in Services: GATS เนื่องจากมาตรา 5 ของ GATS อนุญาตให้สมาชิกสามารถจัดทำข้อตกลงการค้าบริการซึ่งครอบคลุมเรื่องการลงทุน ระหว่างกันได้ โดยมีเงื่อนไขว่า ความตกลงจะต้องครอบคลุมสาขาบริการอย่างหลากหลาย (Substantial Sectoral Coverage) ทั้งทางด้านจำนวนสาขาบริการ ปริมาณการค้า และรูปแบบเสรีด้านบริการ รวมทั้งความตกลงนั้น จะต้องไม่ทำให้ผลประโยชน์ด้านข้อผูกพันของสมาชิกองค์การการค้าโลก(WTO)ที่อยู่

นอกเหนือความตกลงพึงได้รับลดน้อยลง โดยสหรัฐอเมริกามีเป้าหมายว่าการเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี กับประเทศไทยจะสิ้นสุดลงในเดือนมิถุนายน 2549 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2548) แต่เนื่องจากเกิดปัญหาทางการเมืองของประเทศไทยในปี 2549 ทำให้สหรัฐอเมริกาขอหยุดการเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาชั่วคราว โดยทั้งนี้ยังให้มีการสานต่อความสัมพันธ์ทางการค้าและการหารือในประเด็นอื่นๆได้ตามปกติ (กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2549)

เนื่องจากปัญหาทางการเมืองของประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ทำให้การเจรจาจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาคงหยุดชั่วคราว แต่ก็มิได้หมายความว่า การจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาคงไม่นำมาพิจารณาอีกครั้งในอนาคต เมื่อการเมืองของประเทศไทยเข้าสู่ภาวะปกติ ในช่วงเวลานี้ จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ทำการศึกษาผลกระทบและพิจารณาข้อตกลงต่างๆ ของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาอย่างรอบคอบมากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทยและป้องกันการถูกเอาเปรียบจากสหรัฐอเมริกา

เมื่อได้ตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นดังกล่าว จึงได้พิจารณาจากเป้าหมายของคณะกรรมการ กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการเจรจาจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี ที่ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) กำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์โดยรวมเพื่อสร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในการส่งออก และปรับโครงสร้างการผลิตในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ให้ความสนใจในการศึกษา คือ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ เมื่อพิจารณาถึงเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) จากตารางที่ 1.1 พบว่าประเทศที่มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 – 2549 เป็นอันดับที่ 1 คือ ประเทศญี่ปุ่น มีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยสูงถึงร้อยละ 36.29 รองลงมาเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ โดยมีค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากประเทศสิงคโปร์ ในประเทศไทย ร้อยละ 20.27 ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย มีสัดส่วนร้อยละ 13.80 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 3 แต่เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา

ที่ยังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 -2549 (ตารางที่ 1.2) พบว่าปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาที่ยังประเทศไทยนั้นมีปริมาณที่ใกล้เคียงกันในแต่ละปี แต่ในปี 2549 ปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกามาประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากปี 2548 มูลค่า 6,573 ล้านดอลลาร์สหรัฐเพิ่มเป็น 8,217 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ปริมาณเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกามาประเทศไทยนั้นยังมีปริมาณที่น้อยกว่า เมื่อพิจารณาถึงแหล่งนำเข้าของประเทศไทยในสินค้าหลักที่สำคัญ โดยพิจารณาจากประเทศที่ไทยทำการเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีทั้ง 8 ประเทศนั้น (ตารางที่ 1.3) พบว่าในปี พ.ศ. 2548 มูลค่าการนำเข้าของไทยกับสหรัฐอเมริกามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 เป็นอย่างมากจากเดิมอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.60 เพิ่มการขยายตัวเป็นร้อยละ 20.50 ในปี 2548 แต่กลับมีการขยายตัวลดลงในปี 2549 และปี 2550 อัตราการขยายตัวของมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาดลดลงเหลือร้อยละ 10.42 และติดลบร้อยละ 0.85 ตามลำดับ แต่ในปี 2549 ประเทศสหรัฐอเมริกายังเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทยเป็นตลาดส่งออกอันดับ 1 และเป็นตลาดนำเข้าที่สำคัญอันดับ 3 ของไทย แต่สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้นประเทศไทยเป็นตลาดส่งออกอันดับที่ 28 (ตารางที่ 1.4) ทำให้ประเทศไทยต้องมีการปรับเปลี่ยนและจัดหานโยบายใหม่ เพื่อจูงใจให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น และประเทศไทยก็ได้จัดให้มีการเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริก้าขึ้นเพื่อหวังเป็นมาตรการที่จะดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา ดังนั้น จึงต้องการศึกษาว่าการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกา จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาในประเทศไทยหรือไม่ และมีปัจจัยใดที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนการไหลเข้าของปริมาณเงินลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย ปี2540-2549

(หน่วย : ร้อยละ)

ประเทศ/ภูมิภาค	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย	อันดับ
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	-
ญี่ปุ่น	37.17	28.87	13.71	30.92	38.73	48.48	44.49	47.17	47.61	25.76	36.29	1
สิงคโปร์	7.46	10.54	12.14	12.64	33.55	37.45	19.37	6.96	16.19	46.39	20.27	2
สหรัฐอเมริกา	21.53	24.96	18.00	21.95	7.83	5.35	6.51	10.90	12.8	8.12	13.80	3
สหภาพยุโรป	9.92	17.72	38.42	13.58	6.13	-6.31	11.8	14.14	8.57	9.52	12.35	4
ฮ่องกง	12.2	7.66	6.56	7.22	2.98	2.53	7.57	2.85	2.03	-0.16	5.14	5
ไต้หวัน	3.69	2.07	3.41	5.65	3.11	3.04	1.46	2.51	2.45	-0.80	2.66	6
เกาหลี	0.82	1.41	0.15	-0.13	1.00	2.73	0.46	1.89	0.45	0.51	0.93	7
จีน	-0.22	0.10	-0.06	0.26	-0.05	0.61	0.46	-0.08	0.18	0.44	0.16	8
เวียดนาม	0.04	0.02	0.01	0.01	0.00*	0.06	0.01	0.03	0.00*	-0.08	0.01	9
อื่นๆ	7.39	6.65	7.66	7.90	6.72	6.06	7.87	13.63	9.72	10.30	8.39	-

หมายเหตุ: * มีสัดส่วนน้อยมาก

ที่มา: จากการศึกษา

ตารางที่ 1.2 เงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาไปยังประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียปีพ.ศ.2540-2549

(หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ประเทศ	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	ค่าเฉลี่ย	อันดับ
ญี่ปุ่น	33,854	41,423	55,120	57,091	55,651	66,468	57,794	69,076	79,280	91,769	60,753	1
สิงคโปร์	18,026	17,550	20,665	24,133	40,764	50,955	51,053	60,773	54,500	60,417	39,884	2
ฮ่องกง	17,315	17,548	22,759	27,447	32,494	40,329	36,426	27,847	32,577	38,118	29,286	3
จีน	5,150	6,350	9,401	11,140	12,081	10,570	11,261	15,736	17,033	22,228	12,095	4
เกาหลี	6,467	7,365	7,474	8,968	9,977	11,856	13,063	15,890	18,188	22,280	12,153	5
ไต้หวัน	5,007	6,295	6,744	7,836	9,301	10,144	11,983	n.a.	14,602	16,126	9,782	6
มาเลเซีย	6,530	5,629	6,222	7,910	7,489	7,101	7,057	8,171	10,344	12,450	7,890	7
ไทย	4,332	5,209	5,500	5,824	6,176	7,774	6,886	6,922	6,573	8,217	6,341	8
อินเดีย	1,563	1,592	2,390	2,379	2,496	4,232	4,868	6,764	6,634	8,852	4,177	9
เวียดนาม	15	n.a.	168	141	172	181	218	245	294	339	197	10

หมายเหตุ: n.a. ไม่มีข้อมูล ณ ปีนั้น

ที่มา: U.S. Bureau of Economic Analysis

ตารางที่ 1.3 การนำเข้าจากประเทศคู่เจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทย ปี 2547-2549

ประเทศ	มูลค่าการนำเข้า(ล้านเหรียญสหรัฐฯ)			อัตราการขยายตัว		
	2547	2548	2549	2547	2548	2549
สหรัฐอเมริกา	7,206	8,683	9,588	1.6	20.5	10.42
ญี่ปุ่น	22,294	26,033	25,668	23.34	18.8	-1.4
จีน	8,144	11,158	13,604	35.67	37.02	21.92
ออสเตรเลีย	2,197	3,253	3,410	40.15	48.04	4.84
อินเดีย	1,136	1,276	1,810	30.56	12.37	26.7
นิวซีแลนด์	237	253	321	13.05	6.08	26.98
บราซิล	87	118	211	-6.93	35.81	79.4
เปรู	42	44	92	14.8	6.69	-37.48
รวม 8 ประเทศ	41,343	50,818	54,704			

หมายเหตุ: การเจรจาการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาเริ่มในปี 2546 และสหรัฐอเมริกา
ขอระงับการเจรจาชั่วคราวตั้งแต่ปี 2549

ที่มา: สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร (2550)

ตารางที่ 1.4 การค้าไทยกับสหรัฐอเมริกา ปี พ.ศ. 2549

	ไทย-สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา-ไทย	
การส่งออก	ตลาดส่งออกลำดับที่	1	28
	มูลค่าส่งออก(ล้าน US\$)	19,499.60	8,152.50
	อัตราการขยายตัว	14.4	12.3
	สัดส่วน(ร้อยละ)	16.9	0.8
การนำเข้า	ตลาดนำเข้าลำดับที่	3	18
	มูลค่านำเข้า(ล้าน US\$)	8,504.50	22,471.50
	อัตราการขยายตัว	10.4	13
	สัดส่วน(ร้อยละ)	9.5	1.2

ที่มา: สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2550)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกาคือการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ผู้ศึกษาจะใช้ข้อมูลทั้งหมด 11 ประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2549 เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่ครอบคลุมการเริ่มมีข้อตกลงทวิภาคีของสหรัฐอเมริกา (U.S.Bilateral Agreement) ที่มีผลบังคับใช้กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย และข้อตกลงต่างๆ ที่ยังอยู่ในระหว่างการเจรจาซึ่งยังไม่มีผลบังคับใช้ ประเทศที่เข้ามาลงทุน คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศที่รับทุน คือ กลุ่มประเทศในเอเชีย ได้แก่ ไทย ญี่ปุ่น สิงคโปร์

ฮ่องกง จีน เกาหลี ใต้หวัน มาเลเซีย อินเดียและเวียดนาม เนื่องจากประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับจากสถาบันพัฒนาการจัดการระหว่างประเทศ (Institute for Management Development: IMD) ปี พ.ศ.2546 ให้เป็น 10 ประเทศเอเชียที่มีขีดความสามารถแข่งขันสูงสุดเทียบจาก 102 ประเทศทั่วโลก

นิยามศัพท์

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) หมายถึง การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายหลักเพื่อการเข้าควบคุม โดยการจัดการและกำไรขององค์การธุรกิจในต่างประเทศ

การค้าเสรีระดับทวิภาคี (Bilateral Free Trade Agreement) หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการค้าระหว่างสองประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกัน ให้เหลือน้อยที่สุด หรือ ไม่มีเลย และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศอื่น และยกเลิกอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เนื่องจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เป็นผู้รับทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ถ้าผลของการศึกษาพบว่า การจัดตั้งเขตการค้าเสรีระดับทวิภาคีเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา จะทำให้มีการกระตุ้นให้มีการพัฒนามาตรการต่างๆของการค้าเสรีในระดับทวิภาคีของไทย ถ้าไม่มีผลต่อปริมาณการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา จะได้กลับมาทบทวนมาตรการต่างๆในข้อตกลงการค้าเสรีของไทย ว่ามีข้อบกพร่องใดบ้างที่จะทำให้การค้าเสรีไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะวางมาตรการหรือจัดทำนโยบายในการทำข้อตกลงการค้าเสรีกับประเทศอื่นๆ และสำหรับผู้ที่จะวางมาตรการเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ อาทิเช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างทางทฤษฎี ซึ่งจะประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนแรกคือ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา ส่วนที่สองคือ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่สามคือ วิธีการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ทฤษฎีการลงทุนระหว่างประเทศ

ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Eclectic Theory) เป็นหลักในการอธิบาย (นัฐยา ขวงใย, 2542 อ้างถึง Dunning, 1977) ซึ่งทฤษฎีนี้กล่าวไว้ว่า FDI จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเงื่อนไข 3 ประการ ต่อไปนี้เกิดขึ้นพร้อมกัน โดยที่ 2 อย่างแรกจะเกิดขึ้นในบริษัทข้ามชาติที่ดำเนินการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Transnational Corporations: TNCs) และอย่างที่ 3 จะเกิดขึ้นภายในประเทศที่บริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุน (Host Country) ดังต่อไปนี้

1. บริษัทข้ามชาติจะต้องเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางอย่างที่มีความได้เปรียบ (Ownership Specific Advantages) เหนือผู้ผลิตภายในประเทศที่บริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุนเช่น ขนาดของ ความมั่นคงของกิจการ ความรู้ทางเทคโนโลยี การจัดการการบริหารและการตลาด เป็นต้น
2. บริษัทข้ามชาติจะต้องมีความได้เปรียบที่เกิดจากการประกอบการด้วยตนเอง (Internalization Advantages) โดยการขยายการผลิตออกไปในต่างประเทศ แทนการที่จะแสวงหา ประโยชน์จากภายนอกกิจการ เช่น การขยายหรือทำสัญญาให้เช่าสินทรัพย์ที่ตนเองเป็นเจ้าของ เป็นต้น
3. ประเทศที่บริษัทข้ามชาติเข้าไปลงทุน จะต้องมีความได้เปรียบที่เกิดจากแหล่งที่ตั้ง (Location Specific Advantages) เช่น มีแหล่งปัจจัยการผลิตที่มีราคาถูก เป็นต้น

ในส่วนของทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Electic Theory) นี้จะช่วยในการอธิบายว่าผลของการร่วมมือทางเศรษฐกิจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของบริษัทข้ามชาติได้อย่างไรและยังสามารถระบุถึงความแตกต่างระหว่างการตอบสนองของบริษัทข้ามชาติและการตอบสนองของหน่วยผลิตภายในประเทศ ที่มีผลของการร่วมมือทางเศรษฐกิจได้อีกด้วย ซึ่งการตอบสนองของบริษัทข้ามชาติก็คือการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการตัดสินใจลงทุนนั่นเอง

การลงทุนทางตรงในต่างประเทศที่ดำเนินการ โดยบริษัทข้ามชาตินั้นถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแสวงหากำไรซึ่งบริษัทข้ามชาติจะต้องเผชิญหน้ากับการตัดสินใจที่สำคัญคือ

1. ควรจะผลิตภายในประเทศ (Home Country) และต่างประเทศ (Host Country) เท่าไร เพื่อให้ได้ต้นทุนต่ำสุด

2. ควรจะใช้ปัจจัยการผลิตเท่าใดในแต่ละที่ ๆ ทำการผลิต เพื่อให้ได้ต้นทุนรวมต่ำสุด สำหรับการตัดสินใจในข้อที่ 1 นั้นบริษัทข้ามชาติ ซึ่งมีฟังก์ชันต้นทุนรวมการผลิต คือ

$$TC_p = C_1(Q_1) \cdot Q_1 + \frac{C_2(Q_2)}{ER} \cdot Q_2 \quad (2.1)$$

โดยที่

TC_p = ต้นทุนการผลิตรวม

$C_i(Q_i)$ = ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

(Q_i) = ปริมาณการผลิต

ER = อัตราแลกเปลี่ยน (ค่าเงินของ Home Country ในรูปสกุลเงินของ Host Country)

$i = 1$ แสดงถึง ตัวแปรของภายในประเทศ (Home Country)

$i = 2$ แสดงถึง ตัวแปรต่างประเทศ (Host Country)

จะต้องทำการหาปริมาณ Q_1 และ Q_2 ที่ทำให้ต้นทุนการผลิตมีค่าต่ำสุดโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไข

$$\bar{D} = Q_1 + Q_2 \quad (2.2)$$

โดยที่ \bar{D} = Total Demand

ทฤษฎีเกี่ยวกับขนาดของประเทศ (Theory of Country Size)

เป็นทฤษฎีที่ยึดหลักว่าประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ จะสามารถปรับตัวในการใช้สภาพอากาศและทรัพยากรธรรมชาติได้ดีกว่าประเทศที่มีขนาดเล็ก เนื่องจากมีทรัพยากรในด้านต่างๆ มากกว่าประเทศที่มีขนาดเล็ก ขนาดของประเทศมีความสำคัญในงานวิจัย เนื่องจากต้องใช้อธิบายถึงชนิดและจำนวนของสินค้าที่ใช้ทำการค้า เพราะถ้าสองประเทศมีขนาดที่แตกต่างกันมาก จำนวนในการผลิตและความต้องการในการบริโภคย่อมแตกต่างกันด้วย

ประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีวิธีการที่แตกต่างจากประเทศที่มีขนาดเล็ก ดังนี้ (1) มีแนวโน้มที่จะส่งออกผลผลิตและนำเข้าการบริโภคในสัดส่วนที่น้อยกว่า เพราะประเทศคู่ค้าเป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก (2) มีต้นทุนในการขนส่งในการค้ากับต่างประเทศสูงกว่า เพราะขนาดของประเทศมีขนาดใหญ่กว่า (3) มีการผลิตที่มีขนาดใหญ่กว่าเพราะเกิดการประหยัดต่อขนาดการผลิตมากกว่า

1. ความหลากหลายของทรัพยากร (Variety of resources) ขนาดของประเทศที่ต่างกันจะทำให้มีทรัพยากรที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ประเทศใดมีพื้นที่มากย่อมเหมาะกับการปลูกพืชที่เป็นสินค้าได้หลายชนิด เนื่องจากมีสภาพภูมิอากาศที่หลากหลาย และมีทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงสามารถที่จะพึ่งตนเองได้มากกว่าประเทศที่มีขนาดเล็ก ประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีการนำเข้าสินค้าน้อยกว่าความต้องการสำหรับการบริโภคภายในประเทศ และจะมีการส่งออกน้อย

2. ต้นทุนการขนส่ง (Transport costs) ขนาดของประเทศที่ต่างกันจะมีผลต่อต้นทุนการขนส่งที่ต่างกัน กล่าวคือ ประเทศที่มีขนาดใหญ่กับประเทศที่มีขนาดเล็กจะมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องของค่าขนส่ง โดยระยะทางยิ่งแตกต่างกันมากเท่าไร ต้นทุนค่าขนส่งยิ่งเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น ดังนั้นต้นทุนค่าขนส่งในประเทศที่มีขนาดใหญ่ย่อมมากกว่าประเทศที่มีขนาดเล็ก อย่างไรก็ตามจะต้องนำต้นทุนค่าขนส่งนี้ไปถ่วงเฉลี่ยกับปริมาณการผลิตด้วย เพราะประเทศที่มีขนาดใหญ่ย่อมมีปริมาณในการผลิตที่มากกว่า แม้ว่าต้นทุนค่าขนส่งจะสูงกว่า แต่เมื่อนำไปรวมกับต้นทุนการผลิตแล้วอาจจะมีต้นทุนการขนส่งที่ต่ำกว่าก็ได้

3. การประหยัดจากขนาดการผลิต (Scale economies หรือ Economies of scale) ขนาดของประเทศที่ต่างกันจะมีผลต่อการประหยัดจากขนาดการผลิต ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีการลดต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยของการผลิตสินค้าลงในขณะที่มีการขยายการผลิตสินค้าให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

กล่าวคือ เมื่อการผลิตขยายออกไปผู้ผลิตจะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ด้วยการได้รับประโยชน์จากการใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่หรือเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นถือเป็นการผลิตในระยะยาวทำให้ประเทศต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อผลิตให้เพียงพอต่อขนาดของประเทศที่มีขนาดใหญ่ และจะช่วยให้อุตสาหกรรมดังกล่าวสามารถแข่งขันกับตลาดในระดับโลกได้

นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาจะมีผลกระทบต่อต้นทุนคือ จะทำให้ต้นทุนคงที่สูงขึ้น ทำให้บริษัทที่มีเทคโนโลยีสูงในประเทศขนาดเล็ก อาจจะต้องขายสินค้าในตลาดต่างประเทศ มากกว่าขายในตลาดภายในประเทศเพราะมีต้นทุนสูงแต่ความต้องการในประเทศไม่เพียงพอที่จะซื้อ นอกจากนี้ประเทศที่มีขนาดเล็กจะมีการนำทรัพยากรจากอุตสาหกรรมหรือบริษัทอื่นจากตลาดภายในประเทศ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประเทศดังกล่าวมีความชำนาญในการผลิตมากกว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่

ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

แนวความคิดและรูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Balassa Bela, 1961 อ้างใน สมนึก แดงเจริญ, 2537: 17-18) ได้ให้แนวความคิดและรูปแบบของการยกเลิกการเลือกปฏิบัติด้านต่างๆ ได้แก่

1. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ได้แก่ รูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ทำการยกเลิกข้อจำกัดการค้าทางด้านปริมาณ (Quantitative Restriction) และภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิก
2. สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นรูปแบบของเขตการค้าเสรีที่ทำการพิจารณาปรับปรุงการเก็บภาษีศุลกากรให้มีลักษณะเหมือนกัน ในระหว่างบรรดาประเทศสมาชิกของกลุ่ม เพื่อทำการเลือกปฏิบัติแก่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิก
3. ตลาดร่วม (Common Market) ได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่อยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งสหภาพศุลกากร (Customs Union) และมีข้อตกลงให้ทำการยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

4. สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) ได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีการพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายทางด้านสังคม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

5. สหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) ได้แก่ รูปแบบที่มีการรวมกันเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจในระดับสูงที่สุด ซึ่งประกอบด้วยหลายชาติรวมกันเป็นชาติใหญ่ซึ่งมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่ไพศาล โดยที่รัฐบาลของแต่ละชาติต่างยินยอมสละอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อให้ส่วนรวมสามารถตัดสินใจกำหนดนโยบายร่วมกันได้

การแบ่งแยกการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจออกเป็นรูปแบบต่างๆ อาจมีปัญหาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยทั่วไปแผนการร่วมมือระหว่างประเทศอาจจะจัดเข้าอยู่ในรูปแบบที่กึ่งกลางระหว่างรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวแล้วก็ได้ รูปแบบของการรวมกลุ่มที่กล่าวถึงตามข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบดังกล่าวนี้จะต้องมีการจัดเตรียมแผนการรวมกลุ่มทางด้านการชำระเงิน (Payment Arrangements) แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ได้กล่าวมาแล้วมิได้รวมถึงการร่วมมือกันระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก่การร่วมมือกันดำเนินโครงการบางประเภท และการร่วมมือกันดำเนินการตามโครงการบางส่วนหรือทั้งหมดในปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์เรียกการค้าภายในกลุ่มทางเศรษฐกิจว่าเป็นการค้าภายใต้การจัดการด้านสิทธิพิเศษ (Preferential Trading Arrangements) นอกจาก Balassa Bela ได้ให้แนวความคิดและรูปแบบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจตามข้างต้น สมณี (2537) ก็ได้แบ่งลักษณะของความร่วมมือของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจดังตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ลักษณะความร่วมมือของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ลักษณะของ	ลด	ยกเลิก	มีกำแพง	ปัจจัย	มีนโยบาย	มีนโยบาย
การรวมกลุ่ม	อุปสรรค	อุปสรรค	การค้ากับ	ต่างๆ	การเงินที่	การเงิน
	ทางการค้า	ทางการค้า	ประเทศ	เคลื่อนย้าย	สอดคล้อง	และการ
	ระหว่างกัน	ระหว่างกัน	ภายนอก	โดยเสรี	กัน	คลังแบบ
			แบบ			เดียวกัน
			เดียวกัน			และ
						นโยบายมี
						หน่วยงาน
						กลางคอย
						ดูแล
การให้สิทธิ						
พิเศษทาง	*					
การค้า						
เขตการค้าเสรี	*	*				
สหภาพ						
ศุลกากร	*	*	*			
ตลาดร่วม	*	*	*	*		
สหภาพ						
เศรษฐกิจ	*	*	*	*	*	
การรวมกลุ่ม						
ทางเศรษฐกิจ	*	*	*	*	*	*
สมบูรณ์แบบ						

ที่มา: สมนึก แดงเจริญ (2537)

ปัจจัยที่ช่วยในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

1. ผลดีและผลเสียที่จะเกิดแก่ประเทศที่เขามารวมกลุ่ม ซึ่งจะเป็นปัจจัยแรกที่แต่ละประเทศพิจารณาว่าสมควรจะรวมกลุ่มกันหรือไม่

2. ขนาดของกลุ่มทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มที่มีขนาดใหญ่หรือมีสมาชิกหลายๆ ประเทศรวมกัน โอกาสที่จะรวมเอาประเทศที่มีต้นทุนในการผลิตต่ำสุดสำหรับสินค้าต่างๆ มาอยู่ในกลุ่มเดียวกันมีมาก แสดงว่าการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพจะสามารถบรรลุถึงระดับสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ อย่างไรก็ตาม การที่มีประเทศสมาชิกจำนวนมาก ก็อาจเป็นผลเสียต่อการผลิตได้ ทั้งนี้เพราะขนาดของกลุ่มที่มีการขยายตัวจะเป็นผลดีก็ต่อเมื่อประเทศสมาชิกที่เพิ่มเข้าสามารถเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ผลิตเดิมเกิดความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น มิฉะนั้นแล้วการเพิ่มสมาชิกที่มีประสิทธิภาพต่ำ กลับจะเป็นอุปสรรคต่อความเจริญของกลุ่มเอง

3. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในที่นี้หมายถึงผลผลิตในแต่ละประเทศ ซึ่งอาจมองด้านต้นทุนเปรียบเทียบ (Comparative Cost) เป็นสำคัญ ในการพิจารณานั้น หากสินค้าที่ประเทศสองประเทศและหลายประเทศที่เขามารวมกลุ่มกัน มีต้นทุนในการผลิตใกล้เคียงกัน จะถือว่าประเทศเหล่านั้นมีลักษณะเป็นการแข่งขัน (Competition) และหากต้นทุนในการผลิตของสินค้าในแต่ละประเทศแตกต่างกันจะถือว่าประเทศเหล่านั้นเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งการรวมกลุ่มจะเกิดประโยชน์มากถ้าประเทศต่างๆ อยู่ในลักษณะแบบพึ่งพาอาศัยกัน ทั้งนี้เพราะเมื่อรวมกลุ่มแล้วจะมีการโยกย้ายการผลิตจากต้นทุนสูงไปยังต้นทุนต่ำ และการใช้ทรัพยากรจะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. เศรษฐกิจและการเมือง ข้อกำหนดหรือข้อผูกพันของกลุ่มอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจในธุรกิจบางสาขาของประเทศสมาชิกบางประเทศได้ หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบบางอย่างทางการเมืองได้ ซึ่งข้อกำหนดหรือข้อผูกพันเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งสำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลในแต่ละประเทศสมาชิก

5. ระยะทางการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิก จากการศึกษาของ Jocop Viner, 1950 ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ถ้าประเทศสมาชิกในกลุ่มอยู่ใกล้กันจะทำให้การค้าเจริญเติบโต เพราะมีرسومเหมือนกัน และความชำนาญภายในกลุ่มมีมากขึ้น

ผลทางเศรษฐกิจของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ผลทางเศรษฐกิจของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบ่งได้ 2 ประเภท (นัฐยา ขวงโย, 2542) คือ

- 1) ผลแบบสถิต (Static Effect)
- 2) ผลแบบพลวัต (Dynamic Effect)

ผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบสถิต ก็คือ การเกิดการสร้างทางการค้า (Trade Creation) และ การเกิดการหันเหทางการค้า (Trade Diversion) สำหรับ Trade Creation ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มที่มีการรวมตัวกันนั้น จะก่อให้เกิดการจัดสรรใหม่ (Re-allocation) ของปัจจัยการผลิต หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ Trade Creation จะส่งเสริมให้การผลิตภายในกลุ่มเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล และมีประสิทธิภาพตามความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ ส่วนการเกิด Trade Diversion ซึ่งเกิดจากการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งเปลี่ยนแหล่งนำเข้า จากแหล่งที่มีประสิทธิภาพในการผลิตมากกว่า (ประเทศที่สาม) ไปเป็นแหล่งที่มีประสิทธิภาพน้อยกว่า (ประเทศภายในกลุ่ม) จะส่งผลทำให้สวัสดิการโดยรวมของประเทศนั้น ๆ ลดลงที่สุดในที่สุด

สำหรับผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบพลวัตนั้น จะทำให้เกิดโอกาสในการที่จะมีการผลิตที่มีการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) ซึ่งเมื่อเกิดการประหยัดจากขนาดในการผลิตแล้วก็จะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตลดลง และผลแบบพลวัตที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การเกิดการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งเป็นผลมาจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

จากทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ดังที่กล่าวข้างต้น การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต และการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจทั้งในแบบสถิตและพลวัตนั้น จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนจากภายนอกและภายในกลุ่มเพิ่มขึ้น

แบบจำลองแรงดึงดูด (Gravity Model)

Keith (2003 อ้างถึง Tinbergen, 1962) ได้นำแบบจำลองแรงดึงดูดระหว่างมวลสารสองอย่าง มาประยุกต์ใช้กับเรื่องของการค้าระหว่างประเทศ และเรียกว่า “Social Interactions” โดยใช้ทั้งเรื่องการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ การท่องเที่ยว และการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ และต่อมาได้มีใช้แบบจำลองแรงดึงดูดเพื่ออธิบายทางด้านการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น

หลักการของแบบจำลองแรงดึงดูด คือ การค้าระหว่างสองประเทศจะผันแปรในทางเดียวกันกับขนาดเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่แปรผกผันกับระยะห่างระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการใส่ตัวแปรควบคุมอื่นๆ ที่สามารถอธิบายการค้าระหว่างประเทศสองประเทศเพิ่มเติม โดยในทางทฤษฎีสามารถสร้างแบบจำลองแรงดึงดูดได้จากแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปของการค้าสินค้าระหว่างประเทศ ตัวอย่าง เช่น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547 อ้างถึง Baier and Bergstrand, 2001) ได้สร้างสมการแบบจำลองแรงดึงดูดจากแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป ที่มีสมมุติฐานให้ตลาดแข่งขันกึ่งผูกขาด หรือ Monopolistic Competition และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547 อ้างถึง Markusen and Rose, 2001) ยังได้สร้างสมการแบบจำลองแรงดึงดูดจาก Reciprocal Dumping Model ในการค้าสินค้าชนิดเดียวกัน หรือ Homogeneous Product นอกจากนี้แล้วสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547 อ้างถึง Deardoff, 1998) ก็สร้างแบบจำลองแรงดึงดูดจากแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปที่ตลาดมีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ (Perfectly Competitive Market) เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว ปัจจัยกำหนดรูปแบบการค้าระหว่างประเทศมีด้วยกันหลายปัจจัย Adams *et al.* (2003) ได้สำรวจตัวแปรที่เคยใช้ในแบบจำลองในแรงดึงดูดในการศึกษาในอดีตแสดงตารางที่ 2.2 โดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวแปรเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ตัวแปรขนาด (Size Variables)

ขนาดของประเทศสามารถวัดได้ทั้งในรูปแบบของรายได้ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จำนวนประชากร และพื้นที่ โดยตัวแปรนี้ถือเป็นตัวหลักในแบบจำลอง ขนาดของประเทศเป็นตัวแปรสำหรับวัดระดับของอุปสงค์ของประเทศนำเข้า และระดับของอุปทานของประเทศส่งออก โดยทั่วไปประเทศที่มีขนาดใหญ่จะมีการค้าระหว่างประเทศขนาดเล็ก ประเทศที่มีรายได้สูงจะมีการค้ามากกว่าประเทศที่มีรายได้ต่ำ ตัวแปรในกลุ่มนี้ได้เคยมีการศึกษาในอดีต ได้แก่ รายได้ของประเทศส่งออกและนำเข้าจำนวนประชากรของประเทศส่งออกและนำเข้า พื้นที่เพาะปลูกของประเทศส่งออกและนำเข้า ผลผลิตของประเทศส่งออกและนำเข้า ผลรวมของรายได้ประเทศส่งออกและนำเข้า และความคล้ายคลึงกันของรายได้ระหว่างประเทศส่งออกและนำเข้า

2. ตัวแปรเชิงภูมิศาสตร์ (Geographic Variables)

ระยะระหว่างประเทศเป็นอีกตัวแปรหลักในแบบจำลองแรงดึงดูด สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547 อ้างถึง Linneman, 1996) กล่าวถึงเหตุผลที่ระยะทางมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศได้ว่า ระยะทางมีผลให้เพิ่มต้นทุนการขนส่งและเพิ่มเวลาในการขนส่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อผลผลิตที่เน่าเสียง่าย นอกจากนี้ ระยะทางอาจทำให้ประเทศไม่คุ้นเคยกับระบบกฎหมายและวัฒนธรรมของประเทศคู่ค้าซึ่งอาจส่งผลให้มีการค้าระหว่างประเทศกันน้อย ตัวแปรในกลุ่มนี้ที่เคยมีการศึกษาในอดีต ได้แก่ ระยะทางระหว่างประเทศ ลักษณะประเทศที่เป็นเกาะ ลักษณะประเทศที่ไม่พื่นที่ติดทะเล การมีชายแดนติดกันของประเทศคู่ค้า ภาษา และต้นทุนค่าขนส่ง เป็นต้น

3. ตัวแปรทางการเงินและราคา (Monetary and Price Variables)

ตัวแปรทางการเงินและราคาเป็นตัวแปรหนึ่ง que เพิ่มเข้าไปในแบบจำลองแรงดึงดูด ตัวแปรในกลุ่มนี้ที่มีการศึกษาในอดีต ได้แก่ การมีสกุลเงินเดียวกัน ระดับราคาในประเทศส่งออกและประเทศนำเข้า เป็นต้น ตัวอย่างเช่น หากประเทศสองประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเดียวกันจะช่วยลดความเสี่ยงผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและลดต้นทุนทางธุรกรรมทางธุรกิจ

4. ตัวแปรนโยบายและสถาบัน (Policy and Institutional Variables)

ปัจจัยเชิงนโยบายและสถาบันถือเป็นปัจจัยเชิงคุณภาพหรือตัวแปรควบคุม ตัวอย่างตัวแปรในกลุ่มนี้ได้แก่ อุปสรรคทางการค้า การเคยเป็นอาณานิคม การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการคอร์รัปชัน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น หากประเทศที่มีอุปสรรคทางการค้าสูง มีคอร์รัปชันมาก การค้าระหว่างประเทศน่าจะเกิดขึ้นน้อย เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองแรงดึงดูด (Gravity Model) ในการศึกษาในอดีต

ตัวแปร	การศึกษา	ผลที่คาดว่าจะมีต่อการค้า
ก. ตัวแปรขนาด (Size Variables)		
รายได้ของประเทศส่งออกและนำเข้า	Frankel (1997)	บวก/ลบ
	Krueger (1999)	
	Soloaga and Winters (2001)	
	Freund (2000)	
จำนวนประชากรของประเทศส่งออกและนำเข้า	Aitken (1973)	ลบ
	Bayoumi and Eichengreen (1995)	
	Boisso and Ferrantino (1997)	
	Frankel (1997)	
ผลผลิตของประเทศส่งออกและนำเข้า	Fink and Primo Braga (1997)	บวก
	Soloaga and Winters (2001)	
ผลรวมของรายได้ประเทศส่งออกและนำเข้า	Frankel, Stein and Wei (1995)	บวก
	Frankel (1997)	
	Bayoumi and Eichengreen (1995)	
ความคล้ายคลึงกันของรายได้ระหว่างประเทศส่งออกและนำเข้า	Egger (2000)	บวก
	Di Mauro (2000)	
	Baler and and Bergstrand (2001)	
รายได้ต่อประชากรของประเทศส่งออกและนำเข้า	Bergstrand (1989)	บวก/ลบ
	Frankel (1997)	
	Krueger (1999)	
	Soloaga and Winters (2001)	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวแปร	ผู้ทำการศึกษา	ผลที่คาดว่าจะมีต่อการค้า
ข. ตัวแปรเชิงภูมิศาสตร์ (Geographic Variables)		
ระยะทางระหว่าง	Bayoumi and Eichengreen (1995) Fink and Primo Braga (1997) Freund (2000) Gilbert, Scollay and Bora (2001)	ลบ
ประเทศที่เป็นเกาะ	Krueger (1999) Soloaga and Winters (2001)	ลบ
ประเทศที่ไม่พื่นที่ติดทะเล	Soloaga and Winters (2001)	ลบ
ชายแดนติดกัน	LI (2000) Soloaga and Winters (2001) Clark and Tavareres (2000) Freund (2000) Gilbert, Scollay and Bora (2001)	บวก
ภาษา	Boisso and Ferrantino (1997) Frankel (1997) Fink and Primo Braga (1997) Krueger (1999) Soloaga and Winters (2001) Clark and Tavares (2000)	บวก
ความห่างไกล (Remoteness)	Polak (1996) Frankel (1997) Krueger (1999) Soloaga and Winters (2001)	ลบ
ต้นทุนค่าขนส่ง	Geraci and Prewo (1977)	ลบ
ค. ตัวแปรทางการเงินและ ราคา (Monetary and Price Variable)		
เงินสกุลเดียวกัน (Common Currency)	Pose (2000)	บวก

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ตัวแปร	การศึกษา	ผลที่คาดว่าจะมีต่อการค้า
Exchange Rate Variables	Thursby and Thursby (1987) Frankel and Wei (1993) Eichengreen and Irwin (1995)	ลบ
ราคาในประเทศส่งออกและนำเข้า	Bergstrand (1985, 19898) Oguledo and Macphee (1994) Eichengreen and Irwin (1995) Boisso and Ferrantino (1997) Matyas (1997) Di Mauro (2000)	บวก/ลบ
ง. ตัวแปรนโยบายและสถาบัน		
(Policy and Institutional Variables)		
อุปสรรคทางการค้า (มาตรการภาษีศุลกากร มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร และภาษีส่งออก)	Geraci and Prewo (1977)) Oguledo and Macphee (1994) Boisso and Ferrantino (1997) Di Mauro (2000) Baier and Bergstrand (2001)	ลบ
การคุ้มครองสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญา	Fink and Primo Braga (1999)	บวก/ลบ
คอร์ปชั่น	Anderson amd Marcouiller (1999) Do Mauro (2000)	ลบ
การเคยตกเป็นอาณานิคม	Frankel (1997) Freund (2000) Soloaga and Winters (2001)	บวก
Lagged Trade Flows	Eichengreen and Irwin (1995)	บวก

ที่มา : Adams *et al.* (2003)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธีรพันธุ์ ยมาภย์ (2540) ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากบริษัทข้ามชาติจากประเทศไทยได้หวั่นในประเทศไทย และศึกษาปัจจัยที่ดึงดูดนักลงทุนชาวไต้หวันเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยอาศัยข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งสิ้น 24 ตัวอย่างและข้อมูลทุติยภูมิ วิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงพรรณนา และใช้ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Electic Theory) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยต่างๆที่ผลักดันให้นักลงทุนชาวไต้หวันออกมามลงทุนนอกประเทศได้แก่ การหวังประโยชน์ในสิทธิพิเศษจากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุน รองลงมาคือ เพื่อหวังผลประโยชน์จากค่าแรงที่ต่ำกว่า การป้องกันการสูญเสียตลาดและใช้ประเทศที่ไปลงทุนเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกไปยังประเทศที่สามหรือส่งกลับประเทศของตนเอง สำหรับปัจจัยต่างๆที่ทำให้ให้นักลงทุนไต้หวันเข้ามาลงทุนในไทย ได้แก่ การหวังสิทธิพิเศษที่รัฐบาลไทยให้แก่นักลงทุน โดยการยกเว้นภาษีเครื่องจักรและอุปกรณ์ รองลงมาได้แก่ การหาแรงงานที่มีฝีมือได้ง่ายและมีค่าจ้างค่อนข้างต่ำ การยกเว้นหรือลดภาษีวัตถุดิบนำเข้า

จิตติมา ภูติโยธิน (2541) ศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในอาเซียน การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบสภาพการลงทุนในอาเซียน และผลกระทบจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในอาเซียนเปรียบเทียบระหว่างการลงทุนในกลุ่มประเทศสมาชิก และการลงทุนในประเทศนอกกลุ่มสมาชิก โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากหน่วยงานทางราชการและเอกชน และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อการลงทุนโดยตรงภายใต้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจซึ่งจะพิจารณาถึงความได้เปรียบเชิงแข่งขันหรือโอกาสที่ธุรกิจได้รับ จึงต้องใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ครอบคลุมการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ช่วยอธิบายผลของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศที่ทำให้ทราบถึงมูลเหตุจูงใจในการลงทุนและทฤษฎีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ซึ่งจะช่วยวิเคราะห์ผลจากการลงทุนโดยตรงที่ได้รับจากการรวมกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 – 2539 เพื่อให้ครอบคลุมระยะเวลา ก่อนและหลังการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2535 และเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2536 ประเทศที่ทำการศึกษาคือ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย และประเทศเวียดนาม โดยยกเว้นประเทศลาวและประเทศพม่า เนื่องจากเป็นสมาชิกที่เข้ามาใหม่หลังระยะเวลาที่ทำการศึกษา และยกเว้นประเทศบรูไน เนื่องจากเป็นประเทศที่ไม่มีการลงทุนโดยตรงจากประเทศไทย โดยการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงของ

ประเทศไทยในอาเซียน ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิก ผลการศึกษาพบว่าหลังจากมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน การขยายตัวของการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในอาเซียน มีอัตราต่ำกว่าการขยายตัวของการลงทุนของประเทศไทยในประเทศนอกกลุ่มอาเซียนแสดงว่าเขตการค้าเสรีอาเซียน ไม่มีผลทำให้การลงทุนของประเทศไทยในอาเซียนมีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศโดยรวมของประเทศไทยสูงขึ้น เมื่อพิจารณาการลงทุนโดยตรงในอาเซียน ปรากฏว่าการลงทุนจากประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวสูงกว่าการลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียน แสดงว่าเขตการค้าเสรีอาเซียนมีส่วนสร้างความได้เปรียบที่เหนือกว่าให้กับนักลงทุนภายในกลุ่ม อาจเนื่องจากโครงสร้างอัตราภาษีของประเทศสมาชิกมีอัตราต่ำลงประกอบกับรายการสินค้าที่เข้าสู่แผนการลดอัตราภาษีครอบคลุมสินค้า มีการค้าภายในกลุ่มในสัดส่วนที่สูง และประเทศไทยยังมีความคุ้นเคยกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่ดีกว่า เนื่องจากลักษณะภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ผลการวิเคราะห์พบว่าประเทศที่มีความเหมาะสมในการขยายฐานการผลิต ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย โดยมีอุตสาหกรรมนำลงทุน เช่น สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ เซรามิก เป็นต้น ประเทศมาเลเซียเป็นแหล่งผลิตที่มีสภาพปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม สิ่งทอ เซรามิก เป็นต้น ส่วนประเทศเวียดนามถึงแม้จะมีบทบาทในเขตการค้าเสรีอาเซียนน้อยแต่เป็นประเทศที่มีแรงงานราคาถูกและทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ จึงเหมาะแก่การลงทุนในอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน เช่น สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นต้น สำหรับประเทศสิงคโปร์มีปัจจัยการผลิตจำกัดและประเทศฟิลิปปินส์มีอัตราภาษีนำเข้าสูงที่สุด ถึงแม้จะได้รับสิทธิประโยชน์ในฐานะประเทศสมาชิกก็ตาม จึงไม่เหมาะสมที่จะเข้าไปลงทุน

นัฐยา ขวงโย (2542) ศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ต่อปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) ในอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้ เพื่อศึกษาว่าการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีผลกระทบอย่างไรต่อปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เข้ามาลงทุนในกลุ่มอาเซียนและเพื่อศึกษาว่าการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีผลกระทบอย่างไรต่อปริมาณการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (FDI) ภายในกลุ่มอาเซียนด้วยกันเอง และเพื่อเสนอข้อเสนอนโยบายในด้านการสร้างความร่วมมือกันของประเทศกลุ่มอาเซียนในการที่จะดึงดูด FDI เข้ามาในภูมิภาคนี้ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษามี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Electic Theory) การศึกษาในครั้งนี้จะใช้ข้อมูลของประเทศกลุ่มอาเซียน 4 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ส่วนข้อมูลของประเทศที่เข้ามาลงทุนในอาเซียนนั้น จะใช้ข้อมูลจาก 4 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฮองกง และสิงคโปร์ เนื่องจากทั้งสี่ประเทศดังกล่าว เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ที่เข้ามาในอาเซียน โดยปีที่ใช้ในการศึกษานั้น

จะเริ่มจาก ปี พ.ศ. 2515 – 2539 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ครอบคลุมปีที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ในปี พ.ศ. 2535 โดยมีแบบจำลองหลักในการศึกษาผลกระทบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการไหลเข้ามาของการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายในอาเซียนเอง โดยการประมาณค่าสมการปัจจัยกำหนด FDI ของแต่ละประเทศในอาเซียน ด้วยวิธี OLS หลังจากนั้นจึงทำการทดสอบ Structure Change ของ FDI ซึ่งจะเป็นผลของการจัดตั้ง AFTA ของแต่ละประเทศในอาเซียน ด้วยวิธี Chow Test Dummy Variable Test และ Recursive Residual Test ซึ่งในแต่ละวิธีจะมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงทำการทดสอบทั้ง 3 วิธี เพื่อยืนยันผลการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การจัดตั้ง AFTA ไม่มีผลกระทบต่อปริมาณ FDI จากประเทศนอกกลุ่มที่เข้ามาในอาเซียน และ FDI ภายในกลุ่มอาเซียนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ ถึงแม้ว่าขนาดตลาดของอาเซียนจะใหญ่ขึ้นหลังจากที่มีการกำจัดการกีดกันทางการค้าทั้งที่เป็นภายในและไม่ใช่ภายในออกไป แต่ก็ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศในอาเซียน เพราะว่านักลงทุนต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในอาเซียนนั้นส่วนใหญ่อีกเพื่อใช้อาเซียนเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกมากกว่าที่จะเป็นการผลิตเพื่อตลาดภายในอาเซียนเอง ประกอบกับอุตสาหกรรมที่มักเป็นที่สนใจสำหรับนักลงทุนต่างประเทศนั้น ก็คืออุตสาหกรรมที่มีการค้าแบบ Intra-industries trade ภายในอาเซียน เช่น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมยานยนต์ เป็นต้น แต่พบว่ารายสินค้าในอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวนี้ มักจะถูกเสนอให้อยู่ในรายการที่ถูกกีดกัน (Exclusion List) โดยเกือบทุกประเทศในอาเซียน ดังนั้นการลดภาษีตามข้อตกลง CEPT จึงไม่ทำให้การค้าภายในกลุ่มอาเซียน โดยเฉพาะการค้าในสินค้าที่เป็นวัตถุดิบและสินค้าขั้นกลาง เป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น จนกลายเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนต่างประเทศมาลงทุนในประเทศต่างๆ ของอาเซียนเพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากต้นทุนการผลิตที่ลดลงเพิ่มขึ้นได้ และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ AFTA ไม่ประสบความสำเร็จในการดึงดูด FDI ให้เข้ามาในอาเซียน ก็คือ การที่แต่ละประเทศในอาเซียนเสนอมาตรการและแรงจูงใจต่างๆ แก่ นักลงทุนเพื่อให้เข้ามาลงทุนในประเทศของตน ในลักษณะที่มีการแข่งขันกันเองสูง

วิญญู ไหลประสิทธิ์พร (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย นับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ สำหรับวัตถุประสงค์การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ทฤษฎีการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศในวัฏจักรของผลผลิต (Product Cycle Theory) เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของปัจจัยที่

กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย ตลอดจนผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่มีผลต่อการจ้างงาน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การส่งออกและการนำเข้า การศึกษาครั้งนี้อาศัยข้อมูลทศวรรษปฏิวัติปี พ.ศ. 2532 – 2543 มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงสภาพทั่วไป และผลกระทบของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย และวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อนด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย โดยศึกษาเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สถานการณ์ทางการเมือง และสถานการณ์ทางการเงิน ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศสหรัฐอเมริกาได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราภายในประเทศ ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และอัตราค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศสิงคโปร์ได้แก่ ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และสถานการณ์ทางการเงินและปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศอังกฤษได้แก่ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทยมีผลกระทบในทางบวกต่อการจ้างงาน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย

ณัฐกาญจน์ สุคำ (2548) ศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ใช้ข้อมูลทศวรรษปฏิวัติปี พ.ศ.2539-2543 โดยใช้ทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการลงทุนระหว่างประเทศ (Dunning's Eclectic Theory) และทฤษฎีของโคจิม่า(Kojima's Model) วิเคราะห์ด้วยวิธีในเชิงพรรณนาและใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการลงทุน โดยตรงในธุรกิจค้าปลีกโดยสมการถดถอยเชิงซ้อนด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงในธุรกิจค้าปลีกพบว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราแลกเปลี่ยน มีความสัมพันธ์เป็นบวกกับปริมาณการลงทุนโดยตรงในธุรกิจค้าปลีก ค่าแรงขั้นต่ำในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล อัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ขึ้นดี ประเภทเงินกู้แบบมีระยะเวลา มีความสัมพันธ์เป็นลบกับปริมาณการลงทุนโดยตรงในธุรกิจค้าปลีก

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2547) ศึกษาศักยภาพทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าต่างๆ คณะผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างประเทศส่งออกที่สำคัญในโลกจำนวน 56 ประเทศ และประเทศคู่ค้ารวม 193 ประเทศ โดยใช้ข้อมูลปี 1997-2001 เพื่อดูศักยภาพทางการค้าของประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าต่างๆ โดยเฉพาะกับประเทศที่เจรจาทำความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีกับไทย แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้แบบจำลองแรงดึงดูดมาตรฐาน ที่มีปัจจัยสำคัญในการกำหนดการค้าระหว่างประเทศ คือ ระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศส่งออกและประเทศนำเข้าเพื่อสะท้อนระดับอุปสงค์อุปทาน ระยะทางระหว่างประเทศ ภาษา ชายแดน ลักษณะประเทศที่เป็นเกาะหรือการไม่มีพื้นที่ติดทะเล ตลอดจนตัวแปรหุ่นแทนความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าผลการประมาณการแบบจำลองแรงดึงดูด ซึ่งพบว่าตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการอธิบายการส่งออกระหว่างประเทศมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัว โดยสมการมีค่า Adjusted R² เท่ากับร้อยละ 75.68 นอกจากนี้ เครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายทุกตัวเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ จากผลการศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าการส่งออกระหว่างประเทศจะขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจของสองประเทศและระยะห่าง โดยหากประเทศส่งออกมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 และหากประเทศนำเข้ามีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ขึ้นร้อยละ 1 จึงทำให้มีความต้องการสินค้าจากประเทศส่งออกมากขึ้น ทำให้ส่งออกได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.89

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2548ก) ศึกษาว่าผลกระทบจากการเปิดเสรีJTEP ต่อสต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลสต็อกการลงทุนระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ 100 ประเทศ ในระหว่างปี 1988-1997 ซึ่งเก็บรวบรวมโดย UNCTAD ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลจาก Professor Philippa Dee แห่ง Australian National University Adams, R., Dee, P., J. and McGuire, G.(2003) ใช้แบบจำลองดึงดูด (Gravity Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ปริมาณการค้าระหว่างประเทศ ตามแบบจำลองนี้ ปริมาณการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ จะขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจของประเทศผู้นำส่งออกและนำเข้าทุน ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่มีทุนหนาแน่น น่าจะมีการไหลออกของเงินทุนไปสู่ประเทศที่มีเศรษฐกิจเล็กโดยประเทศเล็กน่าจะเป็นประเทศผู้รับทุน นอกจากนี้เงินลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศยังขึ้นกับตัวแปรอื่นๆ เช่นระยะทาง ภาษาและสกุลเงินที่ใช้ เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรที่สะท้อนระดับการเปิดเสรีการค้าสินค้าและบริการเข้าไปในแบบจำลอง โดยใช้ดัชนีวัดระดับการเปิดเสรีตาม Adams et.al.(2003) ผลการศึกษาพบว่า เมื่อมีการเปิดเสรีอย่างเต็มที่(ระดับที่ 4)จะทำให้สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นมาไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 175.01 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน(Base Case) ซึ่งไม่มีการเปิดเสรีระหว่างกันเลย ในขณะที่

ที่การเปิดเสรีในระดับที่ 3 คือเปิดให้มีการเข้าสู่ตลาดแต่ยังไม่มี การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ทำให้เงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นมาไทยเพิ่มขึ้น จากกรณีฐานร้อยละ 65.83 และการเปิดเสรีระดับ 1 ทำให้เงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นมาไทยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 10.65 เท่านั้น

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2548ข) ได้ศึกษาผลกระทบของความตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลสต็อกการลงทุนระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ 100 ประเทศ ในระหว่างปี 1988-1997 ซึ่งเก็บรวบรวมโดย UNCTAD ซึ่งทางคณะผู้วิจัยได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลจาก Professor Philippa Dee แห่ง Australian National University (Adams, Dee, and McGuire, 2003) ใช้แบบจำลองดึงดูด (Gravity Model) เพื่อประมาณการผลกระทบการทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐต่อเงินลงทุนโดยตรง(FDI) จากสหรัฐมายังประเทศไทย ตามแบบจำลองนี้ ปริมาณการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศจะขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจของประเทศผู้นำส่งออกและนำเข้าทุน นอกจากนี้เงินลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศยังขึ้นกับตัวแปรอื่นๆ เช่นระยะทาง ภาษาและสกุลเงินที่ใช้ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวแปรที่สะท้อนระดับการเปิดเสรีการค้าสินค้า การค้าบริการ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการแข่งขันทางการค้าเข้าไปในแบบจำลอง โดยใช้ดัชนีวัดระดับการเปิดเสรีตาม Adams *et al.*(2003) โดยวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการ และการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตลอดจนการขยายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการมีนโยบายการแข่งขันทางการค้า จากแบบจำลองพบว่า เมื่อเปิดเสรีภาคบริการอย่างเต็มที่ คือการยอมรับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และการเปิดให้ต่างชาติเข้าสู่ตลาด(Market Access) จะทำให้สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐมาไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 28.60 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน (Base Case) ซึ่งไม่มีการเปิดเสรีระหว่างกันเลย ในขณะที่การเปิดเสรีในระดับรองลงมา คือการเปิดให้ต่างชาติเข้าสู่ตลาด แต่ไม่ยอมรับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ จะทำให้สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐมาไทยเพิ่มขึ้นจากกรณีฐานร้อยละ 13.40 เมื่อมีการปรับปรุงให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ที่มีประสิทธิภาพที่สุด สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐมาไทย จะเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.75 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน ซึ่งไม่มีการให้สิทธิคุ้มครองระหว่างกันเลย เมื่อเปิดเสรีตลาดการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเต็มที่ คือ ยอมรับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐมาไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.76 เมื่อเทียบกับกรณีฐาน เมื่อยอมรับให้มีนโยบายการแข่งขันทางการค้าเพื่อกำกับดูแลพฤติกรรมของทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สต็อกเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐมาไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.87 เมื่อเทียบกับกรณีไม่มีนโยบายการแข่งขันทางการค้าเลย ผลจากแบบจำลองดังกล่าวยังทำให้ทราบว่า การเปิดเสรีการค้าบริการและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ตลอดจนการขยายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการมีนโยบายการแข่งขันทางการค้าระหว่างไทยและสหรัฐยังส่งผลกระทบต่อ

ลงทุนโดยตรง จากต่างประเทศที่สามมายังประเทศไทยด้วย กล่าวคือการเปิดเสรีภาคบริการแบบทวิภาคีระหว่างไทยและสหรัฐจะทำให้เงินลงทุนจากประเทศที่สาม ลดลงตามระดับขั้นการเปิดเสรีภาคบริการ เนื่องจากนักลงทุนดังกล่าว ถูกเลือกปฏิบัติในลักษณะกีดกัน ทั้งนี้ ในกรณีที่ไทยเปิดเสรีภาคบริการอย่างเต็มที่ให้แก่เฉพาะสหรัฐ สต็อกเงินลงทุน โดยตรงจากประเทศที่สามมาไทยจะลดลงประมาณร้อยละ 6.87 ส่วนการขยายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในกรอบความตกลงแบบทวิภาคี จะทำให้สต็อกเงินลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศจากประเทศที่สามมาไทยเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 7.75 ทั้งนี้เนื่องจากการขยายการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไม่สามารถดำเนินการในลักษณะที่เลือกปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของการลงทุนดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติค่อนข้างต่ำ

Binh and Haughton (2002) ได้ศึกษาผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเวียดนาม เนื่องจากมีการทำความตกลงทางการค้าระหว่างสหรัฐและเวียดนาม ใช้วิธีการวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไป Computable General Equilibrium Model ใช้ข้อมูลประเทศในเอเชียปี 1990-1999 (16 ประเทศ) ในแบบจำลองที่ใช้ปัจจัยที่ผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศโดยตรง เอาตัวแปรที่ควบคุมได้ คือ การเปิดประเทศ (Export/GDP) และขนาดตลาด(GDP/Capital) ตัวแปรอีก 2 ตัว ที่จะทำให้รู้ว่าประเทศนั้นเป็นสมาชิกของ WTO และเป็นประเทศคู่ค้ากับสหรัฐอเมริกา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนของโดยตรงจากสหรัฐในเวียดนาม คือ อัตราแลกเปลี่ยน การออม ความมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค และตัวแปรอื่นที่อาจจะเป็นปัจจัยที่กระทบ คือ การเจริญเติบโต ภาษี ภูมิประเทศ ค่าจ้างต่ำ และนโยบาย (ทรัพยากรธรรมชาติ มีสาธารณูปโภค รูปแบบนโยบาย สถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ) ผลการศึกษา พบว่า การเปิดประเทศ คือ (การส่งออก/GDP) นั้นเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุน โดยตรงจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก

ในการตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น งานวิจัยที่ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักลงทุนออกมาลงทุนนอกประเทศ ได้แก่ สิทธิพิเศษจากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุน ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า การยกเว้นภาษีเครื่องจักรและอุปกรณ์ ผลิตรถยนต์มวลรวมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สถานการณ์ทางการเมือง และสถานการณ์ทางการเงิน ดัชนีราคาผู้บริโภค ระยะทางระหว่างประเทศ ภาษา ชายแดน ลักษณะประเทศที่เป็นเกาะหรือการไม่มีพื้นที่ติดทะเล ความตกลงการค้าเสรีที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อการลงทุนโดยตรง ผลการศึกษาที่ได้นั้น พบว่า ผลการศึกษาของงานวิจัยบางงาน การจัดตั้งเขตการค้าเสรี ไม่มีผลต่อการลงทุนโดยตรง แต่บางงานก็ให้ผลการศึกษาที่ว่า การจัดตั้งเขต

การค้าเสรีนั้นมิได้ทำให้การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับกรณีฐานซึ่งไม่มีการเปิดเสรีการค้าระหว่างกันเลย

จากผลของการตรวจเอกสารข้างต้น จึงทำการศึกษาในทั้งสองประเด็นนี้ โดยใช้ตัวแปรของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ โดยหนึ่งในนั้นมีความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี เพราะต้องการศึกษาปัจจัยนี้เป็นหลัก

วิธีการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการนำมาศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

1. ข้อมูลปริมาณการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ฮ่องกง จีน เกาหลีใต้ ฮ่องกง มาเลเซีย อินโดนีเซียและเวียดนาม โดยจะใช้ศึกษาถึงสภาพการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาและใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2534-2549 มีหน่วยเป็นล้านเหรียญสหรัฐ ได้รวบรวมมาจาก U.S. Bureau of Economic Analysis สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Office of the Board of Investment: BOI) และธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand: BOT)
2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีหน่วยเป็นเหรียญสหรัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ไทย และประเทศอื่นๆในเอเชีย ดังข้อที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2534-2549 ได้รวบรวมมาจาก The International Monetary Fund's International Financial Statistics
3. ข้อมูลอัตราเงินเฟ้อของประเทศไทย และประเทศอื่นๆในเอเชีย ในรูปของดัชนีราคาผู้บริโภค มี พ.ศ. 2543 เป็นปีฐาน โดยปรับข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภคให้อยู่ในรูปการเปลี่ยนแปลงของแต่ละปี เป็นตัวแทนของอัตราเงินเฟ้อซึ่งเป็นตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2534-2549 ได้รวบรวมมาจาก The International Monetary Fund's International Financial Statistics

4. ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของประเทศไทยและประเทศอื่นๆในเอเชีย เป็นราคาเงินตราสกุลของแต่ละประเทศในรูปของสกุลเงินเหรียญสหรัฐ เป็นตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2534-2549 ได้รวบรวมมาจาก the Penn World Table version 6.2: PWT6.2, the World Bank's World Development Indicators: WDI และ www.x-rate.com

5. ข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน ในรูปอัตราร้อยละของประเทศไทย และประเทศอื่นๆในเอเชีย เป็นตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ในเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลรายปี ตั้งแต่ปี 2534-2549 ได้รวบรวมมาจาก The International Monetary Fund's International Financial Statistics (IFS CD-ROM, 2006) และ International Financial Statistics yearbook, 2007

6. ข้อมูลระยะทางระหว่างประเทศซึ่งวัดระยะทางระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับไทย และระยะทางระหว่างประเทศอเมริกากับประเทศอื่นๆในเอเชีย โดยวัดระยะทางระหว่างเมืองใหญ่ที่สุดของทั้งสองประเทศ คือ ระยะทางระหว่างเมืองหลวงของทั้งสองประเทศ โดยใช้เมืองวอชิงตัน ดีซี ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก กับเมืองหลวงประเทศอื่นๆ เช่น ระยะทางระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา ใช้ระยะทางระหว่างกรุงเทพมหานครและวอชิงตัน ดีซี เป็นตัววัด เป็นต้น มีหน่วยเป็นกิโลเมตร ได้รวบรวมข้อมูลมาจาก <http://www.geobytes.com/city>

7. ข้อมูลลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ คือ ตัวแปรหุ่น โดยเท่ากับ 1 เมื่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ และพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไม่เป็นเกาะเท่ากับ 0 โดยรวบรวมข้อมูลมาจากแผนที่โลก

8. ข้อมูลความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี คือ ตัวแปรหุ่น โดยเท่ากับ 1 เมื่อประเทศนั้นเริ่มเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับสหรัฐฯ และถ้าไม่มีการเจรจา เท่ากับ 0 โดยรวบรวมข้อมูลจาก WTO และ Trade Policy Agenda (<http://www.ustr.gov>)

วิธีการวิเคราะห์

การศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทยในสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย และการศึกษาถึงผลกระทบของการเปิดการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างประเทศอเมริกากับไทยต่อการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาใน

ประเทศไทยนั้น โดยนำปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับมูลค่าการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ระยะทางระหว่างประเทศ ลักษณะประเทศที่เป็นเกาะ ความตกลงการค้าเสรี มาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ(Quantative Analysis) และใช้วิธีวิเคราะห์ Panel Data โดยแนวคิดของแบบจำลองแรงดึงดูดเป็นหลัก คือ การค้าระหว่างสองประเทศจะแปรผัน โดยตรงกับขนาดเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า และปัจจัยที่หนุนเสริมการค้าระหว่างกันเช่น การมีภาษาและสกุลเงินร่วมกัน การมีชายแดนติดกัน การที่ประเทศหนึ่งเคยเป็นอาณานิคมของอีกประเทศหนึ่ง และแปรผกผันกับระยะห่างระหว่างประเทศ ตลอดจนอุปสรรคทางการค้าต่างๆ

ผู้วิจัยจึงนำแบบจำลองแรงดึงดูด มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาถึงการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ(FDI) โดยตีความว่าเงินทุนก็คือสินค้าอย่างหนึ่ง เนื่องจากแบบจำลองแรงดึงดูดอธิบายถึงตัวแปรด้านภูมิศาสตร์ที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศเป็นหลัก แต่จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่ทำการศึกษากลับการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศที่ผ่านมา ยังมีตัวแปรอื่นๆที่แบบจำลองแรงดึงดูดไม่ได้กล่าวถึง แต่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ อาทิ เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น ทางผู้วิจัยจึงได้เพิ่มตัวแปรทั้งสามเข้าไปในแบบจำลองที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยนี้ เพื่อให้การศึกษานี้สมบูรณ์มากขึ้น และในแบบจำลองแรงดึงดูดได้ใช้ตัวแปรการมีชายแดนติดกัน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ประเทศที่ทำการศึกษาไม่มีประเทศใดที่มีชายแดนติดกับประเทศสหรัฐอเมริกาเลย ผู้วิจัยจึงไม่นำตัวแปรนี้เข้ามาในแบบจำลอง

ดังนั้น แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้แบบจำลองแรงดึงดูดมาตรฐานที่มีปัจจัยสำคัญในการกำหนดการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ คือ ระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศส่งออกเงินทุนและประเทศนำเข้าเงินทุน เพื่อสะท้อนระดับอุปสงค์และอุปทาน ระยะทางระหว่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะ ตลอดจนตัวแปรหุ่นแทนความตกลงการค้าเสรีทวิภาคีที่เกี่ยวข้อง สามารถเขียนเป็นรูปแบบของฟังก์ชันได้ดังนี้

$$FDI_{it} = f(GDP_{it}, DIS_{it}, REX_{it}, INF_{it}, IR_{it}, IS_{it}, FTA_{it})$$

และสามารถแสดงสมการรูปแบบความสัมพันธ์ในรูปแบบ log linear ได้ คือ

$$\begin{aligned}
\ln FDI_{it} = & b_0 + \{ b_1 \ln GDP_{it} + b_2 DIS_{it} + b_3 \ln REX_{it} \\
& + b_4 INF_{it} + b_5 \ln IR_{it} + b_6 IS_{it} + b_7 FTA_{it} \} \\
& + \{ b_8 IS_{it} * \ln GDP_{it} + b_9 IS_{it} * DIS_{it} + b_{10} IS_{it} * \ln REX_{it} \\
& + b_{11} IS_{it} * INF_{it} + b_{12} IS_{it} * \ln IR_{it} \} + \{ b_{13} FTA_{it} * \ln GDP_{it} \\
& + b_{14} FTA_{it} * DIS_{it} + b_{15} FTA_{it} * \ln REX_{it} + b_{16} FTA_{it} * INF_{it} \\
& + b_{17} FTA_{it} * \ln IR_{it} \} + u_{it}
\end{aligned} \tag{2.1}$$

- โดยที่ FDI_{it} คือ มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- GDP_{it} คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- DIS_{it} คือ ระยะทางระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- REX_{it} คือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- INF_{it} คือ อัตราเงินเฟ้อของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- IR_{it} คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนของประเทศไทยและประเทศอื่นๆ
- IS_{it} คือ ตัวแปรหุ่นโดยเท่ากับ 1 เมื่อพื้นที่ทั้งหมดของประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ และลักษณะอื่นๆ เท่ากับ 0
- FTA_{it} คือ ตัวแปรหุ่นแทนความตกลงการค้าเสรี โดยเท่ากับ 1 เมื่อประเทศนั้นเริ่มมีการเจรจาความตกลงการค้าระดับทวิภาคีกับสหรัฐฯ และเท่ากับ 0 เมื่อไม่มีการเจรจาความตกลงการค้าระดับทวิภาคีกับสหรัฐฯ
- b_0 = ค่าคงที่
- b_1, b_2, b_3, b_4, b_5 = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ GDP, DIS, REX, INF, IR ตามลำดับ
- b_6, b_7 = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่น IS, FTA ตามลำดับ
- b_8, \dots, b_{17} = ค่าสัมประสิทธิ์ของ Slope Dummy Variable
- u_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term)
- i = 1, 2, 3, ..., 10 โดย 1 หมายถึง ประเทศไทย, 2 หมายถึง ญี่ปุ่น, 3 หมายถึง สิงคโปร์, 4 หมายถึง ฮองกง, 5 หมายถึง จีน, 6 หมายถึง เกาหลี, 7 หมายถึง ไต้หวัน, 8 หมายถึง มาเลเซีย, 9 หมายถึง อินเดีย, 10 หมายถึง เวียดนาม
- t = ปี 2534-2549

สมการที่ (2.1) ข้างต้น กำหนดให้

$$A = \{ b_1 \ln GDP_{it} + b_2 DIS_{it} + b_3 \ln REX_{it} + b_4 INF_{it} + b_5 \ln IR_{it} + b_6 IS_{it} + b_7 FTA_{it} \}$$

$$a = \{ b_8 IS_{it} * \ln GDP_{it} + b_9 IS_{it} * DIS_{it} + b_{10} IS_{it} * \ln REX_{it} + b_{11} IS_{it} * INF_{it} + b_{12} IS_{it} * \ln IR_{it} \}$$

$$b = \{ b_{13} FTA_{it} * \ln GDP_{it} + b_{14} FTA_{it} * DIS_{it} + b_{15} FTA_{it} * \ln REX_{it} \\ + b_{16} FTA_{it} * INF_{it} + b_{17} FTA_{it} * \ln IR_{it} \}$$

แทนค่าในสมการที่ (2.1) โดยที่ a และ b เป็นส่วนของ Slope Dummy Variable ได้ดังนี้

$$\ln FDI_{it} = b_0 + A + a + b + u_{it} \quad (2.2)$$

วิธีการประมาณการข้อมูล Panel

ลักษณะของข้อมูล Panel เป็นข้อมูลที่ผสมระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Section Data) และข้อมูลแบบช่วงเวลา (Time Series Data) ยกตัวอย่าง เช่น ข้อมูลของผลผลิตและราคาไข่ของ 50 รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990-1991 โดยคิดเป็นรายปีซึ่งจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 100 ตัวอย่าง (50x2) (รักษีสกุล, 2551 อ้างถึง Gujarati, 2004)

ข้อดีของข้อมูลแบบ Panel

ซึ่งข้อมูลแบบ Panel มีข้อดีมากกว่าข้อมูลแบบภาคตัดขวางหรือข้อมูลแบบช่วงเวลา คือ

1. จากการที่ข้อมูลแบบ Panel เกี่ยวข้องกับ บุคคล หน่วยธุรกิจ ประเทศ ฯลฯ ตลอดช่วงเวลา ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความแตกต่างในแต่ละหน่วย ซึ่งเทคนิคการประมาณการโดยใช้ข้อมูลแบบ Panel สามารถทำให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละหน่วยข้อมูลได้ดีมากขึ้น
2. ข้อมูลแบบ Panel ที่เป็นการผสมระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง(Cross Section Data) และข้อมูลแบบช่วงเวลา (Time Series Data) ซึ่งทำให้มีจำนวนข้อมูลมากขึ้น มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้ลดปัญหา Collinearity ระหว่างตัวแปรและเป็นการเพิ่มจำนวน Degrees of Freedom ทำให้การประมาณการมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ข้อมูลแบบ Panel เหมาะสมสำหรับการศึกษาการกระทำซ้ำของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลแบบภาคตัดขวางและการศึกษาแบบ Dynamics of Change เช่น การศึกษาช่วงเวลาการทำงาน อัตราการลาออกจากงานและการเคลื่อนย้ายแรงงาน

4. ข้อมูลแบบ Panel สามารถวัดผลกระทบที่ข้อมูลแบบภาคตัดขวางหรือข้อมูลแบบช่วงเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งไม่สามารถวัดผลกระทบได้ ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาผลกระทบของค่าจ้างขั้นต่ำ

5. ข้อมูลแบบ Panel เหมาะสำหรับการศึกษาแบบจำลองเชิงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อน ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาการประหยัดต่อขนาด (Economics of Scale) และการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งการใช้ข้อมูลแบบ Panel จะเหมาะสมกว่าการใช้ข้อมูลแบบภาคตัดขวางหรือข้อมูลแบบช่วงเวลาเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง

การประมาณการสมการข้อมูลแบบ Panel

ในการศึกษาเรื่อง “The Determinants of Economics” (รัศม์สกุล, 2551 อ้างถึง Y.Grunfeld, 1958) ซึ่งได้ใช้ข้อมูลแบบ Panel โดยมีข้อมูลภาคตัดขวาง คือ 4 บริษัท ได้แก่ General Electric(GE) General Motor (GM) U.S.Steel (US) และ Westinghouse (WEST) โดยช่วงเวลาในการศึกษาคือตั้งแต่ปี 1935-1954 รวมเวลาดั้งเดิม 20 ปี ทำให้มีตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 80 (4x20) ตัวอย่าง โดยมีรูปแบบสมการ คือ

$$Y_{it} = \alpha + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.3)$$

Y คือ การลงทุนสุทธิ α คือ จุดตัด β_1 และ β_2 คือ ความชัน x_1 คือ มูลค่าของแต่ละบริษัท x_2 คือ สต็อกของอุปกรณ์และเครื่องจักร u คือ ค่าความคลาดเคลื่อน $i = 1, 2, 3$ และ 4 ได้แก่ GM, US, GE และ WEST $t = 1, 2, \dots, 20$ ช่วงเวลาดั้งเดิมปี 1935-1954

โดยมีสมมติฐานคือ

x ต้องเป็น nonstochastic variable

$$E(u_{it}) \sim N(0, \sigma^2)$$

แต่ในการศึกษาครั้งนี้ต้องทดสอบก่อนว่า Multiple Regression Model เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ หรือต้องเลือกใช้การประมาณการข้อมูลแบบ Panel Data Analysis ด้วยแบบจำลองอื่น สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. Panel Least Square หรือ Multiple Regression Model

รูปแบบ Panel Least Square หรือ Multiple Regression Model คือ รูปแบบสมการที่จุดตัด (Intercept) และความชัน (Slope) แต่ละตัวแปรเหมือนกันในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง ตามรูปแบบสมการที่ (2.4)

$$Y_{it} = \alpha + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.4)$$

สมมติฐานที่สำคัญของ Multiple Regression Model (Wooldridge, 2000) คือ

$$E(u_{it}) = 0 \quad (2.5)$$

$$E(u_{it} | x_{it}) = E(u_{it}) = 0 \quad (2.6)$$

ถ้าเป็นตามสมมติฐานข้างต้นนี้ หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อน (u) กับตัวแปร (x) ไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ในการประมาณการตัวแปรที่เป็นข้อมูลเชิงตัดขวาง (Cross Section Data) ซึ่งอาจจะมีลักษณะเฉพาะของบางอย่างของตัวแปรที่มีผลต่อความคลาดเคลื่อน ดังนั้น จึงต้องทดสอบดูว่า Panel Least Square เหมาะสมกับการประมาณการนี้ เพื่อให้ผลที่ได้ไม่มีอคติ (Bias)

2. Fixed effect model (FEM)

รูปแบบ Fixed effects model (FEM) หรือเรียกอีกอย่างว่า Least-Square Dummy Variable (LSDV) Model ซึ่งมีรูปแบบสมการ คือ

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.7)$$

จะเห็นได้ว่ามีความต่างจากสมการที่(2.7) คือ จุดตัด (Intercept) จะแตกต่างกันในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งได้แก่ 4 บริษัท โดยจุดตัดที่ต่างกันในแต่ละบริษัทแสดงถึงคุณลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกันในแต่ละบริษัท เช่น รูปแบบการบริหารงานหรือปรัชญาของการบริหารงาน

โดยการประมาณการ โดย Fixed Effects Model แบ่งได้หลายวิธี ตามการตั้งสมมติฐานในจุดตัดและความชัน ดังนี้

2.1 จุดตัดแตกต่างกันตามข้อมูลภาคตัดขวาง แต่ความชันคงที่

โดยการประมาณสมการจะใช้ค่าตัวแปรหุ่นในจุดตัดแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งก็คือ บริษัททั้ง 4 บริษัทได้แก่ GM, US, GE และ WEST โดยสามารถแสดงรูปแบบสมการได้ดังนี้

$$Y_{it} = \alpha_1 + \alpha_2 D_{2i} + \alpha_3 D_{3i} + \alpha_4 D_{4i} + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.8)$$

โดย $D_{2i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ GM, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ GM
 $D_{3i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ US, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ US
 $D_{4i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ WEST, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ WEST
 ถ้าไม่ได้ตัวแปรหุ่นก็จะเป็นบริษัท GE

ถ้าพิจารณาผลของความต่างด้านช่วงเวลา (Time Effect) เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมการ เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลและผลกระทบจากสงคราม ทำได้โดยใส่ตัวแปรหุ่น 20 ช่วงเวลา ซึ่งกำหนดรูปแบบสมการได้ดังสมการที่ (2.9)

$$Y_{it} = \lambda_0 + \lambda_1 D_{35} + \lambda_2 D_{36} + \dots + \lambda_{19} D_{53} + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.9)$$

โดย $D_{35} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2535, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2535
 $D_{36} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2536, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2536
 . . .
 $D_{53} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2553, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2553

2.2 จุดตัด (Intercept) แตกต่างกันในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวางและในแต่ละช่วงเวลา แต่ความชันคงที่

ซึ่งสามารถกำหนดรูปแบบสมการได้โดยรวมสมการที่ (2.8) และ (2.9) ได้ดังนี้ คือ

$$Y_{it} = \alpha_1 + \alpha_2 D_{2i} + \alpha_3 D_{3i} + \alpha_4 D_{4i} + \lambda_0 + \lambda_1 D_{35} + \dots + \lambda_{19} D_{53} + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.10)$$

โดย $D_{2i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ GM, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ GM

$D_{3i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ US, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ US

$D_{4i} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรของ WEST, $= 0$ ตัวแปรไม่ใช่ของ WEST

ถ้าไม่ได้ตัวแปรหุ่นก็จะเป็นบริษัท GE

และ $D_{35} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2535, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2535

$D_{36} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2536, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2536

· · ·
· · ·
· · ·

$D_{53} = 1$ ถ้าตัวแปรนั้นอยู่ในปี พ.ศ. 2553, $= 0$ ไม่อยู่ในปี พ.ศ. 2553

2.3 จุดตัด (Intercept) และความชัน (Slope) แตกต่างกันในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง (All Coefficients Vary Across Individuals)

โดยการประมาณสมการสามารถทำได้โดยใส่ตัวแปรหุ่นในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง และในแต่ละตัวแปรอิสระ (x_{1it}, x_{2it}) เขียนเป็นรูปแบบสมการได้ดังนี้

$$Y_{it} = \alpha_1 + \alpha_2 D_{2i} + \alpha_3 D_{3i} + \alpha_4 D_{4i} + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + \gamma_1 (D_{2i} x_{1it}) + \gamma_2 (D_{2i} x_{2it}) + \gamma_3 (D_{3i} x_{1it}) + \gamma_4 (D_{3i} x_{2it}) + \gamma_5 (D_{4i} x_{1it}) + \gamma_6 (D_{4i} x_{2it}) + u_{it} \quad (2.11)$$

3. Random Effects Model

รูปแบบ Random Effects Model หรือเรียกอีกอย่างว่า Error Components Model (ECM) ซึ่งจากรูปแบบสมการต้นแบบของ Fixed Effect Model ในรูปแบบสมการที่ 2 คือ

$$Y_{it} = \alpha_i + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + u_{it} \quad (2.12)$$

ซึ่งจากเดิมจุดตัด (α_i) ถูกกำหนดให้มีค่า fixed ในรูปแบบ Fixed Effect Model แต่ในรูปแบบ Random Effect Model นั้น ได้สมมติให้จุดตัด (α_i) เป็นตัวแปรสุ่ม (Random Variable) ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยของจุดตัด (α) และค่าคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม (ε_i) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังนี้คือ

$$\alpha_i = \alpha + \varepsilon_i \quad i = 1, 2, \dots, N \quad (2.13)$$

โดย ε_i คือ ค่าคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าความแปรปรวนเท่ากับ σ_ε^2

จากสมการที่ (2.13) หมายความว่า จุดตัดแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง (α_i) จะประกอบไปด้วยจุดตัดที่เป็นค่าเดียวกัน (α) และค่าที่ทำให้จุดตัดแตกต่างกันในแต่ละข้อมูลภาคตัดขวาง คือ ค่าคลาดเคลื่อน ε_i

แทนที่สมการ (2.13) ลงในสมการ (2.12) จะได้

$$\begin{aligned} Y_{it} &= \alpha_i + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + \varepsilon_i + u_{it} \\ &= \alpha_i + \beta_1 x_{1it} + \beta_2 x_{2it} + \omega_{it} \end{aligned} \quad (2.14)$$

$$\omega_{it} = \varepsilon_i + u_{it} \quad (2.15)$$

โดยที่ ω_{it} คือ Composite error term ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ε_i ซึ่งเป็นค่าคลาดเคลื่อนของข้อมูลภาคตัดขวางหรือเรียกว่า Cross-Section หรือ individual-specific และ u_{it} ซึ่งเป็นค่าคลาดเคลื่อนของทั้งข้อมูลแบบช่วงเวลา (Time-series) และข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section) จึงเรียกรูปแบบสมการนี้ว่า Error Components Model (ECM)

ถ้าพิจารณาผลกระทบของความต่างด้านเวลา (Time Effect) จากแบบจำลองที่ (2.15) สามารถเขียนได้ดังนี้ คือ

$$\omega_{it} = \varepsilon_i + u_{it} + \gamma_t \quad (2.16)$$

Composite error term (ω_{it}) จะประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ε_i คือ ซึ่งเป็นค่าคลาดเคลื่อนของข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Section Effects หรือ Individual Effects) และ γ_t เป็นค่าคลาดเคลื่อนในแต่ละช่วงเวลา (Time Effect) และ u_{it} เป็นค่าคลาดเคลื่อนทั้งข้อมูลภาคตัดขวางและข้อมูลแบบช่วงเวลา โดย Error Component Model มีสมมติฐานที่สำคัญ คือ

$$E(\varepsilon_i, x_{it}) = 0 \quad (2.17)$$

โดยสมการที่ 2.17 อธิบายได้ว่า ε_i ซึ่งเป็นค่าคลาดเคลื่อนของข้อมูลภาคตัดขวาง (Individual Effect) จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ x_{it}

$$\begin{aligned} \text{และ } \varepsilon_i &\sim N(0, \sigma_\varepsilon^2) \\ u_{it} &\sim N(0, \sigma_u^2) \\ E(\varepsilon_i, u_{it}) &= 0, \quad E(\varepsilon_i, \varepsilon_j) = 0, \quad (i \neq j) \\ E(u_{it}, u_{is}) &= E(u_{it}, u_{it}) = E(u_{it}, u_{is}) = 0, (i \neq j; t \neq s) \end{aligned} \quad (2.18)$$

จากสมการที่ (2.18) อธิบายได้ว่าค่าคลาดเคลื่อนต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเองและต้องไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างค่าคลาดเคลื่อนของข้อมูลภาคตัดขวางและค่าคลาดเคลื่อนของข้อมูลช่วงเวลา เนื่องจากลักษณะของข้อมูลและสมมติฐานดังกล่าวข้างต้น การเลือกวิธีการประมาณการข้อมูลแบบ Panel จึงน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการประมาณการของแบบจำลอง เพื่อนำไปสู่การเลือกสมการในการประมาณการที่เหมาะสมในการศึกษา และเมื่อได้ผลการวิเคราะห์สมการแล้ว จะพิจารณาผลจากค่า R^2 , \bar{R}^2 , ค่า t-statistic, ค่า F-statistic ดังนี้

ค่า R^2 (Coefficient of Determination) เป็นค่าที่ใช้อธิบายว่า สมการที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับข้อมูลเพียงใด

ค่า \bar{R}^2 (Adjusted Coefficient of Determination) เป็นค่าที่ใช้อธิบายว่า สมการที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับข้อมูลเพียงใดเช่นกัน การใช้ค่า \bar{R}^2 นี้ เพื่อลดปัญหาการที่ค่า R^2 จะเพิ่มขึ้น เมื่อมีการเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าไปในสมการ เนื่องจากการเพิ่มตัวแปรอิสระเข้าไปจะทำให้ค่า R^2 มีค่าสูง ทั้ง ๆ ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่า t-statistic เป็นค่าที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ หรือความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของตัวแปรตาม กับตัวแปรอิสระแต่ละตัวในสมการ

ค่า F-statistic เป็นค่าที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ หรือความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันของตัวแปรตาม กับชุดของตัวแปรอิสระทั้งหมดในสมการ

ส่วนการศึกษารอบการเจรจาการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกา ในด้านการค้าและการลงทุนของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ได้ทำการรวบรวมบทความและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง มาทำการสรุปและสังเคราะห์ และทำการศึกษาสภาพการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลปริมาณการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยที่ไม่ได้กล่าวถึงในวิเคราะห์เชิงปริมาณในสมการที่ (2.1) ข้างต้น เพื่อสามารถที่จะอธิบายปัจจัยอื่นๆ ได้อย่างครอบคลุม โดยใช้ข้อมูลทางสถิติ บทความและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย มาใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

สมมติฐานของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

1. มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ(GDP) ในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแสดงถึงขนาดตลาดของประเทศ ถ้าขนาดตลาดของประเทศใหญ่ขึ้นก็จะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้มีเงินลงทุนโดยตรงเข้ามาลงทุนมากขึ้น สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\partial FDI / \partial GDP > 0$$

2. มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับระยะทางระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย (DIS) ในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ระยะทางมีผลทำให้ต้นทุนการขนส่งและเพิ่มเวลาในการขนส่งซึ่งมีผลต่อผลผลิตที่เน่าเสียง่าย ดังนั้น ถ้าระยะห่างระหว่างประเทศห่างกันมาก จะทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลง สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\partial FDI / \partial DIS < 0$$

3. มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง (REX) ในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงเมื่อเทียบกับค่าเงินของสหรัฐอเมริกามีค่าลดลง จะส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาลงทุนเพิ่มขึ้น สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\partial FDI / \partial REX < 0$$

4. มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินเฟ้อ (INF) ในทิศทางเดียวกัน ถ้าประเทศอยู่ในภาวะอัตราเงินเฟ้อสูงขึ้น เงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้น สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\partial FDI / \partial INF > 0$$

5. มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IR) ในทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเป็นมูลค่าที่แสดงถึงต้นทุนค่าเสียโอกาสของการนำเงินมาใช้ในการลงทุน ดังนั้นหากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูงขึ้น นักลงทุนก็จะนำเงินมาลงทุนโดยตรงลดลง แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากต่ำ มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยก็จะเพิ่มขึ้น สามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\partial FDI / \partial IR < 0$$

6. ประเทศที่พื้นที่ทั้งหมดของประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ (IS) จะมีผลต่อมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกา ถ้าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี (FTA) ของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย จะมีผลต่อมูลค่าเงินลงทุน โดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ถ้าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่น มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 3

ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทย

ภาพรวมการเปิดเสรีการลงทุน

1. การลงทุนระดับพหุภาคี

ประเทศอุตสาหกรรมและประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะเป็นผู้ส่งออกทุนได้พยายามผลักดันให้มีการเปิดเสรีด้านการลงทุนเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการของตนสามารถไปลงทุนในต่างประเทศได้อย่างเสรี โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ผลักดันประเด็นเรื่องการลงทุนที่ครอบคลุมทุกธุรกิจทุกประเภททั้งสินค้าและบริการเข้าในการเจรจาพหุภาคีของแกตต์ (The General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) ทั้งในรอบโตเกียวและในรอบอุรุกวัย แต่ความพยายามดังกล่าวก็ประสบความล้มเหลว เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะเป็นผู้นำเข้าทุนแสดงท่าทีคัดค้านการสร้างกฎกติกาพหุภาคีด้านการลงทุน เนื่องจากข้อตกลงที่ผูกพันให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องเปิดเสรีด้านการลงทุน อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของภาครัฐในการกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ รวมทั้งผลกระทบต่อผู้มีผู้ประกอบการภายในประเทศ ที่ต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการต่างชาติที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงกว่า

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา การเจรจาพหุภาคีของ GATT รอบอุรุกวัยได้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการลงทุนจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1) ความตกลงว่าด้วยมาตรการการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า (Agreement on Trade-Related Investment Measures: TRIMs) ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ให้ยกเลิกมาตรการลงทุนที่มีผลเป็นการจำกัดหรือบิดเบือนการนำเข้าหรือส่งออก แต่เป็นการเจรจาเกี่ยวกับมาตรการการลงทุนของรัฐสมาชิกที่มีผลกระทบต่อการค้าสินค้านั้นมิได้ครอบคลุมถึงการเปิดเสรีการลงทุนตามที่ประเทศพัฒนาแล้วต้องการ

2) ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งเป็นความตกลงเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างประเทศซึ่งรวมถึงการเปิดเสรีการลงทุนระหว่างประเทศในภาคบริการด้วย ข้อตกลงทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาในเวทีองค์การการค้าโลกในเวลาต่อมาการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกครั้งที่ 1 ที่ประเทศสิงคโปร์ ได้มีการกำหนดให้ประเด็นเรื่องการลงทุนเป็นหนึ่งในหัวข้อใหม่ทั้ง 4 หัวข้อที่ประเทศสมาชิกจะมีการศึกษากรอบและแนวทางในการเจรจาในประเด็นเหล่านี้หรือที่เรียกกันว่า Singapore Issues โดยการเจรจาด้านการลงทุนครั้งนี้จะครอบคลุมทั้งประเด็นของการเปิดเสรีการลงทุน กฎกติกาและการกำกับดูแลภายในประเทศที่เกี่ยวกับการลงทุนด้วย ทั้งภาคอุตสาหกรรมและบริการ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า โศยามิ ได้ผูกพันว่าจะต้องมีการเจรจาในประเด็นใหม่เหล่านี้ หากแต่กำหนดว่าประเทศสมาชิกจะต้องมีฉันทามติในการที่จะให้มีการผนวกประเด็นเหล่านี้ในการเจรจารอบต่อไปเท่านั้น ซึ่งจนถึงขณะนี้ประเด็นเรื่องการลงทุนยังไม่ได้รับการบรรจุเข้าในการเจรจา รอบ โศยามิแต่อย่างใด

2. การลงทุนระดับภูมิภาค

นอกจากการเจรจาในระดับพหุภาคีแล้ว ประเทศไทยได้จัดทำความตกลงในระดับภูมิภาค ในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิกของความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก หรือ เอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) และอาเซียน (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) การดำเนินการของเอเปค ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ การเปิดเสรี (Liberalization) ทางการค้าและการลงทุน การอำนวยความสะดวก (Facilitation) ด้านการค้าและการลงทุน และความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Cooperation: ECOTECH) โดยปฏิญญาโบกอร์ของกลุ่มเอเปค (The Bogor Declaration of Common Resolve) ได้กำหนดเป้าหมายการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกภายในปี 2553 สำหรับประเทศสมาชิกที่พัฒนาแล้ว และภายในปี 2563 สำหรับประเทศสมาชิกกำลังพัฒนา ซึ่งข้อตกลงของเอเปค ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย

ปัจจุบัน ประเทศอาเซียนทุกประเทศได้ให้สัตยาบันความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA) และได้ยื่นรายการประเภทกิจกรรมและมาตรการที่จะขอยกเว้นจากการเปิดเสรีและการให้การประคับคองคนชาติสำหรับภาคอุตสาหกรรมการผลิต เกษตรกรรม ประมงป่าไม้ และเหมืองแร่ รวมทั้งบริการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดังกล่าวอย่างน้อย 1 สาขา ต่อ คณะกรรมาธิการเขตการลงทุนอาเซียน (AIA Council) แล้ว ซึ่งคณะกรรมาธิการฯ มีมติเห็นชอบ

พิจารณาระยะเวลาการประดิษฐ์เชิงคนชาติแก่นักลงทุนอาเซียน และการเปิดเสรีทุกอุตสาหกรรม ภายใต้ความตกลง AIA โดยประเทศสมาชิกใหม่ ได้แก่ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม สามารถยึดหยุ่น ได้จนถึงปี 2553 แต่สำหรับสมาชิกอาเซียนเดิม 7 ประเทศมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ปี 2546 แต่เนื่องจากทุกประเทศต่างบรรจุกฎระเบียบภายในประเทศของตนไว้ในข้อยกเว้นที่สามารถกระทำได้ ภายใต้ความตกลง AIA ทำให้ภายหลังการบังคับใช้ความตกลงในปี 2546 กลับไม่มีผลกระทบหรือ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเท่าใดนัก

3. การลงทุนระดับทวิภาคี

ประเทศไทยมีการจัดทำข้อตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaties: BITs) กับประเทศต่างๆ มากมาย จากสถิติ ณ ปี 2546 ประเทศไทยมีการจัดทำข้อตกลง BITs แล้ว จำนวน 38 ข้อตกลง จากยอดข้อตกลง BITs ทั่วโลกจำนวนทั้งสิ้น 2,265 ข้อตกลง อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงเหล่านี้ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขในการเปิดเสรีด้านการลงทุน หากเป็นเพียงแต่ข้อตกลงที่ให้การคุ้มครองการลงทุนแก่ผู้ลงทุนจากประเทศภาคีจากมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการยึดทรัพย์ การถ่ายโอนเงิน การระงับข้อพิพาท เป็นต้น สำหรับสนธิสัญญาที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเปิดเสรีมีเพียงฉบับเดียวคือ สนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี 2509 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ สำหรับการจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับประเทศคู่ค้าที่ลงนามมีผลบังคับใช้แล้ว ได้แก่ ประเทศบาหลีเรน จีน อินเดีย และญี่ปุ่น โดยครอบคลุมเฉพาะประเด็นการลดภาษีเบื้องต้นสำหรับสินค้าบางรายการโดยเร่งด่วน แต่ไม่มีประเด็นด้านการลงทุน ส่วนออสเตรเลียนั้นไทยเปิดตลาดการลงทุนทางตรงไม่เกินร้อยละ 50 สำหรับทุกสาขาการผลิตและบางสาขาบริการ และที่อยู่ระหว่างขั้นตอนการเจรจากับประเทศนิวซีแลนด์ เปรู และประเทศพัฒนาแล้ว คือ สหรัฐอเมริกา ซึ่งครอบคลุมประเด็นการเจรจาในหลายหัวข้อ แต่ในบทนี้จะศึกษาความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยเฉพาะประเด็นเรื่องการลงทุน

สาระสำคัญของความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้า

ถึงแม้ประเทศไทยได้ลงนามความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับหลายประเทศแล้ว อาทิ จีน บาหลีเรน อินเดีย ออสเตรเลีย แต่มีความตกลงเพียงหนึ่งเดียวที่ครอบคลุมประเด็นเรื่องการลงทุน และมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 คือ ความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับ

ออสเตรเลีย เนื่องจากเป็นความตกลงที่ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางในทุกเรื่อง (Comprehensive) ที่ทั้งสองประเทศมีความสนใจร่วมกัน

ออสเตรเลียจะเปิดตลาดให้นักลงทุนไทย หรือผู้ให้บริการที่เป็นคนไทยสามารถเข้าไปจัดตั้งธุรกิจ ในออสเตรเลียทุกประเภทได้ 100% ยกเว้นธุรกิจประเภทหนังสือพิมพ์ การกระจายเสียง การบินระหว่างประเทศและท่าอากาศยาน แต่จะต้องดำเนินการภายใต้ นโยบายการลงทุน ต่างประเทศและกฎหมาย (Foreign Acquisitions and Takeovers Act-FATA) ออสเตรเลียจะเปิดตลาดในธุรกิจอื่นๆ เพิ่มนอกจากที่ผูกพันไว้ภายใต้ WTO อาทิ การช่อมรณยนต์ บริการ โทรศัพท์มือถือและดาวเทียม เป็นต้น ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 3.1

ถึงแม้ประเทศออสเตรเลียจะเปิดตลาดให้นักลงทุนของไทย ตามรายละเอียดของข้อกำหนด ในการจัดตั้งธุรกิจที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่การลงทุนในธุรกิจบางประเภทในออสเตรเลียยังมีเงื่อนไข ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นๆ ภายในประเทศอีกทั้งออสเตรเลียยังสงวนสิทธิในการ ใช้มาตรการต่างๆ ที่บริหาร โดยรัฐบาลท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้คนออสเตรเลียลงทุนทางตรงได้ไม่เกิน 50% ในธุรกิจทุกประเภทที่ไม่อยู่ในบัญชี 1 และ 2 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 และกำหนดให้การประกอบธุรกิจทุกประเภทและการให้บริการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า นอกจากนี้ ประเทศไทยจะเปิดตลาดให้ออสเตรเลีย มากกว่าที่ผูกพันไว้กับประเทศสมาชิกอื่นภายใต้ WTO โดยเปิดตลาดในบางธุรกิจให้คนออสเตรเลีย ถือหุ้นได้ไม่เกิน 60% โดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนจัดตั้งในไทยและมีสัดส่วนหนี้สิน ต่อทุนไม่เกิน 3 ต่อ 1 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และต้องใช้เงินลงทุนสูง โดยต้องปฏิบัติตาม กฎระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ ซึ่งครอบคลุมสาขาบริการต่างๆ อาทิ ธุรกิจการสร้างหอประชุม ขนาดใหญ่ ศูนย์แสดงสินค้านานาชาติ มาริน่า สวนสนุก เป็นต้น ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 เงื่อนไขการลงทุนจัดตั้งธุรกิจภายใต้ความตกลงการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย

เงื่อนไขของประเทศออสเตรเลีย	เงื่อนไขของประเทศไทย
<p>1. คนไทยสามารถเข้าไปถือหุ้นในธุรกิจออสเตรเลียทุกประเภทได้ 100% ยกเว้นธุรกิจประเภทหนึ่งสี่พิมพ์ การกระจายเสียง การบินระหว่างประเทศ และท่าอากาศยาน</p>	<p>1. ประเทศไทยเปิดตลาดให้คนออสเตรเลียลงทุนทางตรงได้ไม่เกิน 50% ในธุรกิจทุกประเภทที่ไม่อยู่ในบัญชี 1 และ 2 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542</p>
<p>2. ออสเตรเลียเปิดตลาดในธุรกิจอื่นๆ เพิ่มให้ไทยนอกจากที่ผูกพันไว้ภายใต้ WTO อาทิ การซ่อมรถยนต์ สถาบันสอนภาษาไทย สถาบันสอนทำอาหารไทย สถาบันสอนนวดไทย เป็นต้น</p>	<p>2. ประเทศไทยเปิดตลาดให้ออสเตรเลียมากกว่าที่ผูกพันไว้กับประเทศสมาชิกอื่นภายใต้ WTO โดยเปิดตลาดในบางธุรกิจให้คนออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 60% และมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนจัดตั้งในไทยและมีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 3 ต่อ 1 โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับภายในประเทศ</p>
<p>3. การลงทุนที่เข้าข่ายในลักษณะต่อไปนี้ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการลงทุนของต่างชาติ (Foreign Investment Review Board: FIRB)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่ผู้ลงทุนต่างชาติลงทุนในธุรกิจออสเตรเลียที่จัดตั้งอยู่แล้วซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์รวมกันมากกว่า 50 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย - การที่ผู้ลงทุนต่างชาติจัดตั้งธุรกิจใหม่ ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 10 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย - การลงทุนทางตรงของรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลในต่างประเทศ - การซื้อกิจการหรือสินทรัพย์ของธุรกิจออสเตรเลียที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศซึ่งมีมูลค่าการซื้อตั้งแต่ 50 ล้านดอลลาร์ออสเตรเลีย หรือมีสัดส่วนเกิน 50% ของสินทรัพย์รวมทั้งหมดของธุรกิจ 	<p>3. ธุรกิจที่ไทยเปิดตลาดให้ออสเตรเลียจำแนกตามสัดส่วนการถือหุ้นที่ได้รับอนุญาตมีดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ธุรกิจที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 25% ได้แก่ Database access services เฉพาะที่ใช้บริการระบบเครือข่ายภายใต้กำกับของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (กทท.) - ธุรกิจที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ไม่เกิน 40% ได้แก่ Domestic very small aperture terminal เฉพาะที่ใช้บริการระบบเครือข่ายภายใต้กำกับของ กทท. - ธุรกิจที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นไม่เกิน 50% ได้แก่ บริการขายอุปกรณ์โทรคมนาคมเช่า อุปกรณ์สถานีโทรคมนาคม และที่ปรึกษา ด้านโทรคมนาคม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

เงื่อนไขของประเทศออสเตรเลีย	เงื่อนไขของประเทศไทย
<p>- การที่ผู้ลงทุนต่างชาติได้รับผลประโยชน์ในที่ดิน เขตเมือง รวมทั้งผลประโยชน์จากการเช่า การให้สินเชื่อ การแบ่งปันผลกำไร และการถือหุ้นในบริษัทที่กองทุนที่ร่วมบริการที่ดินในเขตเมือง ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด</p>	<p>- ธุรกิจที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นไม่เกิน 60% ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) บริการธุรกิจ อาทิ ที่ปรึกษาด้านการจัดการทั่วไป (เฉพาะที่จัดตั้งเป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคให้บริษัทในเครือหรือสาขา) หอประชุมขนาดใหญ่ และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติขนาดใหญ่ 2) บริการศึกษา ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการสอนและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งมีชีวิต เทคโนโลยีชีวภาพ และเทคโนโลยีนาโน 3) บริการท่องเที่ยวและเดินทาง ได้แก่ โรงแรมหรูหรารายใหญ่ และภัตตาคารเต็มรูปแบบ 4) บริการนันทนาการ วัฒนธรรมและกีฬา ได้แก่ สวนสาธารณะ (Theme park) และอุทยานสัตว์น้ำ 5) บริการขนส่ง ได้แก่ ที่จอดเรือท่องเที่ยว 6) การลงทุนเหมืองแร่ ได้แก่ การทำเหมืองแร่บนบกและในทะเล <p>- ธุรกิจที่ให้ออสเตรเลียถือหุ้นได้ 100% ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) บริการก่อสร้าง ได้แก่ บริการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ (เฉพาะที่มีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำที่ชำระแล้วตั้งแต่ 1,000 ล้านบาท) 2) บริการจัดจำหน่าย และติดตั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากโรงงานออสเตรเลียในไทย

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2548)

ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย เป็นความตกลงที่มีข้อสรุปแล้วและมีผลบังคับใช้ในต้นปี 2548 ส่วนประเด็นการลงทุนภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ นั้นยังอยู่ระหว่างขั้นตอนการเจรจา ซึ่งรายละเอียดของการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทยจะกล่าวถึงในส่วนถัดไป

สาระสำคัญของความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้า

การจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคีกับประเทศในกลุ่มอาเซียนนั้น สหรัฐอเมริกาจะเจรจาโดยยึดต้นแบบจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสิงคโปร์ ซึ่งมีผลบังคับใช้แล้ว ตั้งแต่ปี 2546 เป็นกรอบในการเจรจา นอกจากนี้ สหรัฐอเมริกาได้ลงนามความตกลงกับประเทศชิลีและออสเตรเลียแล้วเช่นกัน รวมทั้งความตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ซึ่งมีผลบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วตั้งแต่ปี 2537 โดยสาระสำคัญของความตกลงต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้า

ความตกลงการค้าเสรีที่สหรัฐอเมริกาลงนามกับสิงคโปร์ ชิลี และออสเตรเลียมีสาระสำคัญในประเด็นต่างๆ ในหัวข้อการลงทุนที่คล้ายคลึงกันมาก ซึ่งคาดว่าสหรัฐฯ จะยึดเป็นกรอบในการเจรจาในหัวข้อการลงทุนกับการทำความตกลงการค้าเสรีกับประเทศไทยเช่นกัน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1 คำจำกัดความ (Definitions)

นิยามของการลงทุนในความตกลงทั้ง 3 ฉบับครอบคลุมการลงทุนอย่างกว้างทั้งการลงทุนทางตรง และการลงทุนในลักษณะต่างๆ เช่น การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ การซื้อขายพันธบัตรและตราสารหนี้ การทำสัญญา สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิในทรัพย์สินประเภทต่างๆ ทั้งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่าง อาทิ สิทธิการเช่า เป็นต้น

1.2 หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ และหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง(National Treatment and Most Favored Nation Treatment)

นักลงทุนต่างชาติจะต้องได้รับการปฏิบัติไม่ด้อยไปกว่านักลงทุนภายในประเทศของตนทั้งในเรื่องของการตั้งกิจการ การควบรวมกิจการ การขยายกิจการ การบริหารงาน การจัดการ และการขายรวมทั้งต้องปฏิบัติกับนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีไม่ด้อยไปกว่าที่ปฏิบัติกับนักลงทุนของประเทศภาคีอื่น โดยจะต้องไม่เลือกปฏิบัติสำหรับเงื่อนไขต่างๆ ทั้งก่อนและหลังการเข้ามาเปิดกิจการในประเทศเจ้าบ้าน (Pre & Post Establishments) โดยทั่วไปแล้ว รัฐบาลของทุกประเทศจำเป็นต้องกำหนดกฎระเบียบ และเงื่อนไขสำหรับนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศตน โดยเฉพาะในสาขาที่นักลงทุนในประเทศยังไม่มีความพร้อมในการแข่งขันกับนักลงทุนต่างชาติ แต่หากมีการลงนามความตกลงการค้าเสรีแล้ว จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างนักลงทุนในประเทศและนักลงทุนต่างชาติ

1.3 การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติ (Minimum Standard of Treatment)

ประเทศภาคีต้องปฏิบัติกับนักลงทุนของประเทศคู่ภาคี ไม่น้อยกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามจารีตประเพณีซึ่งอาจได้รับการยอมรับจากศาลว่าเป็นกฎหมายที่ปฏิบัติโดยทั่วไป (Customary International Law) โดยต้องปฏิบัติกับนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีด้วยความเป็นธรรม เท่าเทียม ยุติธรรม รวมทั้งไม่ปฏิเสธคำตัดสินในกระบวนการพิจารณา ลงโทษทางคดีอาญา คดีแพ่ง หรือกระบวนการพิจารณาโทษอื่นๆ ตามระบบกฎหมายส่วนใหญ่ของโลก และต้องปกป้องคุ้มครองนักลงทุนของประเทศคู่ภาคีอย่างเต็มที่ โดยต้องมีระดับการคุ้มครองตามจารีตประเพณีทางกฎหมาย

1.4 การริบทรัพย์และชดเชยความเสียหาย (Expropriation)

ประเทศคู่สัญญาทั้งสองจะต้องไม่เวนคืน และโอนกิจการมาเป็นของรัฐไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือใช้มาตรการอื่นๆ ที่เทียบเท่ากับการริบทรัพย์ภายใต้ความตกลง ยกเว้นเป็นการทำเพื่อสาธารณประโยชน์หรือเป็นการดำเนินการตามกฎหมายภายใต้หลักการไม่เลือกปฏิบัติ และต้องชดเชยอย่างยุติธรรม รวมทั้งต้องเป็นไปตามกระบวนการด้านกฎหมาย กล่าวคือ รัฐบาลไทยจะทำให้ธุรกิจเอกชนของนักลงทุนเอกชนสหรัฐฯ เสียหายไม่ได้ ซึ่งหากเกิดความเสียหายขึ้นจากกฏกติกาของไทยซึ่งเป็นกฎที่เลือกปฏิบัติให้แก่นักลงทุนไทยมากกว่า นักลงทุน

สหรัฐฯ สามารถฟ้องร้องรัฐบาลไทยได้โดยผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการ และอาจต้องจ่ายชดเชยความเสียหายให้แก่บริษัทเอกชนของสหรัฐฯ

การจ่ายเงินชดเชยจะต้องไม่น้อยกว่ามูลค่าตลาด ณ วันที่เวนคืน และจ่ายอย่างไม่ล่าช้า หากเกิดความล่าช้าจะต้องจ่ายเงินชดเชยรวมดอกเบี้ยในอัตราที่เหมาะสมกับสกุลเงินนั้นๆ การริบทรัพย์และชดเชยความเสียหายตามมาตรา นี้ จะยกเว้นไม่นำมาใช้ในการออกใบอนุญาตในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้ข้อตกลงทริปส์ รวมถึงการเพิกถอนหรือการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

1.5 การโอนเงิน (Transfers)

การเคลื่อนย้ายเงินทุนและการโอนเงินระหว่างประเทศต้องดำเนินการได้อย่างเสรี และไม่ล่าช้าโดยครอบคลุมถึงการโอนเงินปันผล กำไร ดอกเบี้ย กำไรจากการขายหลักทรัพย์ ค่าธรรมเนียมการจัดการ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ เป็นต้น โดยประเทศคู่สัญญาสามารถโอนเงินที่เกี่ยวกับการลงทุนในประเทศภาคีโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนราคาตลาดที่มีอยู่ในวันที่ทำการโอน ดังนั้น ภายหลังจากที่ความตกลงมีผลบังคับใช้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่มีสิทธิปิดกั้นการไหลเข้าออกของเงินทุนได้ หากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

1.6 การกำหนดเงื่อนไขการลงทุน (Performance Requirements)

ประเทศคู่สัญญาห้ามกำหนดข้อกีดกันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนหรือสร้างอุปสรรคให้นักลงทุนของประเทศคู่ภาคี เช่น ห้ามมิให้กำหนดสัดส่วนการส่งออก ห้ามมิให้กำหนดระดับการใช้วัตถุดิบภายในประเทศ ห้ามมิให้บังคับซื้อหรือใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศผู้รับการลงทุน ห้ามมิให้มีการบังคับถ่ายทอดเทคโนโลยี กระบวนการผลิต หรือการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ แก่บุคคลในประเทศผู้รับการลงทุน เป็นต้น แต่ไม่ได้ห้ามการใช้กฎระเบียบเพื่อเป็นแรงจูงใจการลงทุนแต่อย่างใด หากเทียบกับข้อตกลง TRIMs สิ่งที่แตกต่างกันคือ TRIMs ไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและกระบวนการผลิต การกำหนดเงื่อนไขสัดส่วนการส่งออก การกำหนดให้ซื้อหรือใช้บริการในประเทศ การกำหนดสัญชาติของผู้จัดการอาวุโส ข้อจำกัดเกี่ยวกับการขายในประเทศ การให้บริการแก่ภูมิภาคที่กำหนด และการเป็นซับพลายเออร์ผูกขาดในบริการที่กำหนด ในขณะที่ความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ กับสิงคโปร์มีการกำหนดเงื่อนไขห้ามดำเนินการสำหรับมาตรการเหล่านี้

1.7 ผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการ (Senior Management and Boards of Directors)

ประเทศคู่สัญญาห้ามจำกัดสัญชาติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการ ซึ่งจะเป็นการให้สิทธิในการควบคุมดูแลกิจการที่ลงทุนโดยนักลงทุนต่างชาติอย่างเต็มที่

1.8 มาตรการที่ขอยกเว้น (Non Conforming Measures)

หลักการไม่เลือกปฏิบัติ เงื่อนไขการลงทุน และสัญชาติของผู้บริหารระดับสูง ตามที่ระบุไว้ในความตกลงไม่สามารถนำมาใช้กับมาตรการที่ขอยกเว้นซึ่งถูกกำหนดโดยรัฐบาลใน ส่วนกลาง และระดับมลรัฐ ตามที่ระบุไว้ในข้อผูกพัน เรื่องการค้าบริการข้ามพรมแดน รวมทั้ง มาตรการที่กำหนดโดยรัฐบาลในระดับท้องถิ่น

1.9 กลไกการระงับข้อพิพาท (Submission of a Claim to Arbitration)

การระงับข้อพิพาทระหว่างนักลงทุนและรัฐบาล ต้องดำเนินการโดยร่วมกันเจรจา ต่อรองระหว่างกันโดยอาจใช้วิธีการของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือประเทศที่สาม แต่หากไม่สามารถ เจรจากันได้จะต้องฟ้องร้องกันตามอนุญาโตตุลาการ ที่ตั้งขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทของ International Centre for Settlement of Investment Disputes: ICSID หรือ คณะกรรมาธิการสหประชาชาติว่าด้วยกฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ (United Nations Commission on International Trade Law: UNCITRAL) โดยคณะอนุญาโตตุลาการ จะต้อง ประกอบไปด้วยผู้แทนของทั้งสองฝ่ายและผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำหน้าที่ไต่สวนและไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และสามารถดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นอิสระจากอำนาจของศาลไทย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับกรณีการให้ความ ค้ำประกันภายใต้ความตกลงการค้าทวิภาคีที่กล่าวถึงนี้ จะมีผลเฉพาะผู้ประกอบการสหรัฐฯ เท่านั้น แต่ไม่ได้คุ้มครองผู้ประกอบการภายในประเทศ ซึ่งหมายความว่า ผู้ประกอบการสหรัฐฯ อาจได้รับ สิทธิการคุ้มครองมากกว่าผู้ประกอบการไทยภายใต้กฎหมายภายในประเทศ นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยัง ต้องการให้การลงทุนของสหรัฐฯ ทุกประเภทที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยภายใต้ความตกลง การค้าเสรีระดับทวิภาคีไทย-สหรัฐฯ ได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติโดยไม่ต้องดำเนินการใดๆ

อีกเพื่อขอรับสิทธิการคุ้มครองการลงทุนภายหลังจากเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอีกด้วย ซึ่งจะแตกต่างกับกฎระเบียบของประเทศไทยในปัจจุบัน

2. ประสบการณ์ของต่างประเทศภายใต้ความตกลงการค้าเสรีกับสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้าทั้ง 3 ประเทศ ได้แก่ ลิงคโปร์ ซิลี และออสเตรเลียมีผลบังคับใช้เมื่อช่วงปลายปี 2545 และ 2546 เป็นต้นมา จึงยังไม่มีผลกระทบที่ชัดเจนเท่าใดนัก ในขณะที่ความตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างสหรัฐอเมริกา เม็กซิโก และแคนาดา มีผลบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วตั้งแต่ปี 2537 จึงสามารถเห็นผลกระทบที่ค่อนข้างชัดเจนระหว่างประเทศคู่สัญญา โดยสาระสำคัญของการลงทุนภายใต้ข้อตกลงนาฟต้า มีเนื้อหาคล้ายกับความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับ ลิงคโปร์ ซิลี และออสเตรเลีย โดยได้กำหนดกฎระเบียบต่างๆ ให้ประเทศคู่เจรจาต้องปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศทั้งการลดกำแพงภาษี และการเปิดเสรีให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในสาขาการค้าและบริการต่างๆ ได้ รวมถึงระบบการไหลเข้าออกของเงิน โดยที่เจ้าของประเทศไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งประเทศไทยเคยประสบปัญหาเช่นนี้มาแล้ว ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจข้อตกลงนาฟต้าส่งผลกระทบต่อความสามารถในการควบคุมเศรษฐกิจของประเทศเม็กซิโกเนื่องจากนักลงทุนต่างชาติ สามารถเข้ามาลงทุนได้อย่างไม่จำกัดจำนวนโดยที่รัฐบาลไม่สามารถเข้าควบคุมได้ ซึ่งถึงแม้บริษัทบางรายในเม็กซิโกจะสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้ แต่ก็ยังเป็นเพียงเฉพาะบริษัทรายใหญ่ที่มีทรัพยากรด้านการเงิน และการบริหารที่มีประสิทธิภาพในระดับโลกเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติ สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของเม็กซิโกจำนวนมากต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรง จากบริษัทสหรัฐฯ ที่มีเงินทุนและเทคโนโลยีที่เหนือกว่า ทำให้บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กของเม็กซิโกบางส่วนถูกควบกิจการโดยนักลงทุนต่างชาติ

นอกจากนี้ ข้อตกลงนาฟต่ายังเปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนต่างชาติสามารถฟ้องร้องผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการได้ ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายในประเทศที่เข้ามาลงทุน ซึ่งบทบัญญัติที่นักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่หยิบยกขึ้นมาอ้างอิงในการฟ้องร้องได้แก่ หลักการประติบัติเยี่ยงคนชาติ หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง มาตรฐานการปฏิบัติขั้นต่ำการกำหนดเงื่อนไขการลงทุน การริบทรัพย์และชดเชยความเสียหาย ดังจะเห็นได้จากกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นแล้วหลายกรณี อาทิ คดีระหว่าง Metalclad Corp ซึ่งเป็นบริษัทอเมริกันที่ได้รับสัมปทานให้ก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะในเม็กซิโกกับรัฐบาลเม็กซิโก บริษัทอเมริกันได้ใช้

สิทธิตามกระบวนการระงับข้อพิพาท โดยคณะอนุญาโตตุลาการตัดสินว่าการที่รัฐบาลเม็กซิโก ระงับใบอนุญาตก่อสร้างโรงงานของบริษัทอเมริกัน และออกกฎหมายให้พื้นที่ก่อสร้างโรงงานเป็น เขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการกระทำเสมือนการริบทรัพย์ทางอ้อม (Indirect Expropriation) ซึ่งผล การตัดสินทำให้รัฐบาลเม็กซิโกต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวน 16 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ให้แก่ บริษัทอเมริกัน

จากตัวอย่างคดีต่างๆ ตารางที่ 3.2 จะเห็นว่าเนื้อหาในหัวข้อการลงทุนภายใต้ความตกลง การค้าเสรีของสหรัฐฯ มุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิของนักลงทุนต่างชาติ รวมทั้งจำกัดอำนาจ ของรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุน ในการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมกฎระเบียบที่ส่งผลกระทบต่อ การลงทุน แม้แต่การบัญญัติกฎขึ้นเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม หรือสาธารณสุขประโยชน์ในประเทศ ผู้รับการลงทุน ดังนั้นหากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนดำเนินการที่ขัดต่อบทบัญญัติภายใต้ ความตกลงการค้าเสรีซึ่งส่งผลกระทบต่อนักลงทุนสหรัฐฯ อาจเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องเรียก ค่าเสียหายจากนักลงทุนเอกชนสัญชาติสหรัฐฯ ได้

ตารางที่ 3.2 กรณีการฟ้องร้องภายใต้หัวข้อการลงทุนของข้อตกลงนาฟต้า

บรรษัท หรือนักลงทุน	ฟ้องเรียก ค่าเสียหาย	ข้อตัดสิน	ประเด็นฟ้องร้อง
Loewen	725 ล้านเหรียญ อยู่ระหว่าง	อยู่ระหว่าง	Loewen ธุรกิจงานศัพย์กษัใหญ่ในแคนาดาฟ้องกลับเรียกค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากคำพิพากษาของศาลมีสถิติชชปีปีที่ตัดสินให้บริษัทจ่ายค่าเสียหายเพราะเหตุพฤติกรรมการผูกขาดตลาดและทำผิดกฎหมายหลายประการ
Mondev	50 ล้านเหรียญ สำหรับ	อยู่ระหว่าง	Mondev บริษัทอสังหาริมทรัพย์ในแคนาดาฟ้องกลับเรียกค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากคำพิพากษาของศาลฎีการัฐแมสซาชูเซตส์ที่ตัดสินให้บริษัทจ่ายค่าเสียหายกรณีของบริษัทไม่ทำตามสัญญา รวมถึงทำงานไม่เสร็จตามสัญญา
Methanex	970 ล้านเหรียญ สำหรับ	อยู่ระหว่าง	Methanex เป็นบริษัทผู้ผลิตสาร Methanol ที่เป็นสารประกอบสำคัญของMTBE บริษัทได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการที่รัฐแคลิฟอร์เนีย มีคำสั่งให้ยกเลิกการใช้สาร MTBE เต็มในน้ำมัน เพราะสารดังกล่าวเป็นเอนแผล่งน้ำดื่ม ค่าความเสียหายคำนวณจากยอดขายที่ลดลง
ADF Group	90 ล้านเหรียญ อยู่ระหว่าง	อยู่ระหว่าง	ADF Group ผู้สัญญาก่อสร้างทางร่วมกับสหรััฐอเมริกาสัญญาตีเคานดาฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากกฎหมาย “ซึ่งวัตถุประสงค์ในสหรััฐอเมริกาเท่านั้น” โดยอ้างว่า กฎหมายนี้เลือกปฏิบัติดิครอนสิทธิของนักลงทุนต่างชาติที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมกับนักลงทุนในประเทศ
19 กรกฎาคม 2543	สำหรับ	การพิจารณา	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

บริษัท หรือนักลงทุน	ฟ้องเรียก ค่าเสียหาย	ข้อตัดสิน	ประเด็นฟ้องร้อง
Ethyl	201 ล้านเหรียญ สหรัฐ	แคนาดาแพคดี ต้องจ่าย 13 ล้าน เหรียญสหรัฐ	Ethyl บริษัทเคมีในสหรัฐอเมริกา ผู้ผลิตสาร MMT ใช้เติมในน้ำมันเพื่อป้องกันการน็อคของ เครื่องยนต์ ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลแคนาดา ที่ออกกฎหมายห้ามนำเข้าและขนย้ายสาร MMT ในแคนาดา เพราะมีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันถึงผลกระทบของ MMT ต่อสุขภาพและ สิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง
S.D.Myer	20 ล้านเหรียญ สหรัฐ	แคนาดาแพคดี อยู่ระหว่างการ เจรจาค่าเสียหาย	S.D.Myer บริษัทกำจัดของเสียในสหรัฐอเมริกา ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลแคนาดาที่มีคำสั่ง ห้ามส่งออกสาร PCB แม้ว่ารัฐบาลแคนาดาจะทำตามสนธิสัญญาบราซิลของสหประชาชาติที่ จำกัดการกำเริบ
Pope & Talbot	381 ล้านเหรียญ สหรัฐ	แคนาดาแพคดี อยู่ระหว่างการ เจรจาค่าเสียหาย	Pope & Talbot บริษัทอเมริกันเจ้าของโรงเตี้อย 3 โรงในแคนาดา ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาล แคนาดาที่จำกัดโคคาโคล่าส่งออกไม่แปรรูปจาก 4 จังหวัดของแคนาดาไปสหรัฐอเมริกา แม้ว่า รัฐบาลแคนาดาจะทำตามข้อตกลงสหรัฐฯ-แคนาดาว่าด้วยการค้าไม้เนื้ออ่อนแปรรูป
UPS	160 ล้านเหรียญ สหรัฐ	อยู่ระหว่างการ พิจารณา	UPS บริษัทไปรษณีย์ยักษ์ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ฟ้อง การไปรษณีย์แคนาดา (Canadian Post) ซึ่ง เป็นรัฐวิสาหกิจ ฐานที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการแข่งขัน คดีนี้ถือเป็นคดีแรกในนาฟต้า ที่บริษัทเอกชนฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

บรรณิ์ท หรือนักลงทุน	ฟ้องเรียก ค่าเสียหาย	ข้อตัดสิน	ประเด็นฟ้องร้อง
Sun Belt	10.5 ล้าน	อยู่ระหว่างการ พิจารณา	Sun Belt เป็นบริษัทขนส่งนำัญชาติอเมริกัน ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบริติชโคลัมเบีย ทุระงับ การให้และต่อใบอนุญาตส่งออกน้ำ (ขนส่งด้วยแท็งก์นำที่ละมาก) โดยบริษัทอ้างว่า ทำให้บริษัท สูญเสียรายได้รวมถึงที่พึงได้ออนาคต แม้ว่า รัฐบริติชโคลัมเบียจะระงับการส่งออกน้ำเพื่อเก็บ ไว้ สำหรับการบริหารวิโภคภายในก็ตาม
Ketcham	19.5 ล้าน	แจ้งต่อแคนาดา ว่าจะฟ้องร้อง	Ketcham บริษัท ไม่แปรรูปสัญชาติอเมริกัน ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลแคนาดาที่จำกัด โควต้าส่งออกไม้แปรรูปจาก 4 จังหวัดของแคนาดา ไปสหรัฐอเมริกา แม้ว่ารัฐบาลแคนาดาทำ ตามข้อตกลงสหรัฐฯ –แคนาดาว่าด้วยการค้าไม้เนื้ออ่อนแปรรูป กรณีนี้ Ketcham เลียนแบบ Pope & Talbot
Metalclad	90 ล้าน	เม็กซิโกแพ้คดี	Metalclad บริษัทสหรัฐอเมริกา ฟ้องเทศบาลกัวดาลคาซาร์ ประเทศเม็กซิโก ที่ไม่ยอมออกใบอนุญาตให้ขงชะสาร์พีช กลับออกประกาศเรื่องพื้นที่นี้พิเศษเพื่อปกป้อง พื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและพันธุกรรมหายาก
13 มกราคม 2540	เหรียญสหรัฐฯ	ต้องจ่าย 15.6 ล้านเหรียญ สหรัฐฯ	
Azinian และคณะ	19 ล้าน	ยกฟ้อง	นักลงทุนชาวอเมริกัน ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากศาลเม็กซิโกที่ยกเลิกสัญญาการก่จัดของเสียใน เมืองเม็กซิโกซิตี สาเหตุที่ยกเลิกสัญญา เพราะในสัญญามีประเด็นผิดกฎหมายถึง 27 ประเด็น
17 มีนาคม 2540	เหรียญสหรัฐฯ		

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

บริษัท หรือนักลงทุน	ฟ้องเรียก ค่าเสียหาย	ข้อตัดสิน	ประเด็นฟ้องร้อง
Waste Management 29 กันยายน 2541	60 ล้านดอลลาร์ เหรียญสหรัฐ	อยู่ระหว่าง การพิจารณา	บริษัทยักษ์ใหญ่ด้านการจัดเก็บขยะสหรัฐอเมริกาฟ้องเรียกค่าเสียหายจากเมือง อคาบูโกที่ ยกเลิกสัมปทานจัดเก็บขยะ
Karpa 7 เมษายน 2542	50 ล้านดอลลาร์ เหรียญสหรัฐ	อยู่ระหว่าง การพิจารณา	บริษัทผู้ส่งออกนุหรือสหรัฐอเมริกาฟ้องรัฐบาลเม็กซิโกที่ไม่ยอมคืนเงินภาษีให้ จนบริษัทไม่ สามารถแข่งขันกับผู้ส่งออกนุหรือสหรัฐที่มีภาษีกัน ได้
Adams และคณะ 16 กุมภาพันธ์ 2544	75 ล้านดอลลาร์ เหรียญสหรัฐ	อยู่ระหว่าง การพิจารณา	ชาวอเมริกันกลุ่มหนึ่งฟ้องรัฐบาลเม็กซิโกฐานเวนคืนบ้านพักตากอากาศของพวกเขาตอนอย่างมิชอบ (ในปี 2539 ศาลแวงเม็กซิโกได้มีคำพิพากษาว่านักพัฒนาที่ดินที่ขายที่ดินให้แก่ชาวอเมริกัน กลุ่มนี้ "ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินจึงให้นักลงทุนชาวอเมริกันเหล่านี้ย้ายออกไป โดยไม่ได้จ่าย ค่าชดเชย)

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2548 อ้างถึง กรณีการ กิจติเวชกุล, 2547)

มาตรการและระเบียบสำหรับการเข้ามาลงทุนในประเทศไทย

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยประกอบด้วยข้อบังคับและกฎระเบียบต่างๆ ทั้งที่เป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาลไทยเองเพื่อใช้บังคับภายในประเทศ และที่เป็นความตกลงระหว่างประเทศที่รัฐบาลไทยลงนามไว้กับประเทศอื่น โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า สนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสาระสำคัญของสนธิสัญญาฉบับนี้ รวมทั้งมาตรการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยลงนามในสนธิสัญญาไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ (Treaty of Amity and Economic Relations) กับสหรัฐอเมริกาเมื่อ 29 พฤษภาคม 2509 โดยสนธิสัญญานี้ระบุให้คนสหรัฐอเมริกาที่จะเข้ามาลงทุนหรือประกอบธุรกิจในไทยได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) กล่าวคือ มีสิทธิในการลงทุนในประเทศไทยเท่าเทียมกับคนไทยทุกประการ ยกเว้นในประเภทธุรกิจที่ระบุไว้ในสนธิสัญญา ได้แก่ การสื่อสาร (Communication) การขนส่ง (Transport) การดูแลทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น (Fiduciary functions) การธนาคารที่เกี่ยวกับการรับฝากเงิน (Banking involving depository functions) การค้าภายในเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเกษตรพื้นเมือง (Domestic trade in indigenous agricultural products) และการแสวงหาประโยชน์จากที่ดินและจากทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ (Exploitation of land and exploitation of other natural resources)

การจัดทำสนธิสัญญาดังกล่าว อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นของหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) ขององค์การการค้าโลก (MFN exemption) เนื่องจากสนธิสัญญาไมตรีฯ ให้สิทธิคนอเมริกามากกว่าประเทศอื่นๆ ซึ่งขัดกับหลัก MFN โดยประเทศไทยได้รับยกเว้นตามหลัก MFN exemption เป็นเวลา 10 ปีซึ่งการยกเว้นดังกล่าว ได้สิ้นสุดลงในวันที่ 1 มกราคม 2548 ที่ผ่านมา แต่จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่แสดงท่าทีที่ชัดเจนว่าจะตัดสินใจเลือกดำเนินการในทิศทางใดระหว่าง 4 ทางเลือกต่อไปนี้

1.1 ยกเลิกสิทธิตามสนธิสัญญาให้แก่นักลงทุนจากสหรัฐอเมริกาซึ่งประเทศไทยอาจต้องเสี่ยงต่อการโดนฟ้องร้องจากสหรัฐอเมริกาเนื่องจากสนธิสัญญาดังกล่าวไม่ได้กำหนดวันสิ้นสุดของสัญญาไว้และเป็นอนุสัญญาที่ลงนามและมีผลบังคับใช้ก่อนการจัดตั้งองค์การการค้าโลก

1.2 ให้สิทธิตามสนธิสัญญาต่อไปโดยการขอต่ออายุการได้รับยกเว้นกับองค์การการค้าโลก ซึ่งต้องผ่านความเห็นชอบจากประเทศสมาชิก

1.3 ขยายสิทธิให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นในองค์การการค้าโลกให้เท่าเทียมกับที่นักลงทุนสัญชาติสหรัฐอเมริกาได้รับจากประเทศไทยภายใต้สนธิสัญญานี้ ซึ่งหมายความว่า นักลงทุนทุกสัญชาติที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกสามารถเข้ามาลงทุนจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทยได้อย่างเต็มที่โดยได้รับสิทธิพิเศษต่างๆ ที่เท่าเทียมกับนักลงทุนสัญชาติไทยและสหรัฐอเมริกา

1.4 โอนถ่ายสิทธิพิเศษต่างๆ ที่ให้แก่คนอเมริกันภายใต้สนธิสัญญาไปยังความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีที่จะจัดทำขึ้นในอนาคต

ในปัจจุบัน ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกากำลังอยู่ระหว่างขั้นตอนการเจรจาเพื่อจัดทำความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี โดยจะยึดความตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับสิงคโปร์เป็นกรอบในการเจรจา ทั้งนี้ ความตกลงการค้าเสรีจะมีความยืดหยุ่นมากกว่ารายละเอียดในสนธิสัญญาโดยยินยอมให้ประเทศคู่สัญญาสามารถกำหนดสาขาธุรกิจที่ต้องการยกเว้นได้ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่สิงคโปร์ได้ขอยกเว้นบริการทุกสาขาที่รัฐวิสาหกิจเป็นผู้ให้บริการ นอกจากนี้ข้อตกลงด้านการลงทุนยังไม่บังคับใช้กับมาตรการต่างๆ ของรัฐในด้านสิ่งแวดล้อม และการปกครองที่ต่ำกว่าระดับมลรัฐ

2. สาระสำคัญของประเด็นด้านการลงทุนภายใต้ความตกลงระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกาที่ลงนามกับประเทศคู่ค้า

สาระสำคัญของประเด็นด้านการลงทุน นั่นคือ การให้การรับรองสิทธิของนักลงทุนของประเทศคู่สัญญา ซึ่งได้แก่ การได้รับการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากรัฐบาลของประเทศคู่สัญญา และสิทธิในการเป็นเจ้าของและประกอบธุรกิจในประเทศคู่สัญญาที่ทำเทียมกับนักลงทุนในประเทศ ซึ่งหากพิจารณาสาระสำคัญของความตกลงการค้าเสรีเปรียบเทียบกับรายละเอียดภายใต้สนธิสัญญาพบว่า มีประเด็นที่แตกต่างกันหลายประการ คือ

2.1 คำจำกัดความและขอบเขตของการลงทุน

ความตกลงการค้าเสรีจะระบุความหมายของ "การลงทุน" ไว้กว้างกว่าในสนธิสัญญา มากเนื่องจากสนธิสัญญาไม่ได้กำหนดคำนิยามของการลงทุนไว้ แต่ให้การคุ้มครองนักลงทุนและ บริษัทสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ส่วนความตกลงการค้าเสรีนั้นให้การคุ้มครองแก่ "การลงทุน" ที่รวมถึง การลงทุนในหุ้น พันธบัตร ตราสารหนี้ เงินกู้ ตราสารทางการเงิน สัญญาซื้อขายล่วงหน้า สิทธิใน การซื้อขายหลักทรัพย์ ตราสารอนุพันธ์ ทรัพย์สินทางปัญญา ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ และ กรรมสิทธิในสินทรัพย์อื่นๆ ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างมาก และครอบคลุมถึงการลงทุนในระยะสั้นด้วย ในขณะที่การลงทุนภายใต้สนธิสัญญาครอบคลุมเฉพาะการลงทุนระยะยาวและการลงทุนโดยตรง เท่านั้น ซึ่งหากการลงทุนเหล่านี้ได้รับผลกระทบจากการที่รัฐบาลไทยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงด้าน การลงทุน นักลงทุนซึ่งได้รับความเสียหายก็จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากรัฐบาลไทยได้โดยใช้ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ ความตกลงการค้าเสรีระบุให้นำหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติมาใช้กับ มาตรการต่างๆ ด้านการลงทุนภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้นักลงทุนสหรัฐอเมริกาได้รับสิทธิที่ เท่าเทียมกับนักลงทุนไทย อาทิ สิทธิในการจัดตั้งธุรกิจ สิทธิในการทำธุรกิจแต่ละประเภท เป็นต้น ในขณะที่สนธิสัญญามีข้อยกเว้นสำหรับการทำธุรกิจใน 6 ประเภทที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และ สนธิสัญญายังไม่ให้สิทธิแก่นักลงทุนสหรัฐอเมริกาในการถือครองที่ดิน และสิทธิในการเข้าเมือง เป็นต้น

2.2 การคุ้มครองการลงทุน

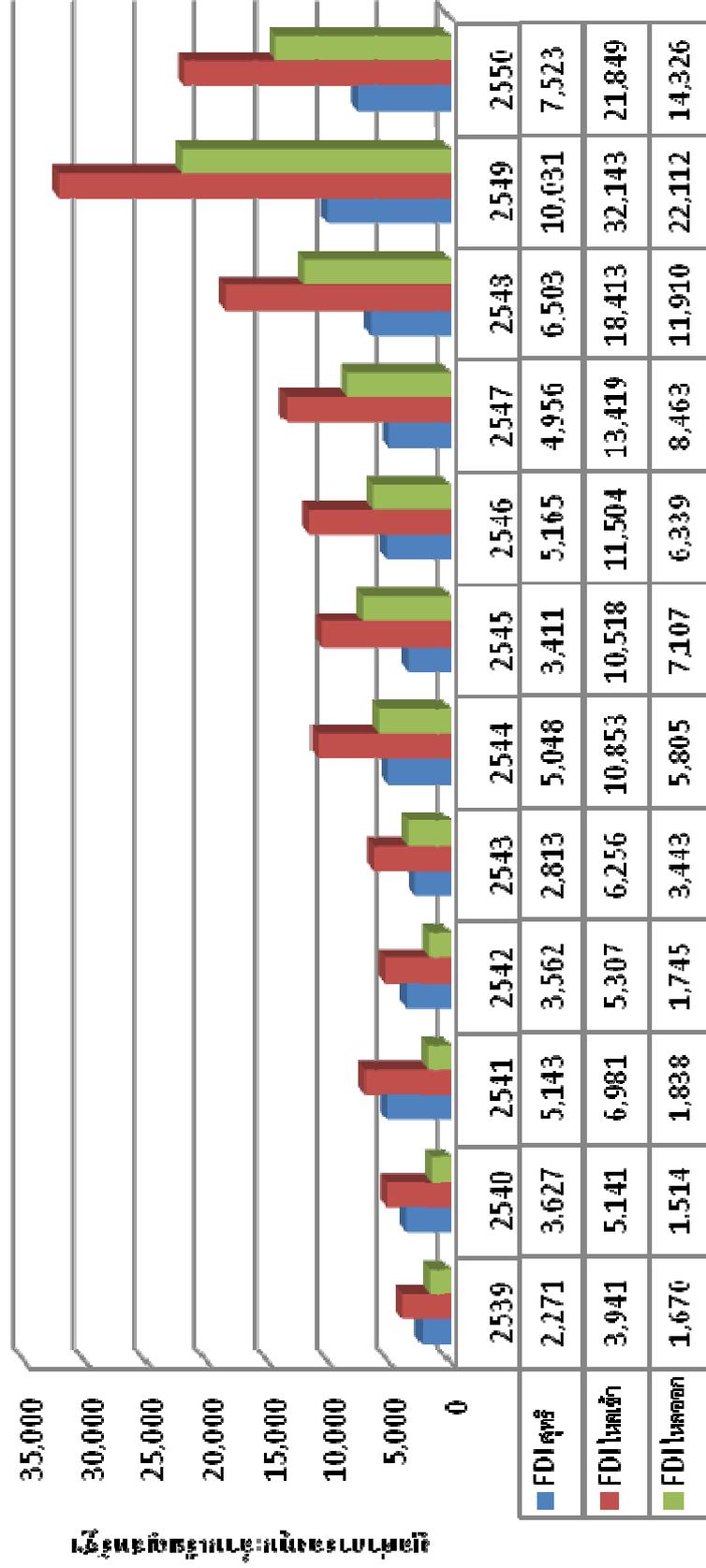
ความตกลงการค้าเสรีห้ามมิให้รัฐกำหนดเงื่อนไขในการลงทุนบางประเภท เช่น เงื่อนไขการบังคับใช้วัตถุดิบภายในประเทศ การควบคุมการส่งผลกำไรและเงินตราออกนอก ประเทศ เงื่อนไขว่าด้วยการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการอนุญาตให้ลงทุน การคุ้มครองการลงทุน ภายใต้ความตกลงการค้าเสรียังห้ามมิให้รัฐบาลใช้มาตรการที่เทียบเท่าการริบทรัพย์สินกิจการที่เป็น ของนักลงทุนสหรัฐอเมริกาและโอนกิจการมาเป็นของรัฐ ทั้งการยึดหรือริบคืน โดยตรงและโดย อ้อม ยกเว้นเป็นการทำเพื่อสาธารณประโยชน์หรือเป็นการดำเนินการตามกฎหมายภายใต้หลักการ ไม่เลือกปฏิบัติ และต้องชัดเจนอย่างยุติธรรม รวมทั้งต้องเป็นไปตามกระบวนการด้านกฎหมาย

2.3 กลไกการระงับข้อพิพาท

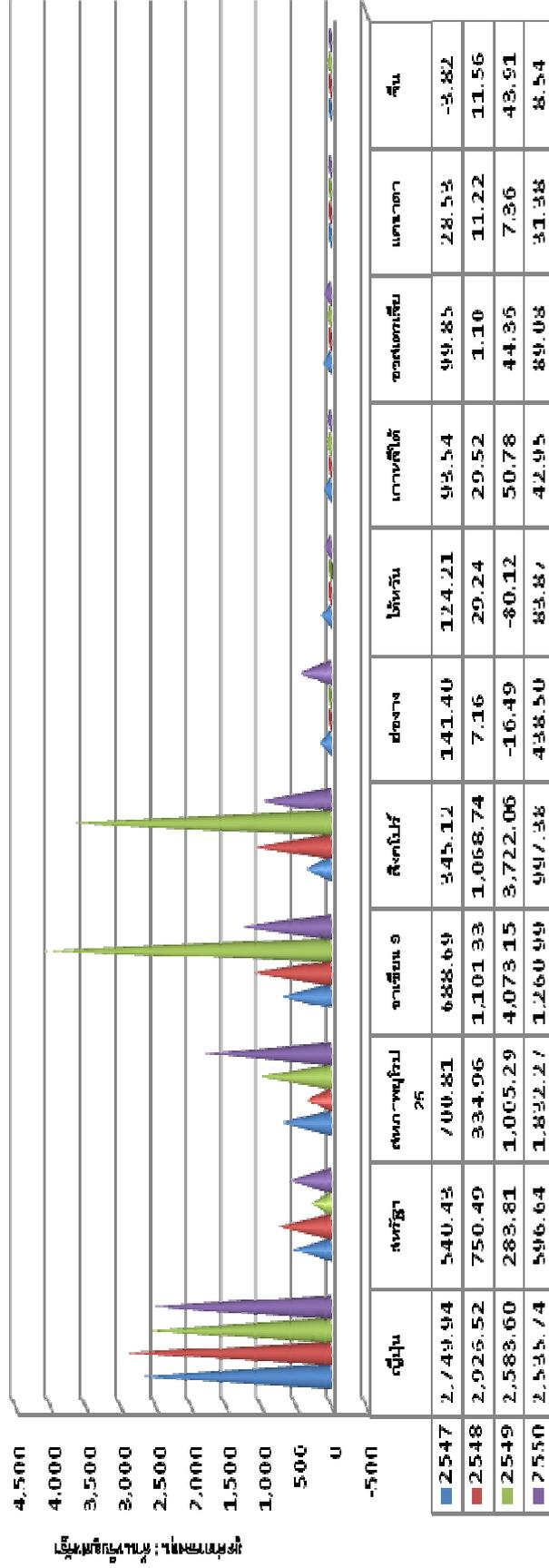
ความตกลงการค้าเสรีจะมีกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐ ซึ่งหมายความว่านักลงทุนเอกชนซึ่งได้รับความเสียหาย จากการที่รัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงด้านการลงทุน จะสามารถนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศได้เช่น ในเวทีของUNCITRAL หรือ ICSID โดยจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ข้อตกลงด้านการลงทุนในความตกลงการค้าเสรีจึงมีนัยทางกฎหมายแตกต่างไปจากรายละเอียดในสนธิสัญญา ซึ่งไม่มีกลไกที่ให้นักลงทุนเอกชนเรียกร้องค่าเสียหายจากรัฐผ่านกระบวนการอนุญาโตตุลาการ

ภาพรวมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศไทย

ประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นแหล่งลงทุนที่สำคัญจากต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงปี 2539-2550 เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิ (Net FDI) ของประเทศไทยมีค่าเป็นบวกมาโดยตลอด ซึ่งหมายความว่า นักลงทุนจากต่างชาตินำเงินเข้ามาลงทุนในไทยมากกว่าที่นำเงินลงทุนออกนอกประเทศ โดยในปี 2549 เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิในไทยมีมูลค่าสูงสุดคือ อยู่ที่ประมาณ 10,031 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และลดลงมาอยู่ที่ประมาณ 7,523 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2550 คูภาพที่ 3.1 ประกอบ

ภาพที่ 3.1 เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทย
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550)

ภาพที่ 3.2 เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทย จำแนกตามประเทศผู้ลงทุน

หมายเหตุ: - สหภาพยุโรป 25 หมายถึง ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2547 สหภาพยุโรปประกอบด้วย 25 ประเทศ โดยรวม ไชปรัส สาธารณรัฐเชค เอสโตเนีย

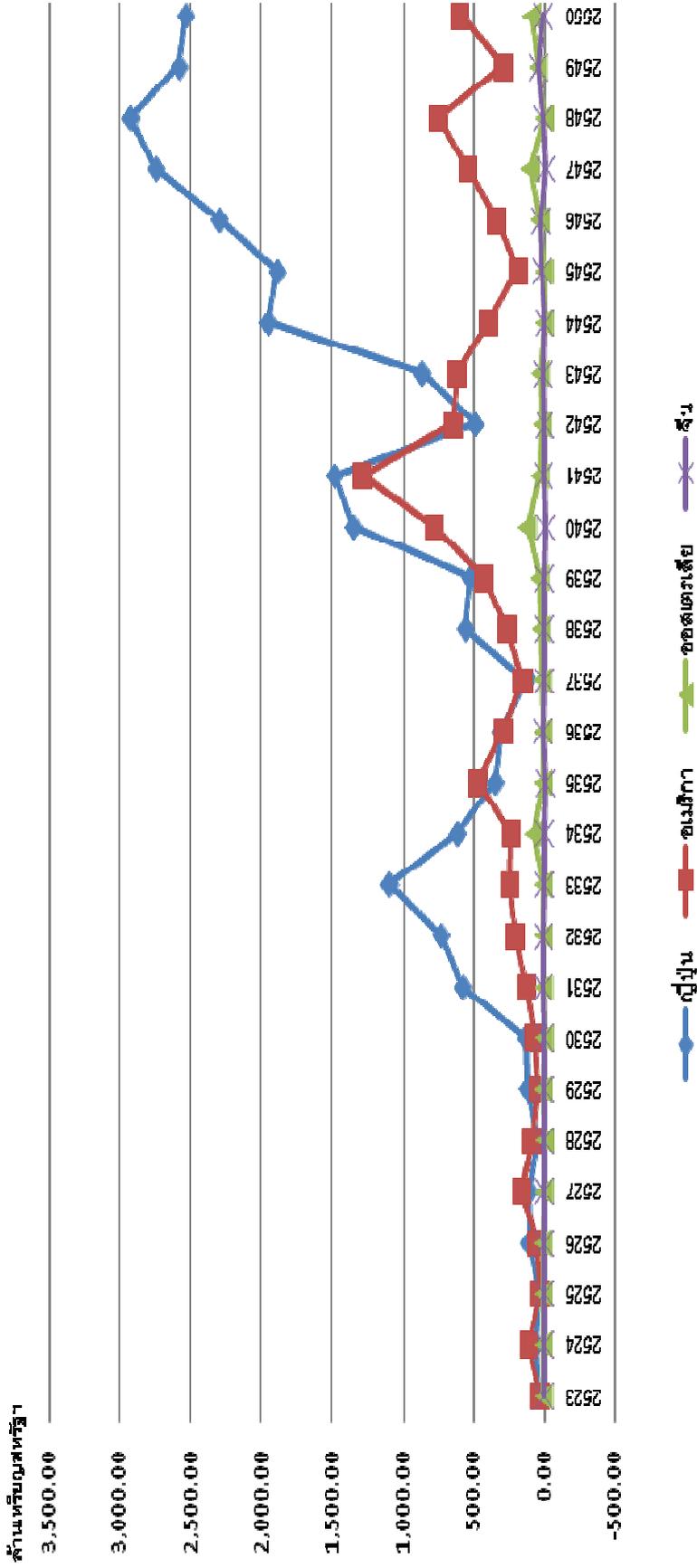
ฮังการี ลิทเวีย ลัตเวีย มอลตา สโลวาเกีย

-อาเซียน 9 หมายถึง ตั้งแต่ปี 2542 อาเซียนประกอบด้วย 9 ประเทศ โดยรวม กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม เข้าไปด้วย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550)

เมื่อพิจารณาแนวโน้มที่ประเทศต่างๆ นำเงินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยพบว่าประเทศที่นำเงินเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศไทยเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น กลุ่มอาเซียน 9 ประเทศ โดยเฉพาะสิงคโปร์ สหภาพยุโรป 25 ประเทศ และสหรัฐอเมริกา คูภาพที่ 3.2 ประกอบ

ในบรรดาประเทศที่ไทยทำความตกลงการค้าเสรีด้วย หรือที่กำลังอยู่ระหว่างการเจรจา ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่นำเงินเข้ามาลงทุนโดยตรงในประเทศไทยมากที่สุด ตามมาด้วยสหรัฐอเมริกา ในขณะที่จีน และออสเตรเลียยังนำเงินเข้ามาลงทุนโดยตรงในระดับที่ไม่สูงมากนัก ส่วนประเทศคู่เจรจาที่เหลือนั้นเงินลงทุนโดยตรงในประเทศไทยค่อนข้างน้อย จึงไม่ได้ในรูปภาพด้วย และเป็นที่น่าสนใจว่าในช่วงหลังจากปี 2541 เป็นต้นมา การลงทุนโดยตรงในประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มลดลงเรื่อยมาจนถึงปี 2545 หลังจากนั้นเงินลงทุนโดยตรงเริ่มเพิ่มสูงขึ้นแต่ก็กลับลดลงอีกครั้งในปี 2549 คูภาพที่ 3.3 ประกอบ

ภาพที่ 3.3 เงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศสุทธิในประเทศไทยจากประเทศคู่ความตกลงการค้าเสรีและ ประเทศคู่เจรจาที่สำคัญในช่วงปี 2523-2550
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550)

การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย

การส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ BOI เป็นการส่งเสริมโดยพิจารณาจากโครงการการลงทุนจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการลงทุน โดยกิจการที่ BOI เปิดให้การส่งเสริมการลงทุนแบ่งเป็น 7 หมวดอุตสาหกรรม ได้แก่

- 1) เกษตรและผลผลิตจากการเกษตร
- 2) เหมืองแร่เซรามิกส์ และโลหะขั้นมูลฐาน
- 3) อุตสาหกรรมเบา (เครื่องประดับ เครื่องกีฬา เครื่องนุ่งห่ม และสิ่งทอ เป็นต้น)
- 4) ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง
- 5) อิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า
- 6) เคมีภัณฑ์ กระดาษ และพลาสติก
- 7) การบริการและสาธารณูปโภค

โครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ทั้งสิ้นในปี 2549 มีจำนวน 823 โครงการ ซึ่งประกอบด้วยโครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนในปี 2549 ทั้งสิ้น 605 โครงการ หรือคิดเป็นร้อยละ 73.5 ของจำนวนโครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด โครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนในปี 2549 มีปริมาณลดลงจากปี 2548 โดยมีมูลค่าการลงทุนประมาณ 5,606 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 12.3 จากปี 2548 ประเทศที่เป็นผู้ลงทุนหลักที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI ในปี 2549 ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น จำนวน 335 โครงการในสัดส่วนร้อยละ 55 ของจำนวนโครงการทั้งหมด ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา 126 โครงการ และกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปยื่นคำขอ 67 โครงการ ในสัดส่วนร้อยละ 20.8 ในสัดส่วนร้อยละ 11 ตามลำดับ

ทั้งนี้ อุตสาหกรรมที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนมากที่สุดคือ โครงการลงทุนในสาขาผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ โดยคิดเป็นร้อยละ 26.73 ของจำนวนโครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนทั้งหมด รองลงมาคือ สาขาบริการและสาธารณูปโภค โดยคิดเป็นร้อยละ 23.32 และถัดมาเป็นสาขาอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องใช้ไฟฟ้า ในสัดส่วนร้อยละ 21.87 ตามลำดับ ดูรายละเอียดประกอบในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 โครงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุน

(หน่วย : ล้านบาทสหรัฐ)

รายการ	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548		ปี 2549	
	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า
	โครงการ	การลงทุน	โครงการ	การลงทุน	โครงการ	การลงทุน	โครงการ	การลงทุน
โครงการลงทุนทั้งสิ้น	961	7,168	1,268	16,402	849	12,472	823	8,880
โครงการลงทุนจากต่างชาติ ทั้งสิ้น	668	5,993	749	7,624	720	6,392	605	5,606
สาขาอุตสาหกรรม								
เกษตรและผลผลิตจาก การเกษตร	57	295	82	559	51	396	46	717
เหมืองแร่ เซรามิกส์และ โลหะขั้นมูลฐาน	18	444	18	1,601	21	3,137	32	742
อุตสาหกรรมเบา	56	358	61	206	85	297	73	270
ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง	213	1,343	223	1,277	250	3,534	220	1,496
อิเล็กทรอนิกส์และ เครื่องใช้ไฟฟ้า	152	1,522	152	1,972	173	2,066	180	2,071
เคมีภัณฑ์ กระดาษและ พลาสติก	95	1,263	107	1,161	126	1,871	80	1,167
การบริการและ สาธารณูปโภค	77	767	106	848	143	1,171	192	2,415
จำแนกตามประเทศ								
ญี่ปุ่น	316	2,563	340	2,529	387	4,383	335	3,188
สหรัฐอเมริกา	43	1,143	39	875	52	197	126	881
สหภาพยุโรป	74	878	94	796	120	873	67	355
สหราชอาณาจักร	19	489	23	50	n.a.	n.a.	61	1,069
ประเทศอื่นๆ	216	920	253	3,374	161	919	16	113
จำแนกตามที่ตั้งกิจการ								
โซน 1	163	1,320	194	937	236	1,666	262	1,476
โซน 2	380	3,440	375	5,066	459	9,640	393	5,613
โซน 3	125	1,233	180	1,621	154	1,165	168	1,790

ที่มา: Board Investment “Thailand Investment Review” volume 16 no.11 December, 2006

and volume 17 no.12 December, 2007

ภาวะการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

1. ภาวะเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา

ข้อมูลจากสำนักวิเคราะห์เศรษฐกิจ (Bureau of Economic Analysis: BEA) แสดงว่าอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริง (Real GDP) ของสหรัฐอเมริกาในไตรมาสที่สองของปี 2550 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 3.4 เพิ่มขึ้นจากไตรมาสแรก ซึ่งขยายตัวเพียงร้อยละ 0.6 การเพิ่มขึ้นของ Real GDP ในไตรมาสที่สอง เป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของการใช้จ่ายเพื่อบริโภคส่วนบุคคล (ร้อยละ 1.3) การส่งออกที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 6.4) ขณะที่การนำเข้าลดลง (ร้อยละ -2.6) การใช้จ่ายและการลงทุนของภาครัฐเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 6.7) โดยเฉพาะในด้านการป้องกันประเทศ (ร้อยละ 9.5) และการลงทุนของภาคเอกชนในสินค้าคงคลัง (Inventory investment) เพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 3.6 พันล้านเหรียญสหรัฐในไตรมาสที่สอง ตลอดจนการลงทุนถาวรในส่วนที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย (Non – residential fixed investment) ก็เพิ่มขึ้นด้วย (ร้อยละ 8.1) แม้ว่าการลงทุนถาวรในส่วนที่อยู่อาศัยจะมีทิศทางเป็นลบก็ตาม (ร้อยละ -9.3) ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคในไตรมาสที่สองเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.9 ไม่แตกต่างจากไตรมาสแรกที่มีอัตราร้อยละ 3.8 แต่หากไม่รวมสินค้าอาหารและพลังงานแล้ว ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 1.7 ในไตรมาสที่สอง เทียบกับไตรมาสแรกที่อยู่ในระดับร้อยละ 3.1

เนื่องจากภาวะถดถอยในตลาดอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งคาดว่าจะทำให้การใช้จ่ายเพื่อการบริโภคลดลงในครึ่งหลังของปี 2550 ไปจนถึงครึ่งแรกในปี 2551 การคาดการณ์ต่อการเติบโตของ Real GDP สำหรับปี 2550 ทั้งปี จึงอยู่ในระดับเพียงร้อยละ 2.1 แต่คาดว่าเศรษฐกิจสหรัฐฯจะค่อยๆ ปรับตัวอย่างช้าๆ ในปี 2551 ทำให้มีอัตราการเติบโตร้อยละ 2.8 ในปี 2551

หลังเกิดวิกฤตตลาดสินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ (Sub – Prime) ในสหรัฐอเมริกา คาดว่าเศรษฐกิจจะมีอัตราการเติบโตของ GDP ลดลงประมาณ 0.5-1.0 จุด (50 – 100 Basis point) เนื่องจากการปล่อยสินเชื่อจะเป็นไปด้วยความระมัดระวัง ส่งผลให้ภาวะตกต่ำของธุรกิจที่อยู่อาศัย (Housing Recession) มีความรุนแรงขึ้น ซึ่งจะทำให้การบริโภคซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70 ของ GDP ได้รับผลกระทบไปด้วย เพื่อป้องกันการเกิดภาวะขาดสภาพคล่อง (Liquidity crunch) ทางภาครัฐฯ ได้ออกมาตรการแก้ไขด้วยการลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Discount rate) ลง 0.5 จุด (50 basis Point) เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2550 และธนาคารอเมริกา (Bank of America) ก็

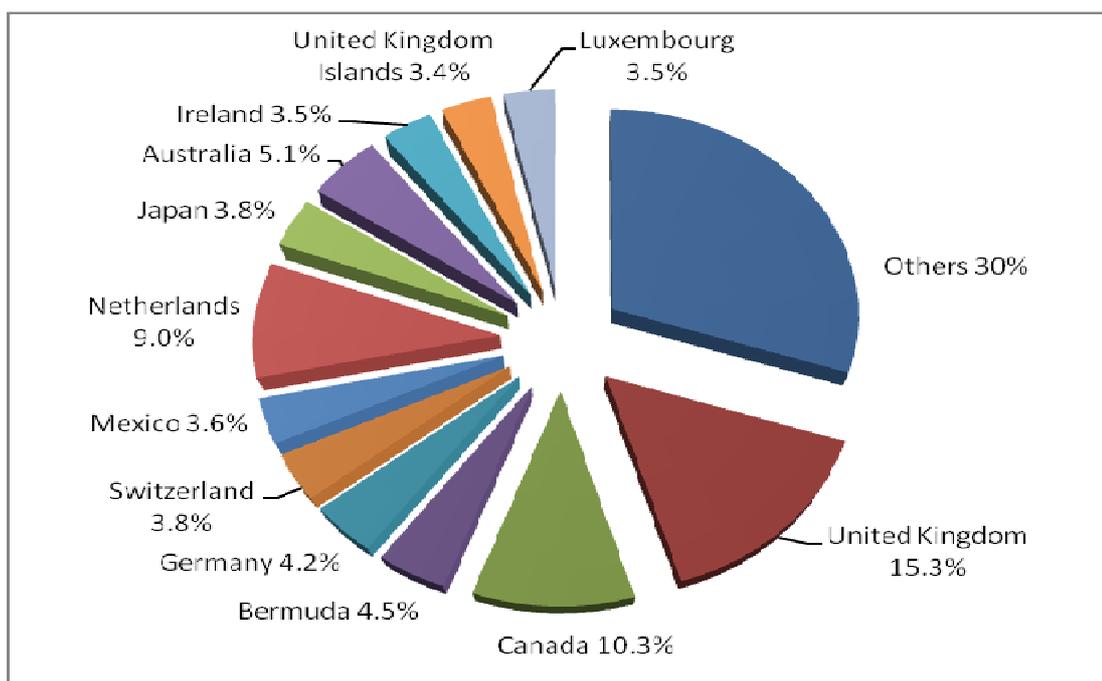
ได้เข้าซื้อหุ้นมูลค่า 2 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในบริษัทที่มีปัญหาวิกฤต Sub – Prime นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มสภาพคล่องเข้าสู่ตลาดการเงินเพื่อเสริมสภาพคล่องให้กับระบบเศรษฐกิจ แต่คาดว่าทางการสหรัฐฯ จะต้องใช้เวลาพอสมควรในการแก้ไขวิกฤตครั้งนี้

เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2550 ธนาคารกลางสหรัฐฯ ได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยระยะสั้น (Fed fund rate) ลง 0.5 จุด มาอยู่ที่ระดับร้อยละ 4.75 ซึ่งเป็นการปรับครั้งแรกในรอบ 4 ปี และยังได้ปรับลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Discount rate) ลงอีก 0.5 จุด มาอยู่ที่ระดับร้อยละ 5.25 ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลกระทบทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะปั่นป่วนทางการเงิน และกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจ

2. สถานภาพการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา

จากรายงานเรื่องสถานภาพการลงทุนโดยตรงในปี 2549 (Direct Investment Position for 2006: Country and Industry Detail) ระบุว่า มูลค่าการลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐฯ ณ ปี 2549 มีมูลค่าสะสม 2,384 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 11.6 ในขณะที่การลงทุนจากต่างประเทศในสหรัฐฯ มีมูลค่าสะสม 1,789.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปี 2548 ร้อยละ 12.2 (มูลค่าคิดราคาตามปีนั้นๆ หรือ Historical cost) ซึ่งสอดคล้องกับอัตราเจริญเติบโตเฉลี่ยของการลงทุนในต่างประเทศของสหรัฐฯ ระหว่างปี 2537-2547 ซึ่งอยู่ที่ประมาณร้อยละ 13 มูลค่าสะสมของการลงทุนโดยตรงของสหรัฐฯ ในต่างประเทศซึ่งมีมูลค่า 2,384 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ นั้น เป็นการลงทุนใน 3 ประเทศหลักได้แก่

- 1) สหราชอาณาจักร คิดเป็นมูลค่า 364.1 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือ ร้อยละ 15 ของมูลค่ารวม
- 2) ประเทศแคนาดา คิดเป็นมูลค่า 246.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือ ร้อยละ 10 ของมูลค่ารวม
- 3) ประเทศเนเธอร์แลนด์ คิดเป็นมูลค่า 215.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือร้อยละ 9 ของมูลค่ารวม

ภาพที่ 3.4 มูลค่าสะสมของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของสหรัฐฯ แยกตามประเทศผู้รับการลงทุน ณ สิ้นปี 2549

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการลงทุน (2550 อ้างถึง บทความเรื่อง Direct Investment position, 2006)

เมื่อพิจารณาสาขาของการลงทุนสหรัฐฯ ในต่างประเทศ พบว่าการลงทุนในบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อถือหุ้นในบริษัทอื่น (Holding companies) เป็นสาขาที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมมากที่สุด จำนวน 710.3 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ตามมาด้วยสาขาการผลิต จำนวน 503.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และสาขาการเงินและการประกันภัย ไม่รวมสถาบันรับฝาก หรือ Depository institutions จำนวน 484.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ สำหรับสาขาการผลิตที่มีมูลค่าการลงทุนสะสมสูง ได้แก่ เคมีภัณฑ์ คอมพิวเตอร์และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ อุปกรณ์ขนส่ง และอาหาร

สำหรับการลงทุนสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก พบว่าการลงทุนสะสมจำนวน 431.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยการลงทุนสะสมในออสเตรเลียมาเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฮองกง และเกาหลีใต้ สำหรับไทยมีมูลค่าลงทุนสะสม ณ สิ้นปี 2549 คิดเป็นมูลค่า 8,217 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

ในส่วน of สาขาการลงทุนสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้น มีการลงทุนใน Holding companies เป็นหลัก ตามมาด้วย สาขาการผลิตและสาขาการเงินและการประกันภัย (ไม่รวมสถาบัน

รับฝาก หรือ Depository institutions) สำหรับประเทศไทย สหรัฐอเมริกา มีการลงทุนสะสมมากใน สาขาการผลิต คิดเป็นมูลค่า 4,958 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (แยกเป็นสาขาย่อยที่สำคัญ เช่น เคมีภัณฑ์ 1,370 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คอมพิวเตอร์และผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ 967 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นต้น) รองลงมาได้แก่ สาขาการเงินและประกันภัย (ไม่รวมสถาบันรับฝากหรือ Depository institutions) 837 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สาขาสถาบันรับฝาก (Depository institutions) 732 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และสาขาการค้าส่ง (Wholesale trade) 622 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

3. การลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

จากสถิติเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสุทธิที่จัดเก็บโดยธนาคารแห่งประเทศไทย (จากภาพที่ 3.2) ในปี 2550 มีมูลค่าเงินลงทุนรวม 7,523.01 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั้งนี้ ประเทศหรือ กลุ่มประเทศที่มีเงินลงทุนสูงสุด คือ ประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่าลงทุน 2,535.74 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลำดับที่สอง ได้แก่ สหภาพยุโรป 25 ประเทศ มูลค่าทั้งสิ้น 1,832.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยในกลุ่ม สหภาพยุโรป ประเทศเนเธอร์แลนด์มีการลงทุนสูงสุดมูลค่า 978.96 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลำดับที่ สาม ได้แก่ กลุ่มประเทศอาเซียน 9 ประเทศ มูลค่าการลงทุนทั้งสิ้น 1,260 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ใน กลุ่มอาเซียนนี้ประเทศสิงคโปร์นั้นมีการลงทุนในประเทศไทยสูงสุด มีมูลค่า 997.38 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา มีมูลค่าลงทุนเป็นลำดับที่สี่ มูลค่า 596.64 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นร้อยละ 7.93 ของเงินลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด

3.1 การลงทุนจากสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการส่งเสริม

ในส่วนของการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา ที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ส่งเสริมการลงทุนในช่วงครึ่งแรกของปี 2550 เปรียบเทียบกับครึ่งแรกของปี 2549 ปรากฏว่า จำนวนโครงการเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 24 โครงการเป็น 27 โครงการ ขณะที่มูลค่าการลงทุนลดลง มากจาก 69,639 ล้านบาท เป็น 24,252 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 65.2 เนื่องจากในครึ่งแรกของปี 2549 มีโครงการขนาดใหญ่ระดับหมื่นล้านบาทถึง 2 โครงการ โดยเป็นการลงทุนเพื่อผลิต ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี อย่างไรก็ตามในครึ่งแรกของปี 2550 ก็ยังมีโครงการที่มีขนาดการลงทุนตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไปถึง 4 โครงการ โดยเป็นการผลิต IC การประกอบรถยนต์ การผลิต Ethylene Oxide และการผลิตถุงมือยาง

1) ปริมาณการลงทุน มูลค่าลดลงทั้งในขั้นคำขอและขั้นอนุมัติ แต่ยังคงอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ขั้นคำขอ โครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนในปี 2550 (มกราคม – มิถุนายน) มีจำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ ลดลง 9 โครงการ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ส่วนมูลค่าการลงทุนในครั้งแรกของปี 2550 มีจำนวน 16,002.9 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 37.0 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2549

ขั้นอนุมัติ โครงการลงทุนจากสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการอนุมัติมีจำนวน 27 โครงการ เพิ่มขึ้น 3 โครงการจากปีก่อนหน้า ส่วนมูลค่าการลงทุนนั้นลดลงอย่างมากจากจำนวน 69,638.7 ล้านบาท เหลือเพียง 24,251.9 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 65 แต่หากเทียบกับช่วงเดียวกันในปี 2546-2548 แล้ว นับว่าการลงทุนจากสหรัฐฯในครั้งแรกของปี 2550 ยังจัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจ คือ อยู่ในระดับเดียวกับครั้งแรกของปี 2546 แต่ก็สูงกว่าครั้งแรกของปี 2548

2) ขนาดการลงทุน จำนวนโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กและขนาดกลาง

ขั้นคำขอ โครงการที่ยื่นขอส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดเล็กที่มีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 50 ล้านบาท (8 โครงการ) และโครงการขนาดกลางที่มีมูลค่าการลงทุนระหว่าง 50 – 999 ล้านบาท (8 โครงการ) ส่วนโครงการขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนตั้งแต่ 1 พันล้านบาทขึ้นไป มี 2 โครงการ แต่หากพิจารณาจากมูลค่าการลงทุนแล้ว การลงทุนของโครงการ 1 พันล้านบาทขึ้นไป มีมูลค่ารวมกันคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 85.6 ของมูลค่าการลงทุนที่ยื่นขอรับการส่งเสริมทั้งหมด

ขั้นอนุมัติ โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการขนาดกลางที่มีการลงทุนระหว่าง 50 – 999 ล้านบาท (12 โครงการ) และโครงการขนาดเล็กที่มีมูลค่าการลงทุนต่ำกว่า 50 ล้านบาท (11 โครงการ) ส่วนโครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่า 1 พันล้านบาทขึ้นไป มีจำนวน 4 โครงการ มูลค่าการลงทุนรวมทั้งสิ้น 21,277 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.7 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดที่ได้รับอนุมัติ

3) สาขาการลงทุน ในขั้นคำขอฯ มีการลงทุนมากที่สุดในอุตสาหกรรมเคมีและกระดาษ ส่วนขั้นอนุมัติลงทุนมีการลงทุนสูงสุดในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง

ชั้นคำขอ อุตสาหกรรมเคมีและกระดาษยังคงเป็นสาขาที่มีมูลค่าการลงทุนมากที่สุด เช่นเดียวกับปีก่อนหน้า คิดเป็นร้อยละ 90.5 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดในชั้นคำขอรับการส่งเสริม รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูป อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ตามลำดับ

ชั้นอนุมัติ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักร และอุปกรณ์ขนส่ง เป็นสาขาที่มีมูลค่าการลงทุนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 32.7 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมดที่ได้รับการอนุมัติ รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุตสาหกรรมเคมีและกระดาษ

4) ลักษณะการลงทุน นักลงทุนสหรัฐฯ สนใจลงทุนในโครงการใหม่

ชั้นคำขอ ในช่วงครึ่งแรกของปี 2550 มีโครงการที่ยื่นขอรับการส่งเสริมที่เป็นโครงการลงทุนใหม่สูงถึง 14 โครงการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 77.8 ของคำขอรับการส่งเสริมทั้งสิ้น 18 โครงการ นับว่าเป็นแนวโน้มใหม่ที่น่าสนใจ จากที่ในช่วงปี 2545-2549 จำนวนโครงการใหม่ และโครงการขยายจะไม่แตกต่างกันมากนัก อนึ่งมูลค่าการลงทุนรวมของโครงการใหม่คิดเป็นร้อยละ 94.1 ของมูลค่าการลงทุนจากคำขอฯ ทั้งหมดรวมกัน

ชั้นอนุมัติ เช่นเดียวกับในชั้นคำขอรับการส่งเสริม จำนวนโครงการใหม่ที่ได้รับการอนุมัติมีจำนวนสูงถึง 19 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 70.4 ของจำนวนโครงการอนุมัติทั้งหมด ซึ่งโครงการใหม่นี้ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนขนาดเล็กและขนาดกลาง และเมื่อพิจารณามูลค่าการลงทุนของโครงการใหม่ พบว่ามีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 59.7 ของมูลค่าการลงทุนรวมทั้งหมด

5) แหล่งรองรับการลงทุน ในชั้นคำขอฯ นักลงทุนสหรัฐฯ แสดงความสนใจลงทุนจะลงทุนในเขต 1 และ เขต 2 เท่าๆกัน

ชั้นคำขอ สถิติในครึ่งแรกของปี 2550 แสดงให้เห็นว่า นักลงทุนสหรัฐฯ สนใจจะลงทุนในเขต 1 และเขต 2 เท่ากัน คือ 7 โครงการ แต่มูลค่าการลงทุนในเขต 2 จะมีสัดส่วนถึงร้อยละ 93.6 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมด ส่วนเขต 3 มีโครงการลงทุนคิดเป็นร้อยละ 22.2 ของจำนวนโครงการทั้งหมด และร้อยละ 5.6 ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมด

ชั้นอนุมัติ เขต 2 เป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากสหรัฐฯ มากที่สุดคือ 12 โครงการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.4 ของจำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติทั้งหมด โดยเป็นการตั้งโรงงานใน จังหวัดระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และอยุธยา รองลงมาได้แก่ เขต 1 จำนวน 8 โครงการ (ตั้งโรงงาน ในเขตกทม. และ ปทุมธานี) และเขต 3 จำนวน 7 โครงการ (ตั้งโรงงานในจังหวัดตราด ลำพูน และ เชียงใหม่) แต่หากพิจารณาในแง่มูลค่าการลงทุน พบว่ามูลค่าการลงทุนรวมทั้งสามเขตไม่ แตกต่างกันมากนัก โดยเขต 2 และ 3 มีมูลค่าการลงทุนเท่าๆกัน ส่วนเขต 1 มีมูลค่าการลงทุนน้อยกว่าเขตอื่นเล็กน้อย

6) การส่งออก มูลค่าการลงทุนโครงการส่งออกลดลงทั้งชั้นคำขอและอนุมัติ

ชั้นคำขอ ในช่วงครึ่งแรกของปี 2550 จำนวนโครงการจากสหรัฐฯ ที่ยื่นขอรับการ ส่งเสริมร้อยละ 33.3 เป็นโครงการผลิตเพื่อการส่งออกตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ เท่ากับในช่วงเดียวกันของปี 2549 แต่จำนวนโครงการส่งออกลดลงเล็กน้อยจาก 9 โครงการเป็น 6 โครงการ ส่วนมูลค่าการลงทุนของ โครงการส่งออกลดลงมากจากร้อยละ 99.1 ของมูลค่าการลงทุน ในชั้นคำขอทั้งหมดในครึ่งแรกของปี 2549 เป็นร้อยละ 58 ในช่วงเดียวกันของปี 2550

ชั้นอนุมัติ ร้อยละ 51.8 ของจำนวนโครงการที่ได้รับอนุมัติในครึ่งแรกของปี 2550 เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับร้อยละ 50 ในครึ่ง แรกของปี 2549 ขณะที่สัดส่วนของมูลค่าการลงทุนของโครงการส่งออกต่อมูลค่าการลงทุนรวม เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 35.5 ในครึ่งแรกของปี 2549 เป็นร้อยละ 41.5 ในครึ่งแรกของปี 2550 เนื่องจาก ในปี 2549 โครงการขนาดใหญ่ที่ได้รับอนุมัติเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศเป็นหลัก

3.2 การให้การคุ้มครองการลงทุนภายใต้ข้อตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน

จากสถิติ ณ ปี 2546 ประเทศไทยมีการจัดทำข้อตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (Bilateral Investment Treaties: BITs) กับประเทศต่างๆ แล้วจำนวน 38 ข้อตกลง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ให้การ คุ้มครองการลงทุนในขอบเขตที่ค่อนข้างกว้างแก่ผู้ลงทุนจากประเทศภาคี แต่ประเทศไทยไม่ได้ให้ การคุ้มครองการลงทุนโดยอัตโนมัติ เนื่องจากต้องการคัดกรองเฉพาะการลงทุนที่มีประโยชน์ต่อ ประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ นักลงทุนต่างชาติต้องดำเนินการขอใบรับรองการคุ้มครองการลงทุน

ภายหลังการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยแล้วจึงจะถือว่าได้รับสิทธิการคุ้มครองการลงทุนภายในประเทศไทย

ทั้งนี้ กฎระเบียบของประเทศไทยในปัจจุบันในการให้การคุ้มครองการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติกำหนดว่า หากนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยภายใต้ความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ซึ่งรวมถึง ข้อตกลงทวิภาคีด้านการลงทุน (BITs) สนธิสัญญาไมตรีฯ ไทย-สหรัฐฯ และความตกลงอาเซียนเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (The 1987 ASEAN Agreement for the Promotion and Protection of Investments) ต้องการจะรับความคุ้มครองการลงทุน จะต้องขอใบรับรองการให้ความเห็นชอบการให้ความคุ้มครองการลงทุน (Certificate of Approval for Protection: C.A.P.) จากคณะกรรมการให้ความเห็นชอบการให้ความคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ ยกเว้นหากการลงทุนนั้นได้ผ่านความเห็นชอบหรือการอนุมัติจากหน่วยงานรัฐใน 3 ลักษณะดังนี้

- 1) ใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542
- 2) บัตรส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
- 3) สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่ต้องขอใบรับรอง C.A.P. จากกระทรวงการต่างประเทศอีก

ประกาศคณะกรรมการฯ ดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2546 ซึ่งก่อนการบังคับใช้ประกาศนี้ นักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยภายใต้ความตกลงเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ จะต้องขอใบรับรองจากคณะกรรมการฯ ในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น ถึงแม้จะได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานอื่นของรัฐแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตามถึงแม้ประกาศฉบับดังกล่าวจะผ่อนปรนการขอสิทธิการคุ้มครองการลงทุนในหลายลักษณะแล้ว แต่ภายหลังความตกลงฯ ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีผลบังคับใช้ สหรัฐฯ ก็ยังต้องการได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติทันทีโดยไม่ต้องดำเนินการขอใบรับรองดังกล่าวจากกระทรวงการต่างประเทศอีกภายหลังการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยแล้ว

จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศโดยการให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจได้อย่างเสรีในภาคการผลิต และให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่ นัก

ลงทุนต่างชาติ เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษี การถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม การอนุญาตให้ส่งเงินออกไปนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศได้ และการอนุมัติโครงการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นต้น

สำหรับในสาขาบริการนั้น กฎหมายยังไม่อนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาประกอบกิจการได้เสรีอย่างเต็มที่ โดยมีการจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นไว้ไม่เกินร้อยละ 49 แม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้ BOI คณะกรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว สามารถให้การยกเว้นแก่ธุรกิจต่างชาติที่เข้ามาประกอบกิจการในบัญชี 2 และ 3 แต่จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจที่ได้รับยกเว้นส่วนใหญ่จะจำกัดเฉพาะในสาขาบริการที่ผู้ประกอบการไทยยังขาดประสบการณ์ หรือขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือเป็นการให้บริการแก่บริษัทในเครือเท่านั้น

3.3 ผลกระทบของการเปิดเสรีด้านการลงทุนภายใต้ความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐอเมริกา

การเข้ามาของบริษัทอเมริกันตามสิทธิภายใต้สนธิสัญญาฯ ยังไม่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทยในภาพรวมเท่าใดนัก เนื่องจากธุรกิจที่บริษัทอเมริกันเข้ามามักเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ นักซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้าปลีกค้าส่งสินค้าเข้าเป็นส่วนใหญ่ ส่วนธุรกิจขนาดใหญ่แม้จะได้รับสิทธิให้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ตามสนธิสัญญา แต่จากการสำรวจพบว่า ส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่ถือหุ้นร้อยละ 100 หรือนักลงทุนหลายรายก็เลือกที่จะขายแฟรนไชส์ให้แก่ผู้ประกอบการไทยมากกว่าที่จะเข้ามาลงทุนเอง อาทิ การลงทุนในลักษณะแฟรนไชส์สำหรับกิจการร้านอาหาร เช่น McDonald Swensen หรือการลงทุนในลักษณะร่วมทุนกับนักลงทุนไทยสำหรับกิจการบริการทางบัญชี และกฎหมาย รวมทั้งการเข้ามาลงทุนในลักษณะร่วมทุนสำหรับธุรกิจโรงแรม และโฆษณา เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นธุรกิจในบัญชี 3 แบบท้าย พ.ร.บ. การประกอบกิจการของคนต่างด้าว การเข้ามาลงทุนของธุรกิจขนาดใหญ่จากสหรัฐฯ ในธุรกิจเหล่านี้ไม่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างตลาดของธุรกิจมากนัก เนื่องจากสภาพตลาดมีการแข่งขันค่อนข้างเข้มข้น โดยมีผู้ประกอบการหลายราย การเข้ามาของผู้ประกอบการอเมริกันจึงไม่เป็นการผูกขาด หากแต่จะช่วยกระตุ้นให้นักลงทุนไทยพัฒนาศักยภาพการให้บริการของตนให้สามารถแข่งขันและเพิ่มความหลากหลายของบริการให้แก่ผู้ใช้บริการด้วย

อย่างไรก็ตาม นักลงทุนสหรัฐฯ ยังไม่สามารถเข้ามาประกอบกิจการในสาขาบริการที่สำคัญๆ 6 สาขาบริการได้ซึ่งระบุไว้ภายใต้สนธิสัญญา อาทิ บริการโทรคมนาคม การธนาคาร และการขนส่ง เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นสาขาที่ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมที่จะให้มีการแข่งขันจากต่างชาติ

ในปัจจุบัน กฎระเบียบของประเทศไทยสำหรับภาคการผลิตค่อนข้างเปิดเสรีอยู่แล้ว โดยไม่จำกัดสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติ ซึ่งจะต่างกับภาคบริการที่จำกัดสัดส่วนหุ้นส่วนต่างชาติไว้เพียงร้อยละ 49 ยกเว้นในเพียงไม่กี่อุตสาหกรรมที่ปรากฏอยู่ในบัญชีแนบท้ายของ พ.ร.บ. การประกอบกิจการของคนต่างด้าว ซึ่งส่วนใหญ่มีข้อมูลอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ และเกี่ยวข้องกับการบริการ วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การพิจารณาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจึงเน้นไปที่ธุรกิจที่ภาคบริการที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปิดเสรีด้านการลงทุน

ผลกระทบในการเปิดเสรีการลงทุนกับสหรัฐอเมริกาในภาคบริการนั้นจะแตกต่างกันในรายสาขา โดยสาขาที่น่าจะได้รับผลกระทบมากที่สุดคือ โทรคมนาคม การธนาคาร และไปรษณีย์ด่วนพิเศษ เนื่องจากบริการเหล่านี้เป็นบริการที่ได้รับการคุ้มครองมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นผลดีกับประเทศไทย หากการเข้ามาลงทุนของสหรัฐฯ จะช่วยลดการผูกขาดของผู้ประกอบการในประเทศ สำหรับบริการอื่นๆ นั้น ในปัจจุบันประเทศไทยได้เปิดเสรีค่อนข้างมากแล้ว เช่น การค้าปลีก และภายใต้สนธิสัญญาไมตรีกับสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยเปิดเสรีให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาถือหุ้นส่วน โดยไม่จำกัดในทุกสาขาในภาคการผลิตและบริการตั้งแต่ปี 2509 แล้ว ยกเว้นเพียง 6 สาขา อันได้แก่ ขนส่ง สื่อสาร การธนาคารธุรกิจที่เกี่ยวกับการดูแลเงินฝากหรือเงินลงทุนของผู้อื่น การค้าผลผลิตทางการเกษตรและการค้าส่งหาริมทรัพย์เท่านั้น ทำให้ผลกระทบจากการเปิดเสรีด้านการลงทุนไม่น่าจะมีผลกระทบมากเท่าใดนัก ยกเว้นใน 6 สาขาดังกล่าว

หากพิจารณากฎระเบียบของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่า กฎระเบียบบางเรื่องครอบคลุมเนื้อหาที่ค่อนข้างแคบกว่าที่ระบุไว้ในบทบัญญัติภายใต้ความตกลงฯ อาทิ การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ความตกลงฯ มีขอบเขตที่กว้างกว่าที่ระบุไว้ภายใต้สนธิสัญญาเนื่องจากนิยามของการลงทุนภายใต้ความตกลงฯ ครอบคลุมการลงทุนในระยะสั้นด้วย ในขณะที่การลงทุนภายใต้สนธิสัญญาครอบคลุมเฉพาะการลงทุนทางตรงและการลงทุนระยะยาวเท่านั้นและไม่รวมถึงการลงทุนใน 6 สาขาบริการที่ถูกยกเว้นภายใต้สนธิสัญญา ส่วนประเด็นเรื่องการคุ้มครองการลงทุนภายใต้ความตกลงฯ กำหนดให้การลงทุนทุกประเภทที่อยู่

ภายใต้ความตกลงฯ ต้องได้รับการคุ้มครองโดยอัตโนมัติ ซึ่งหมายความว่าภายหลังจากความตกลงฯ มีผลบังคับใช้ รัฐบาลไทยจะต้องให้การคุ้มครองการลงทุนจากสหรัฐอเมริกาทุกรายโดยอัตโนมัติ โดยรวมถึงการคุ้มครองการลงทุนในระยะสั้นด้วย ในขณะที่กฎระเบียบในปัจจุบันของประเทศไทย ให้การคุ้มครองการลงทุนทุกประเภทเฉพาะการลงทุนจากประเทศที่มีการทำสนธิสัญญาการลงทุนกับประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งรวมถึงสนธิสัญญาไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐฯด้วย แต่ไม่ได้ให้การคุ้มครองโดยอัตโนมัติเนื่องจากนักลงทุนต่างชาติต้องดำเนินการไปรับรองจากกระทรวงการต่างประเทศก่อน จึงจะมีสิทธิได้รับการคุ้มครองการลงทุน

นอกจากนี้ บทบัญญัติภายใต้ความตกลงฯ ระบุให้การโอนเงินระหว่างประเทศต้องดำเนินการอย่างเสรี ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่สามารถควบคุมการโอนเงินข้ามประเทศของนักลงทุนอเมริกันได้ ความตกลงฯ นี้ยังกำหนดขอบเขตของการริบทรัพย์ไว้ค่อนข้างกว้างโดยรวมการริบทรัพย์ทางอ้อมด้วย ซึ่งหมายความว่า การดำเนินการใดๆ ภายใต้มาตรการการกำกับดูแลของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของนักลงทุนต่างชาติ อาจถูกตีความว่าเป็นการริบทรัพย์ทางอ้อมได้ ซึ่งหากเกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างนักลงทุนเอกชนสหรัฐฯ กับรัฐบาลไทยจะต้องดำเนินการฟ้องร้องตามกระบวนการอนุญาโตตุลาการซึ่งไม่อยู่ภายใต้อำนาจของศาลและกฎหมายไทย

จะเห็นได้ว่าเนื้อหาในหัวข้อการลงทุนภายใต้ความตกลงการค้าเสรีของสหรัฐฯ มุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิของนักลงทุนต่างชาติ รวมทั้งจำกัดอำนาจของรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนในการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมกฎระเบียบที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุน แม้แต่การบัญญัติกฎขึ้นเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณสุขประโยชน์ในประเทศผู้รับการลงทุน โดยจะเห็นได้จากประสบการณ์ของประเทศแคนาดาและเม็กซิโก ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้บทบัญญัติการลงทุนภายใต้ข้อตกลงนาฟต้า ซึ่งเกิดการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายขึ้นหลายคดีเป็นจำนวนเงินค่อนข้างมาก ดังนั้น หากรัฐบาลของประเทศผู้รับการลงทุนดำเนินการที่ขัดต่อบทบัญญัติภายใต้ความตกลงการค้าเสรี ซึ่งส่งผลกระทบต่อนักลงทุนสหรัฐฯ อาจเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากนักลงทุนเอกชนต่างชาติได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ในบทนี้ จะเป็นส่วนของการวิเคราะห์เชิงปริมาณซึ่งใช้แบบจำลองและข้อมูลที่ได้อีกแล้วไปไว้ในบทที่ 2 โดยใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจใดที่ผลต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยและผลกระทบจากการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลแบบ Panel Data ได้แบ่งรูปแบบการประมาณการ ดังนี้คือ 1. Panel Least Square 2. Fixed Effects Model และ Random Effects Model ซึ่งจะต้องทำการทดสอบเพื่อการเลือกการประมาณการที่ดีที่สุด (Best Estimate) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การประมาณการ โดยใช้ Panel Least Square หรือ Multiple Regression Model
2. การประมาณการ โดยใช้ Fixed Effects Model และ Random Effects Model

การประมาณการโดยใช้ Panel Least Square หรือ Multiple Regression Model

จากสมการที่ (2.2) เขียนใหม่เป็น

$$\ln FDI_{it} = b_0 + A + a + b + u_{it} \quad (4.1)$$

โดยในสมการที่ (4.1) อธิบายตามสมมติฐานของ Multiple Regression Model ดังสมการที่ (2.6) ที่ว่าค่า $E(u_{it}|x_{it})$ เท่ากับ 0 ซึ่งหมายถึงการประมาณการโดยวิธี Multiple Regression Model ไม่ได้ประมาณผลของค่าความคลาดเคลื่อนในสมการที่อาจสัมพันธ์กับตัวแปรต่างๆในสมการ

ดังนั้นถ้าสมมติฐานนี้ไม่เป็นจริง ค่าสัมประสิทธิ์จากการประมาณการโดย Multiple Regression Model จะไม่มีความน่าเชื่อถือ เพราะสมมติฐานดังกล่าวมีผลกระทบต่อการประมาณการ จึงต้องทดสอบสมมติฐานว่าเป็นจริงหรือไม่

การประมาณการโดยใช้ Fixed Effect Model และ Random Effect Model

จากผลการทดสอบสมมติฐานของ Regression Model แสดงให้เห็นแล้วว่า ค่าความคลาดเคลื่อน (u_{it}) หรือ error term เป็นส่วนที่สำคัญในการประมาณการในศึกษาครั้งนี้ด้วย ดังนั้น การประมาณการแบบวิธี Panel โดยการใช้รูปแบบของ Fixed Effect Model และ Random Effect Model เพราะทั้งสองแบบจำลองนี้ได้นำเอาความคลาดเคลื่อนของข้อมูลภาคตัดขวาง และข้อมูลของแต่ละช่วงเวลามาพิจารณา

โดยนำสมการที่ (4.1) มาทำการประมาณการเพื่อเลือกรูปแบบของแบบจำลองที่เหมาะสม โดยไม่ได้นำ Slope Dummy Variable มารวมด้วยจึงเขียนใหม่ได้เป็น

$$\begin{aligned} \ln FDI_{it} &= \{ b_0 + A + a + b + u_{it} \} - a - b \\ \ln FDI_{it} &= b_0 + A + u_{it} \end{aligned} \quad (4.3)$$

1. การประมาณการโดยใช้ Fixed Effect Model

การวิเคราะห์ผลสมการที่ (4.3) โดยใช้แบบจำลอง Fixed Effect การคาดประมาณการได้ผลดังนี้

$$\begin{aligned} \ln FDI = & [1.4019 + (PER=F)] + 0.7910 \ln GDP - 0.0003 DIS - 0.3692 \ln REX \\ & (0.9337)^{ns} \quad (20.9791)^{***} \quad (-14.3893)^{***} \quad (-23.5309)^{***} \\ & + 1.6017 INF - 0.1632 \ln IR - 0.9495 IS + 0.3468 FTA \\ & (4.5957)^{***} \quad (-3.641)^{***} \quad (-7.5876)^{***} \quad (2.3372)^{***} \end{aligned} \quad (4.4)$$

R-squared	= 0.9546	F-Statistic	= 131.1197
Adjusted R-square	= 0.9473	Prob(F-statistic)	= 0.0000

^{ns} = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{***} = ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากสมมติฐานข้างต้นอธิบายถึง Random Effect Model ว่าค่า individual effect (μ_{it}) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (x_{it}) ถ้าทำการทดสอบโดย Hausman's specification Test แล้ว ถ้ายอมรับสมมติฐานหลัก คือ H_0 หมายความว่า Random Effect Model จะเป็นวิธีคาดประมาณที่เหมาะสมกว่า แต่ในทางกลับกัน เมื่อทำการทดสอบแล้ว ปรากฏว่าปฏิเสธสมมติฐานหลัก Fixed Effect Model จะเป็นวิธีคาดประมาณการที่เหมาะสมกว่า

เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน(ภาคผนวกที่ 4) ที่ว่า $H_0 : E(\epsilon_{it}, x_{it}) = 0$ ค่า Chi²-Statistic ที่ได้เท่ากับ 55.0515 จึงได้ปฏิเสธสมมติฐานหลัก Random Effect Model ดังนั้น Random Effect Model ไม่ใช่แบบจำลองที่เหมาะสมในการศึกษาครั้งนี้ จึงเลือก Fixed Effect Model จึงเป็นวิธีการประมาณการที่เหมาะสมที่สุดในการศึกษาครั้งนี้

การเลือกสมการในการประมาณการ

จากสมการที่ (4.4) เป็นสมการที่ได้ทดสอบหาวิธีการแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการประมาณการคือ จะเลือกใช้แบบจำลอง Fixed Effect ไปใช้ในการประมาณการสมการที่ (4.1) ซึ่งเป็นสมการที่ใช้ในการประมาณการโดยคำนึงถึงทั้งค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรต่างๆ Intercept Dummy Variable และ Slope Dummy Variable เมื่อทำการวิเคราะห์ผล ผู้วิจัยจึงเลือกตัด Slope Dummy Variable บางตัวที่ทำให้ไม่สามารถให้ผลประมาณการได้ โดยตัด Slope Dummy Variable ในตัวแปรหุ่นที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของประเทศที่เป็นเกาะกับตัวแปรต่างๆ (a) ออกจากสมการที่ (4.1) ได้ผลดังนี้

$$\ln FDI_{it} = \{ b_0 + A + a + b + u_{it} \} - a$$

$$\ln FDI_{it} = b_0 + A + b + u_{it} \quad (4.6)$$

จากผลการวิเคราะห์สมการที่ (4.6) พบว่า Intercept Dummy Variable (FTA_{it}) และ Slope Dummy Variable ($FTA_{it} * \ln GDP_{it}$, $FTA_{it} * \ln DIS_{it}$, $FTA_{it} * \ln REX_{it}$, $FTA_{it} * \ln INF_{it}$, $FTA_{it} * \ln IR_{it}$) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงได้ตัดตัวแปร Slope Dummy Variable บางตัว ($FTA_{it} * \ln INF_{it}$, $FTA_{it} * \ln IR_{it}$) ในสมการ เพื่อให้สมการมีความน่าเชื่อถือ จึงได้สมการที่เหมาะสมในการประมาณการทั้งหมด 2 สมการ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์สมการที่ใช้แบบจำลอง Fixed Effect

ตัวแปรอิสระใน สมการ	สมการA12_slope16			สมการA12_slope18		
	ค่า สัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t	ระดับ นัยสำคัญ	ค่า สัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t	ระดับ นัยสำคัญ
lnGDP	0.8006	21.2699	0.0000	0.7987	21.3643	0.0000
DIS	-0.0003	-14.6613	0.0000	-0.0003	-14.73681	0.0000
lnREX	-0.3663	-23.4923	0.0000	-0.3661	-23.5518	0.0000
INF	1.6695	4.81552	0.0000	1.7034	4.9059	0.0000
lnIR	-0.1627	-3.6909	0.0003	-0.1668	-3.7922	0.0002
IS	-1.0005	-7.9048	0.0000	-1.0145	-7.9791	0.0000
FTA	-26.6223	-1.9334	0.0553	0.6505	3.1994	0.0017
FTA*lnDIS	2.8112	1.9587	0.0522	-	-	-
FTA*lnREX	-	-	-	-0.1414	-2.1534	0.0330
MAE		0.3003			0.2988	

ที่มา: จากการคำนวณสมการที่ (4.6)

ผู้วิจัยต้องการเลือกสมการที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในการประมาณการ ดังนั้นจึงทำการเลือกสมการ โดยทำการเปรียบเทียบค่า Mean Absolute Error (MAE) ของแต่ละสมการ ผลปรากฏว่า สมการชื่อA12_slpoe18 มีค่า Mean Absolute Error (MAE) ต่ำที่สุด เท่ากับ 0.2988 ดังนั้นจึงสามารถเลือกสมการ ชื่อA12_slpoe18 เป็นสมการที่ดีที่สุดในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$\begin{aligned} \ln FDI_{it} = & b_0 + b_1 \ln GDP_{it} + b_2 DIS_{it} + b_3 \ln REX_{it} + b_4 INF_{it} \\ & + b_5 \ln IR_{it} + b_6 IS_{it} + b_7 FTA_{it} + b_8 FTA_{it} * \ln REX_{it} + u_{it} \end{aligned} \quad (4.7)$$

เมื่อพิจารณาถึงปัญหาที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity) ของตัวแปรอิสระต่างๆ ในสมการ(4.7) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients) ของตัวแปรอิสระต่างๆ ในสมการ มีค่าไม่เกิน 0.80 จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระต่างๆ ไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกันสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่างๆ แสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients) ของตัวแปรอิสระในสมการที่ใช้ในผลการวิเคราะห์

ตัวแปรอิสระ	lnFDI	lnGDP	DIS	lnREX	lnINF	lnIR	IS	FTA	FTA*LNREX
lnFDI	1.00								
lnGDP	0.80	1.00							
DIS	-0.07	0.04	1.00						
lnREX	-0.56	-0.33	-0.41	1.00					
lnINF	0.48	0.32	0.04	-0.00	1.00				
lnIR	-0.65	-0.58	0.10	0.21	-0.35	1.00			
IS	0.55	0.78	0.05	-0.33	0.15	-0.58	1.00		
FTA	0.23	0.15	0.33	-0.19	0.22	-0.22	0.08	1.00	
FTA*LNREX	0.10	0.04	0.09	0.01	0.20	-0.09	-0.11	0.70	1.00

ที่มา: จากการทำนวมสมการที่ (4.7)

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์การคาดประมาณของสมการที่ (4.7) โดยใช้แบบจำลอง Fixed Effect การคาดประมาณการได้ผลดังนี้

$$\begin{aligned} \ln\text{FDI} &= 1.0052 + [\text{PER}=\text{F}] + 0.7987\ln\text{GDP} - 0.0003\text{DIS} - 0.3661\ln\text{REX} \\ &\quad (0.6732)^{\text{ns}} \quad (21.3643)^{\text{***}} \quad (-14.7368)^{\text{***}} \quad (-23.5518)^{\text{***}} \\ &\quad + 1.7093\text{INF} - 1.1668\ln\text{IR} - 1.0145\text{IS} + 0.6505\text{FTA} \\ &\quad (4.9059)^{\text{***}} \quad (-3.7922)^{\text{***}} \quad (-7.9791)^{\text{***}} \quad (3.1994)^{\text{***}} \\ &\quad - 0.1414\text{FTA} * \ln\text{REX} \\ &\quad (-2.1534)^{\text{**}} \end{aligned} \quad (4.8)$$

$$\begin{aligned} \text{R-squared} &= 0.9556 & \text{F-Statistic} &= 128.9503 \\ \text{Adjusted R-square} &= 0.9487 & \text{Prob(F-statistic)} &= 0.0000 \end{aligned}$$

^{ns} = ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

^{**} = ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

^{***} = ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ตารางที่ 4.3 ค่า Period Fixed Effects (PER=F) ของผลการประมาณการสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์

ปี พ.ศ.	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541
(PER=F)	-0.2613	-0.3883	-0.3839	-0.2595	-0.2882	-0.3040	-0.2924	0.1296
ปี พ.ศ.	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
(PER=F)	0.1645	0.1179	0.2590	0.3104	0.2823	0.2535	0.3058	0.3545

ที่มา: จากการคำนวณสมการที่ (4.8)

สมการที่ (4.8) ผลของการประมาณการ ได้ผลของค่า R² เท่ากับ 0.9561 นั่นคือ ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศ ระยะทางระหว่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ ประเทศมีลักษณะเป็นเกาะ การเริ่มเจรจาความตกลง

การคำนวณทวิภาคี สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าเงินลงทุน โดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยได้ทั้งหมดร้อยละ 95.61 ส่วนอีกร้อยละ 4.39 ของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยมีผลมาจากปัจจัยอื่นๆ ขณะที่ค่า R^2 นั้นอธิบายได้ว่าหลังจากที่มีการปรับค่าของตัวแปรอิสระในสมการแล้ว อิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามยังคงมีอยู่ร้อยละ 94.87 และเมื่อทดสอบความมีนัยสำคัญของแบบจำลองด้วย F-Statistic ปรากฏว่าตัวแปรมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ดังสมการที่ (4.8) สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ดังนี้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่ากับ 0.7987 เครื่องหมายสัมประสิทธิ์เป็นบวก มีทิศทางความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่กำหนด อธิบายได้ว่ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแสดงถึงขนาดตลาดของประเทศ ถ้ามูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7987 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศผู้ลงทุนต้องการขยายตลาดในประเทศไทย แรงจูงใจที่ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีการลงทุนในประเทศไทยก็ต่อเมื่อ มองเห็นว่าขนาดตลาดของประเทศนั้นมีขนาดตลาดที่เหมาะสมในการลงทุน โดยพิจารณาจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทย ที่แสดงถึงขนาดตลาดของประเทศไทย ซึ่งสะท้อนถึงอำนาจซื้อของประชาชนภายในประเทศ เมื่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของประเทศไทยเพิ่มขึ้น แสดงว่าขนาดของตลาดภายในประเทศใหญ่ขึ้น ก็จะเป็นแรงจูงใจให้มีการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกามากขึ้น

ระยะทางระหว่างประเทศ

โดยค่าสัมประสิทธิ์ของระยะทางระหว่างประเทศเท่ากับ 0.0003 เครื่องหมายเป็นลบ มีทิศทางความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

หมายความว่า ถ้าระยะทางระหว่างประเทศห่างกันมาก ก็ทำให้การลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา ลดลง เนื่องจากระยะทางระหว่างประเทศนั้นแสดงถึงต้นทุนในการลงทุน ถ้าต้นทุนในการลงทุน เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ปริมาณการลงทุนลดลงนั่นเอง

อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงเท่ากับร้อยละ 0.3661 เครื่องหมายสัมประสิทธิ์เป็นลบ ทิศทางความสัมพันธ์ตรงกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อธิบายได้ว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลง ร้อยละ 0.3661 โดยให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เนื่องจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงของ ประเทศไทยเมื่อเทียบกับเงินเหรียญสหรัฐมีค่าเพิ่มขึ้น หมายความว่าค่าเงินบาทของไทยค่าเงิน แข็งขึ้นและค่าเงินของสหรัฐมีค่าอ่อนลง ก็ทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาใน ประเทศไทยลดลงนั่นเอง

อัตราเงินเฟ้อ

ค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราเงินเฟ้อเท่ากับร้อยละ 1.7034 เครื่องหมายสัมประสิทธิ์เป็นบวก ตรงกับสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หมายความว่า อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7034 โดยให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ เนื่องจากอัตราเงินเฟ้อเกิดขึ้น สะท้อนถึงความเสี่ยง ซึ่งเป็นความเสี่ยงจากราคาสินค้าและบริการ ทำให้มูลค่าสินทรัพย์ที่นำไปลงทุนเพิ่มขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อ ดังนั้นเมื่ออัตราผลตอบแทนในการลงทุนในสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ลงทุนอยากลงทุนเพิ่มขึ้น

อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนของธนาคาร

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนของธนาคาร เท่ากับ 0.1668 เครื่องหมายเป็นลบ ตรงตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 นั่นหมายถึง ถ้าอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าเงินลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยลดลงร้อยละ 0.1668 โดยกำหนดให้

ปัจจัยอื่นๆคงที่ เนื่องจากว่าเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคารเพิ่มสูงขึ้น จะทำให้นักลงทุนเลือกที่จะลงทุนกับธนาคาร คือนำเงินไปฝากธนาคารมากกว่าที่จะนำเงินออกมาลงทุน เพราะให้ผลตอบแทนในการลงทุนที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิญญู (2544) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย โดยผลการศึกษาพบว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี เป็นปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ

ประเทศที่มีลักษณะเป็นเกาะ

เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีลักษณะทั้งประเทศเป็นเกาะ จึงไม่ขออธิบาย แต่ที่ใส่ตัวแปรนี้เนื่องจากประเทศอื่นๆในการศึกษานี้มีบางประเทศที่มีลักษณะของประเทศทั้งหมดที่เป็นเกาะ

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่เป็นตัวแทนของการเริ่มเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6505 เครื่องหมายเป็นบวก กล่าวได้ว่าเวลาที่ประเทศไทยเริ่มมีการเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับประเทศไทยนั้น มีผลต่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.6505 ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทย(2548) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของประเทศไทย โดยผลการศึกษาครั้งนี้มีผลในทางบวก คือ ถ้ามีทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาก็จะทำให้การลงทุนโดยตรงของประเทศไทยเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีฐาน คือกรณีไม่มีการเสรีระหว่างกันเลย

นอกจากนี้แล้ว ปีที่มีการเริ่มเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย ค่าสัมประสิทธิ์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริงที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีเครื่องหมายเป็นลบ เท่ากับ 0.1414 มีผลต่อมูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ประเทศไทยมีข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคี (Free trade Agreement: FTA) กับประเทศออสเตรเลีย จีน ญี่ปุ่นแล้ว ในขณะที่กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจากับอีกหลายประเทศ ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญและพิจารณาถึงผลกระทบจากการเจรจาอย่างรอบคอบ ซึ่งทางผู้วิจัยได้สังเกตเห็นความสำคัญในการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ จึงได้ทำการศึกษาผลกระทบของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศทั้งสองนี้ต่อการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงพรรณนา แต่เนื่องจากประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ยังมีได้ลงนามทำสัญญาข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้ข้อมูลของประเทศต่างๆ ที่มีศักยภาพทางด้านการค้าที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย มาใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกัน เพราะมีบางประเทศที่ได้มีการลงนามทำสัญญาข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาไปแล้ว เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น และมีอีกหลายประเทศที่อยู่ในระหว่างการเจรจาข้อตกลงกันเช่นเดียวกับประเทศไทย ดังนั้น ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นการคาดการณ์ถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าหากมีการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา

ดังนั้น จึงทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ โดยวิธีการประมาณการแบบ Panel Data Analysis และใช้แบบจำลอง Fixed Effect ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลแบบ Panel ที่เป็นการผสมระหว่างข้อมูลแบบตัดขวาง (Cross section Data) และข้อมูลแบบช่วงเวลา (Time Series Data) ซึ่งการใช้ข้อมูลผสมทั้งสองแบบร่วมกันนั้น ทำให้ข้อมูลมีจำนวนมากและหลากหลายมากขึ้น ทำให้ลดปัญหา Collinearity ระหว่างตัวแปรและเป็นการเพิ่มจำนวน Degrees of freedom ทำให้การประมาณการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และจากข้อมูลที่ใช้นั้นมีจำนวนประเทศและจำนวนปีที่มาก จะทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความแตกต่างในแต่ละหน่วยของประเทศ ซึ่งวิธีการประมาณการแบบ Panel Data Analysis นี้ สามารถทำให้เห็นความแตกต่างของแต่ละหน่วยข้อมูลได้ดีมากขึ้น

ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้นั้น พบว่า เมื่อมีการเริ่มเจรจาความตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างไทย กับสหรัฐอเมริกา มีผลต่อการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย คือ จะทำให้มูลค่าการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น แต่มูลค่าการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยนั้น ยังมีผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศ ระยะทางระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน และการเจรจาข้อตกลงการค้าเสรี

ส่วนในภาพรวมของการลงทุนโดยตรงของสหรัฐอเมริกาที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นก็มีความโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น จำนวนโครงการลงทุนโดยตรงจากสหรัฐอเมริกาที่ยื่นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI นั้นมีจำนวนโครงการและมูลค่าการลงทุนที่เพิ่มสูงขึ้นในปี 2549 แต่ในปี 2550 ปริมาณการลงทุนมูลค่าลดลง ลักษณะการลงทุนของนักลงทุนสหรัฐอเมริกานั้นให้ความสนใจลงทุนในโครงการใหม่ ส่วนใหญ่เป็น โครงการขนาดเล็กและขนาดกลาง และประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการให้นักทุนเข้ามาประกอบการธุรกิจได้อย่างเสรีในด้านการผลิต แต่สำหรับในสาขาบริการนั้น กฎหมายยังไม่อนุญาตให้นักลงทุนเข้ามาประกอบกิจการได้อย่างเต็มที่

ถึงแม้ว่าผลของการศึกษาการทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ จะให้ผลออกมาในด้านบวก แต่ก็มิได้หมายความว่าประเทศไทยควรจะทำข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาในทันที เพราะในข้อตกลงการค้าเสรีระดับทวิภาคีของสหรัฐนั้น ยังมีหัวข้ออื่นๆที่อาจมีผลกระทบต่อประเทศไทย เช่น การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติ การริบทรัพย์และการชดเชยความเสียหาย และกลไกการระงับข้อพิพาทซึ่งมีตัวอย่างการทำข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศคู่ค้าที่มีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในหลายกรณี เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบหรือเป็นตัวแทนการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของไทยกับสหรัฐฯ ควรจะมีการกระตุ้นให้มีการพัฒนามาตรการต่างๆ ในการทำการค้าเสรีเพื่อให้การเจรจาให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเพื่อจะสามารถนำมากระตุ้นการลงทุนระหว่างประเทศได้ และสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระหว่างประเทศ สามารถนำปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการลงทุนระหว่างประเทศ มาร่วมใช้ในการวางแผนนโยบายในการลงทุนระหว่างประเทศได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การทำการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยและสหรัฐฯ ยังอยู่ในขั้นตอนการเจรจาการค้าเท่านั้น ยังไม่ได้ทำการลงนามอย่างแท้จริง เพื่อแสดงให้เห็นผลกระทบที่แท้จริงของการทำการค้าเสรีระดับทวิภาคี ควรทำการศึกษาประเทศที่ทำความตกลงการค้าระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาไปแล้ว เช่น สิงคโปร์ เนื่องจากเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกาจะใช้กรอบการตกลงเดียวกัน โดยศึกษาผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียเพื่อใช้เป็นแนวทางในการค้าเสรีระดับทวิภาคีของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาในอนาคตได้
2. เพื่อการประมาณค่ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรใช้ข้อมูลให้มีจำนวนมากขึ้น ทั้งจำนวนประเทศและรายปี
3. การเลือกตัวแปรอิสระที่ใช้ในสมการบางตัว เช่น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่แท้จริง และอัตราเงินเฟ้อ ควรจะตระหนักถึงเรื่องของราคาสินค้าที่ใช้การหาค่าตัวแปรอิสระทั้งสองที่อาจจะเป็นตัวเดียวกัน และอาจจะทำให้เกิดปัญหา Multiple Collinearity ได้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

เกษร หอมขจร. 2538. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิตติมา ภูติโยธิน. 2541. ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อการลงทุนโดยตรงในประเทศไทยในอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฉลิมพงษ์ คงเจริญ. 2547. “การใช้โปรแกรม EViews ร่วมกับ Gujarati,D.Basic Econometrics.4th edition.2003.” เอกสารประกอบการสอน วิชา ศ.325 (Online). ,
www.nidambell.net/ekonomiz/eview_doc/Chaleampong_Eviewsnote_p.pdf, 10
กุมภาพันธ์ 2551.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2547. รายงานรายงานเศรษฐกิจและการเงิน.

ธีรพันธุ์ ยมภักย์. 2540. ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงของบรรษัทข้ามชาติจากประเทศไต้หวันในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณัฐกาญจน์ สุคำ. 2548. ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นัฐยา ขวงโย. 2542. ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อปริมาณการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในอาเซียน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชนีศกุล ชีวะโกเศรษฐ. 2551. ปัญหาการก่อการร้ายและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิญญู ไหลประสิทธิ์พร. 2544. **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งของประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมนึก แดงเจริญ. 2537. **ทฤษฎีว่าด้วยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2547. **โครงการจัดทำรูปแบบของการศึกษาผลกระทบของภาคอุตสาหกรรมอันเนื่องมาจากการเปิดเสรีแบบทวิภาคี.** กรุงเทพฯ

_____. 2548ก. **โครงการศึกษาการลงทุนและการเปิดเสรีภาคบริการในการเจรจา JTEPA.** กรุงเทพฯ

_____. 2548ข. **ผลกระทบและแนวทางการเจรจาการค้าเสรีแบบทวิภาคี : การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐทรัพย์สินทางปัญญา การลงทุนและการบริการ.** กรุงเทพฯ

_____. 2548ค. **การศึกษาผลกระทบและแนวทางการปรับตัวของ SMEs ไทยต่อการทำข้อตกลงการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา.** กรุงเทพฯ

Adams, R., Dee, P., J. and McGuire, G. 2003. **The Trade and Investment Effects of Preferential Trading Arrangements-old and New Evidence.** Productivity Commission Staff Working Paper, Canberra.

Baltagi, B. H. 2008. **Econometric Analysis of Panel Data.** 4th ed. John Wiley & Sons, Ltd.

Binh, N. N. and J. Haughton. 2002. **Trade Liberalization and Foreign Direct Investment in Vietnam.** Suffolk University, Boston.

- Bruce, A. B. 2005. **A review of The Empirical Literature on FDI Determinants.** National Bureau of Economic Research, Working Paper No.11299
- Damodar, N. G. 2006. **Essentials of Economics.** 3rd ed. McGraw.Hill Internatioal Edition. Singapore.
- Driemeier, H. M. 2003. **Do Bilaterral Investment Treaties Attract Foreign Direct Investment?Only a Bit...and They could Bite.** Policy Research Working Paper No.3231. Development Research Group, The World Bank.
- Feenstra, C. R., J. R. Markusen, and A. K. Rose. 2001. **Using the gravity equation to differentiate among alternative theories of trade.** Canadian Journal of Economics Vol.34 No.2 Canadian Economics Association, Canada.
- Haveman, J. and D. Hummels. 2004. **Alternative hypotheses and the volume of trade : The Gravity equation and the extent of specialization.** Canadian Journal of Economics Vol. 3 No. 1 Canadian Economics Association. Canada.
- Head, K. 2003. **Gravity for Beginner.** University of British Columbia, Canada.
- Quantitative Micro Software. 2005. **Eviews5.1 User's Guide.** United State of America.
- Viner, J. 1950. **The Customs Union Issue.** New York-London.
- Rose, A. K. 2003. **Do We Really Know that the WTO Increase Trade?** American Economic Review.
- Wooldridge, J. M. 2003. **Introductory Econometrics: A Modern Approach.** 2nd ed. Michigan United States: Thomson South-Western.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ผลการประมาณการ โดยใช้ Regression Model

Dependent Variable: LNFDI
 Method: Panel Least Squares
 Date: 04/07/09 Time: 17:12
 Sample: 1991 2006
 Cross-sections included: 10
 Total panel (balanced) observations: 160

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1.895878	0.973324	-1.947838	0.0533
lnGDP	0.752730	0.037303	20.17880	0.0000
DIS	-0.000367	2.62E-05	-13.98831	0.0000
lnREX	-0.366350	0.016078	-22.78644	0.0000
INF	2.413595	0.213121	11.32498	0.0000
lnIR	-0.241670	0.035930	-6.726062	0.0000
IS	-1.020201	0.124362	-8.203448	0.0000
FTA	0.419927	0.143212	2.932195	0.0039

R-squared	0.946843	Mean dependent var	8.572200
Adjusted R-squared	0.944395	S.D. dependent var	1.861930
S.E. of regression	0.439056	Akaike info criterion	1.240329
Sum squared resid	29.30112	Schwarz criterion	1.394088
Log likelihood	-91.22633	F-statistic	386.7790
Durbin-Watson stat	0.524517	Prob(F-statistic)	0.000000

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม E-views 5.1

xttest0 u มีนัยสำคัญหรือเปล่า คำตอบคือมี

Breusch and Pagan Lagrangian multiplier test for random effects:

$$\text{lnfdi}[\text{countryid},t] = Xb + u[\text{countryid}] + e[\text{countryid},t]$$

Estimated results:

	Var	sd = sqrt(Var)
lnfdi	3.466782	1.86193
e	.0869024	.2947921
u	.0863108	.2937869

Test: Var(u) = 0

$$\begin{aligned} \text{chi2}(1) &= 159.20 \\ \text{Prob} > \text{chi2} &= 0.0000 \end{aligned}$$

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม Stata

ตารางผนวกที่ 2 การประมาณการโดยใช้ Fixed Effects Model

Dependent Variable: FDI_LN

Method: Panel Least Squares

Date: 04/08/09 Time: 11:42

Sample: 1991 2006

Cross-sections included: 10

Total panel (balanced) observations: 160

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.401982	1.501400	0.933783	0.3521
lnGDP	0.791094	0.037709	20.97918	0.0000
DIS	-0.000370	2.57E-05	-14.38933	0.0000
lnREX	-0.369200	0.015690	-23.53097	0.0000
INF	1.601727	0.348526	4.595721	0.0000
lnIR	-0.163215	0.044543	-3.664186	0.0004
IS	-0.949576	0.125147	-7.587687	0.0000
FTA	0.346833	0.148393	2.337266	0.0209

Effects Specification

Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.954660	Mean dependent var	8.572200
Adjusted R-squared	0.947379	S.D. dependent var	1.861930
S.E. of regression	0.427111	Akaike info criterion	1.268762
Sum squared resid	24.99208	Schwarz criterion	1.710818
Log likelihood	-78.50098	F-statistic	131.1197
Durbin-Watson stat	0.432613	Prob(F-statistic)	0.000000

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม E-views 5.1

ตารางผนวกที่ 3 การประมาณการโดยใช้ Random Effects Model

Dependent Variable: FDI_LN

Method: Panel EGLS (Cross-section random effects)

Date: 04/08/09 Time: 11:46

Sample: 1991 2006

Cross-sections included: 10

Total panel (balanced) observations: 160

Swamy and Arora estimator of component variances

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-3.150396	1.108462	-2.842132	0.0051
lnGDP	0.795389	0.083760	9.496016	0.0000
DIS	-0.000332	6.67E-05	-4.981415	0.0000
lnREX	-0.330729	0.043654	-7.576096	0.0000
INF	2.484280	0.178081	13.95032	0.0000
lnIR	-0.221848	0.027490	-8.070095	0.0000
IS	-1.037181	0.290501	-3.570323	0.0005
FTA	0.172248	0.104783	1.643850	0.1023

Effects Specification

	S.D.	Rho
Cross-section random	0.293852	0.5001
Idiosyncratic random	0.293772	0.4999

Weighted Statistics

R-squared	0.861293	Mean dependent var	2.078528
Adjusted R-squared	0.854905	S.D. dependent var	0.889187
S.E. of regression	0.338703	Sum squared resid	17.43742
F-statistic	134.8335	Durbin-Watson stat	0.817402
Prob(F-statistic)	0.000000		

Unweighted Statistics

R-squared	0.943362	Mean dependent var	8.572200
Sum squared resid	31.21966	Durbin-Watson stat	0.456551

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม E-views 5.1

ตารางผนวกที่ 4 ผลการทดสอบโดยวิธี Hausman Test

Correlated Random Effects - Hausman Test

Equation: Untitled

Test cross-section random effects

Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Prob.
Cross-section random	55.051558	5	0.0000

Cross-section random effects test comparisons:

Variable	Fixed	Random	Var(Diff.)	Prob.
lnGDP	1.761229	0.795389	0.030308	0.0000
lnREX	1.908432	-0.330729	0.104932	0.0000
INF	-0.182250	2.484280	0.162007	0.0000
lnIR	-0.175173	-0.221848	0.000059	0.0000
FTA	0.128111	0.172248	0.000156	0.0004

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม E-views 5.1

ตารางผนวกที่ 5 การประมาณการโดยใช้ Fixed Effects Model โดยมี Slope Dummy variable

Name : A12_slope16

Dependent Variable: FDI_LN

Method: Panel Least Squares

Date: 04/08/09 Time: 13:55

Sample: 1991 2006

Cross-sections included: 10

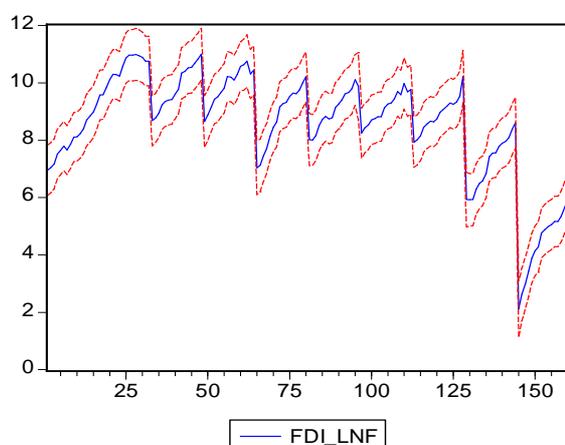
Total panel (balanced) observations: 160

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.131034	1.492518	0.757803	0.4499
lnGDP	0.800690	0.037644	21.26992	0.0000
DIS	-0.000379	2.58E-05	-14.66131	0.0000
lnRER	-0.366390	0.015596	-23.49236	0.0000
INF	1.669577	0.346707	4.815522	0.0000
lnIR	-0.162732	0.044090	-3.690912	0.0003
IS	-1.000564	0.126577	-7.904801	0.0000
FTA	-26.62236	13.76944	-1.933438	0.0553
FTA*lnDIS	2.811289	1.435256	1.958738	0.0522

Effects Specification

Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.955904	Mean dependent var	8.572200
Adjusted R-squared	0.948447	S.D. dependent var	1.861930
S.E. of regression	0.422757	Akaike info criterion	1.253442
Sum squared resid	24.30638	Schwarz criterion	1.714718
Log likelihood	-76.27537	F-statistic	128.1825
Durbin-Watson stat	0.454566	Prob(F-statistic)	0.000000

Forecast: FDI_LNF
Actual: FDI_LN
Forecast sample: 1991 2006
Included observations: 160

Root Mean Squared Error	0.389763
Mean Absolute Error	0.300398
Mean Abs. Percent Error	4.224929
Theil Inequality Coefficient	0.022230
Bias Proportion	0.000000
Variance Proportion	0.011274
Covariance Proportion	0.988726

ภาคผนวกที่ 5 (ต่อ)

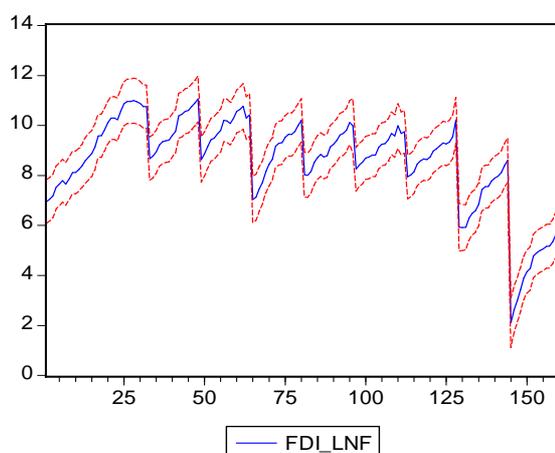
Name : A12_slope18
 Dependent Variable: FDI_LN
 Method: Panel Least Squares
 Date: 04/08/09 Time: 13:57
 Sample: 1991 2006
 Cross-sections included: 10
 Total panel (balanced) observations: 160

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.005292	1.493264	0.673218	0.5020
lnGDP	0.798778	0.037388	21.36434	0.0000
DIS	-0.000379	2.57E-05	-14.73681	0.0000
lnREX	-0.366195	0.015548	-23.55183	0.0000
INF	1.703426	0.347216	4.905954	0.0000
lnIR	-0.166843	0.043996	-3.792248	0.0002
IS	-1.014506	0.127145	-7.979128	0.0000
FTA	0.650569	0.203335	3.199488	0.0017
FTA*lnREX	-0.141497	0.065708	-2.153430	0.0330

Effects Specification

Period fixed (dummy variables)

R-squared	0.956155	Mean dependent var	8.572200
Adjusted R-squared	0.948740	S.D. dependent var	1.861930
S.E. of regression	0.421552	Akaike info criterion	1.247733
Sum squared resid	24.16801	Schwarz criterion	1.709009
Log likelihood	-75.81865	F-statistic	128.9503
Durbin-Watson stat	0.454153	Prob(F-statistic)	0.000000

Forecast: FDI_LNF
 Actual: FDI_LN
 Forecast sample: 1991 2006
 Included observations: 160

Root Mean Squared Error 0.388652
 Mean Absolute Error 0.298806
 Mean Abs. Percent Error 4.211768
 Theil Inequality Coefficient 0.022167
 Bias Proportion 0.000000
 Variance Proportion 0.011208
 Covariance Proportion 0.988792

ที่มา: จากการคำนวณโดยโปรแกรม E-views 5.1

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นางสาวอัจฉรีฯ อนันตทัศน์
วัน เดือน ปี ที่เกิด	17 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการทำงาน	ปี พ.ศ. 2545-2547 เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบาย และแผน สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร